

TITOVA ŠTAFETA NA POTI SKOZI STORE

Štórski ŽELEZAR

Leto XIV. — Št. 6

25. junij 1974

PROIZVODNJA SLOVENSkih ŽELEZARN V MESECU MAJU 1974

Letos še v nobenem mesecu ni bilo izdelano manj jekla kot v maju. Glavni vzrok so bile zopet redukcije električne energije. Izgubljene količine jekla pomenijo za železarne manjšo proizvodnjo izdelkov za tržišče in manjši dohodek, za kupce pa še večje pomanjkanje že tako deficitarnih železarskih proizvodov!

Najhuje je to, da kljub zagotovitvi ob pričetku leta, da električna energija bo, električne energije ni dovolj in dokler ne bo novih kapacitet, tudi ni izgledov, da bi se stanje trajno popravilo. Junija je v popravilu več agregatov v termocentralah, potem bo zopet poletno sušno obdobje in tako se bodo težave vrstile iz meseca v mesec, odnošno ponavljale.

Proizvodnja surovega železa je bila zaradi mrzlega hoda na jesniškem plavžu št. 1 precej slabša kot pretekla dva meseca. V Štorah so na elektro redukcijski peči dosegli načrtovano količino surovega železa, vendar bi bila proizvodnja lahko izdatno višja, če ne bi bilo redukcij električne energije.

Proizvodnja surovega železa (v tonah)

Železarna	Mesečni načrt	Mesečna izvršitev	%	Kumulat. izvrš. 73	Kumulat. izvrš. 74	Index 74/73
Jesenice	12.667	12.362	98	59.949	63.730	106
Store	3.583	3.584	100	18.895	17.512	93
Skupno	16.250	15.946	98	78.844	81.242	103

Mesečna proizvodnja je sicer večja kot je bilo lanskoletno mesečno povprečje, vendar je za 300 ton pod načrtovano. Zbirno znaša v petih mesecih proizvedena količina surovega železa približno načrtovano količino 81.250 ton in izvršujemo načrt 100%. Mesečna proizvodnja 58.018 ton jekla je približno takšna, kot je znašalo lanskoletno mesečno povprečje, vendar je za 6.567 ton manjša kot bi morali po načrtu izdelati.

Proizvodnja jekla (v tonah)

Železarna	Mesečni načrt	Mesečna izvršitev	%	Kumulat. izvrš. 73	Kumulat. izvrš. 74	Index 74/73
Jesenice	41.251	38.637	94	201.523	203.367	101
Ravne	16.250	12.755	79	80.883	81.022	100
Store	7.084	6.626	94	14.447	28.384	196
Skupno	64.585	58.018	90	296.853	312.773	106

Po zbirnem načrtu bi morala znašati za prvih pet mesecev proizvodnja jekla 322.925 ton. Iz tabele je razvidno, da je še za 10.125 nižja od načrtovane.

Ne smemo trditi, da je majski zaostanek izključna posledica redukcij električne energije. Pri proizvodnji SM jekla je tudi zaostanek 1.458 ton. V Železarni Štore so šele z 21. majem uvedli četrto izmeno (Dalje na 2. strani)

Zborovanje ob X. kongresu ZKJ

GOVOR PREDSEDNIKA SINDIKALNE ORGANIZACIJE

Tovarišice in tovariši!

V trenutku ko pričinja svoje delo X. kongres ZKJ v Beogradu, smo se sestali tudi v našem kolektivu na zborovanju v počastitev X. kongresa ZKJ, prav z namenom, da počastimo kongres in izrazimo priznanje naši ZKJ ter tovarišu Titu.

Težka, uspešna in slavna je bila pot naše partije od ustanovitve leta 1919 pa do danes. Rojena iz potreb delavskega razreda v času težkih socialnih razmer po končani I. svetovni vojni in inspi-

kongresa v inozemstvu, in to III. kongres leta 1924 na Dunaju in IV. kongres leta 1928 v Dresdenu. V tem letu beleži KPJ številčnost svojega članstva 2000 članov. To je tudi zadnji kongres partije v inozemstvu ter tudi zadnji kongres pred njeno največjo zmago in najslavnejšim, a obenem pred najtežavnejšim obdobjem njenega obstoja.

V takratnih razmerah socialne neenakosti in kapitalističnega izkoriščanja delavskega razreda, krutega preganjanja vseh naprednih in zavestnih sil v borbi za socialno pravičnost, še posebno pa članov partije, je bila KPJ

rirana po dogodkih oktobrske revolucije v Sovjetski zvezi in drugod po svetu, je najzavednejši del jugoslovanskega proletariata imel svoj prvi ustavni kongres v Beogradu leta 1919. Že naslednje leto 1920 se vrši v Vukovaru II. kongres, kjer sprejme KPJ to svoje ime. Zaradi težkih razmer v domovini se vršita naslednja

preganjanja in postavljena izven zakona in možnosti legalnega delovanja. Ne samo te težave od strani razrednega sovražnika, večnega nasprotnika delavskega razreda, buržoazije in kapitalistov, temveč je KPJ v tem obdobju preživljala tudi lastne slabosti in težave, kot so znana zgo-

(Dalje na 3. strani)

Sporazum o delitvi OD

V ponedeljek, 3. junija so zastopniki delovnih organizacij, združeni v Slovenskih železarnah, podpisali samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v Slovenskih železarnah. Podpisovanje sporazuma se je izvršilo na sedežu SZ v Ljubljani, po skoraj štiri ure trajajoči usklajevalni razpravi. Značilnost takšnega sporazumevanja je v tem, da se po končanih razpravah v posamezni delovni organizaciji, srečajo ponovno različni interesi in različne rešitve, sicer enakih problemov, ki pa jih je v smislu sporazuma treba vsaj postopoma uskladiti.

Zanima nas seveda kaj prava prava sporazum pomeni in mnogi ob takih prilikah radi vprašajo, kaj smo s tem pridobili ali celo izgubili. Če gremo nekoliko nazaj lahko ugotovimo, da se je sporazumevanje na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov pričelo v SR Sloveniji v drugi polovici leta 1971. Takrat smo se s štirinajstimi delovnimi organizacijami, ki predstavljajo črno in barvasto metalurgijo Slovenije sporazumeli o nekaterih enotnih oblikah delitve, predvsem osebnih dohodkov. V ta sporazum so prišla tudi določila o koriščenju tistega dela sklada skupne porabe, ki predstavlja za posameznika tudi neke vrste dohodek, saj ga lahko po prosti volji potroši. Tu imam v mislih predvsem regres za prehrano med delom, regres za letni dopust in razne vrste socialnih pomoči.

V začetku letošnjega leta je Zveza sindikatov Slovenije z namenom še boljšega usklajevanja na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov izdala tako imenovano sindikalno listo, ki vsebuje priporočila, kako naj delovne organizacije urejajo tista izplačila, ki so več ali manj karakteristična za vse delovne organizacije. V sindikalni listi ni zajeta primarna delitev, niti opredeljevanje, koliko naj delovne organizacije trošijo za osebne dohodke, pač pa so dana priporočila, kako regulirati, npr.: najnižji osebni dohodek, potne stroške in dnevnice, dodatke za nočno, nadurno, nedeljsko in praznično delo, regres za letni dopust in prehrano med delom, odpravnino ob odhodu v pokoj in še nekaj drugih oblik izplačil.

(Dalje na 3. strani)

PROIZVODNJA SLOVENSКИH ŽELEZARN V MESECU MAJU 1974

(Nadaljevanje s 1. strani)

pri elektro peči in še niso dosegli proizvodnje po linearnem načrtu. Če vse to upoštevamo, znaša zaostanek še vedno okoli 4.700 ton in od te količine smo okoli 4.000 ton gotovo izgubili samo zaradi redukcij električne energije.

Tudi pri blagovni proizvodnji smo imeli slab mesec in je bil samo še januar slabši. Lanskoletno mesečno povprečje je znašalo 53.500 ton in zaostajamo za njim za več kot 900 ton. Po zbirnem načrtu bi morali v petih mesecih izdelati 279.330 ton ter je proizvedeno 7.667 ton manj ali 3 %. Lani smo v prvih petih mesecih proizvedli 275.019 ton izdelkov.

Blagovna proizvodnja (v tonah)

Železarna	Mesečni načrt	Mesečna izvršitev	%	Kumulat. izvrš. 73	Kumulat. izvrš. 74	Index 74/73
Jesenice	31.241	31.276	100	159.202	156.106	98
Ravne	11.213	9.479	85	55.300	54.281	98
Štore	13.412	12.829	96	60.517	61.276	99
Skupno	55.866	52.584	94	275.019	271.663	99

Skupna odprema gotove robe iz železarn znaša 266.471 ton in sta železarni Ravne in Štore odpremili v prvih petih mesecih več proizvodov kot sta jih letos izdelali. V Železarni Jesenice so pa zaloge gotovih proizvodov narasle za skoraj 6.400 ton, to je za kolikor je odprema manjša od zbirne gotove proizvodnje.

Blagovna proizvodnja — predelovalci (v tonah)

Delovna organizacija	Mesečni načrt	Mesečna izvršitev	%	Kumulat. izvrš. 73	Kumulat. izvrš. 74	Index 74/73
Veriga	1.100	1.105	100	5.153	5.475	106
Plamen	750	695	93	3.401	3.518	103
Tovil	130	150	115	610	640	105
Zična	1.135	684	60	4.232	4.322	102
Skupno	3.115	2.634	84	13.396	13.955	105

Tudi delovne organizacije — predelovalci žice, so realizirale v maju letos najnižjo blagovno proizvodnjo, predvsem zaradi zelo slabega proizvodnega rezultata Zične Celje.

Blagovna proizvodnja Slovenskih železarn (v tonah)

	Mesečni načrt	Mesečna izvršitev	%	Kumulat. izvrš. 73	Kumulat. izvrš. 74	Index 74/73
Železarne	55.866	52.584	94	275.019	271.663	99
Predelov.	3.115	2.634	84	13.396	13.955	105
Skupno	58.981	55.218	94	288.415	285.618	99

V prvih petih mesecih so delovne organizacije predelovalcev takole izvršile proizvodni načrt: Veriga Lesce — 100 %, Plamen Kropa — 94 %, Tovil Ljubljana — 99 % in Zična Celje 76 %.

Pri realizaciji izvoza nobena delovna organizacija ni izvršila mesečni delovni načrt. Po petih mesecih imamo naslednje stanje:

- Železarna Jesenice zaostaja za 29 % v realizaciji vrednosti izvoza,
- Železarna Ravne prekoračuje vrednostni načrt za 12 %,
- Železarna Štore je tudi izvršila za 2 % več po vrednosti,
- Veriga zaostaja 17 %,
- Plamen za 11 %,
- Tovil je v močnem zaostanku, saj je izvršitev samo 13 %,
- Zična pa zaostaja za 45 %.

Eksterna realizacija je bila kljub nezadovoljivim proizvodnim rezultatom uspešna v Železarni Jesenice, načrt je prekoračen za 19 %. V Železarni Ravne so mesečni načrt dosegli s 100 % in v Železarni Štore prekoračili za 4 %. Tovarna Verig je v maju izvršila eksterno realizacijo s 106 %, Plamen s 96 %, Tovil s 120 % in Zična s 94 %. Skupen rezultat je izdatno pod načrtovano vrednostjo.

Vprašanje medsebojnih menjav je vodstvo komercialne službe Slovenskih železarn obravnavalo posebej in prav tako kolegijski poslovodni organ metalurške dejavnosti. Če bomo lahko izvrševali proizvodne načrte, se bo v naslednjih mesecih popravilo tudi stanje medsebojnih menjav, kot je dogovorjeno.

Za izvrševanje proizvodnih nalog so sedaj trije problemi, ki so v vseh treh železarnah prisotni in podobni:

- redukcije električne energije,
- ferrolezure domačih proizvajalcev,
- pomanjkanje delovne sile.

PROBLEMATIKA PO DELOVNIH ORGANIZACIJAH

ŽELEZARNA JESENICE

Velika popravila, katera so imeli predvidene za mesec maj, so imela na skupno proizvodnjo močnejši vpliv kot so predvidevali, ker so se skoraj vsa zavlekla. Poleg predvidenih zastojev so redukcije električne energije povzročile izpad proizvodnje tako, da so v skupni proizvodnji za več kot 2 % pod načrtovano količino.

TOZD — talilnice

Remont v aglomeraciji, pomanjkanje ostružkov za vsip v visoke peči, mrzli hod visoke peči št. 1 in ne nazadnje remont kisikarne so vplivi, da načrt proizvodnje surovega železa niso izvršili.

Na delo v jeklarni je imel remont kisikarne še močnejši vpliv. Redukcije električne energije so povzročile, da so izgubili več kot 1.600 ton proizvodnje jekla.

TOZD — valjarne

Zaradi manjše proizvodnje v jeklarni so morali na blumingu večkrat zakladati tudi hladen vložek, kar zahteva daljše ogrevanje. V maju so valjali več preko Stekla, kar tudi zahteva več časa. To so vzroki, da bluming ni dosegel mesečnega načrta proizvodnje.

V žični valjarni je bil remont daljši kot je bilo predvideno in niso dosegli načrtovane proizvodnje. Delno so zato krive tudi redukcije električne energije in prekomerni vzdrževalni zastoji. V valjarni debele pločevine so imeli povečane mehanske okvare in težave z vložkom tako, da niso izvršili mesečnega načrta. Klju temu, da skupne proizvodnje niso izvršili, so izpolnili v TOZD — valjarne skupne mesečne obveze blagovne proizvodnje.

TOZD — hladna predelava

Tako v skupni kot v blagovni proizvodnji so v večini obratov izpolnili mesečni načrt.

V elektrodnom oddelku so imeli težave zaradi zastojev na proizvodni liniji št. 1 in zaradi slabega stanja ene od sušilnih peči. Predelava peči za taljenje varilnega praška je samo še dodatno doprinesla, da mesečni načrt proizvodnje ni bil dosežen.

V obratu žebeljarne načrtovana proizvodnja ni bila dosežena zaradi pomanjkanja vložka na začetku meseca in kasneje zaradi pomanjkanja delovne sile zaradi povečanih bolezenskih izostankov.

PROBLEMATIKA PO DELOVNIH ORGANIZACIJAH

ŽELEZARNA RAVNE

Mesec maj je bil resnično slab, saj so dosegli le 80 % načrtovane skupne proizvodnje in 85 % blagovne proizvodnje. Zaradi sorazmerno ugodnega asortimenta proizvodnje je vrednostno izvršen načrt dosti boljši, ker je mesečna realizacija izvršena z 96 %. Mesečno količino za izvoz so realizirali 92 %, vrednostno pa 85 % načrta, kar je nekaj slabše kot v preteklih mesecih.

TOZD — metalurška proizvodnja

V jeklarni so izvršili le 78,5 % planirane količine jekla. Glavni vzrok so bile gotovo redukcije električne energije. Nekaj težav je bilo zaradi okvar livnih žerjavov. Vse občutnejši problem je pa pomanjkanje delovne sile. Čakanje na vložek in čakanje na livno jamo so zastoji, ki so neposredna posledica tega problema. Poleg številčnega pomanjkanja delovne sile je še poseben problem kvalifikacijska struktura zaposlenih v jeklarni. Čeprav tokrat ta vprašanja posebej poudarjam pri Železarni Ravne, so to problemi, ki tarejo topilnice v vseh železarnah in jih bo treba vzajemno reševati. V jeklolivarni so dosegli 84 % planirane količine skupne proizvodnje in 89 % blagovne. Zaradi ugodne vrednostne strukture izdelkov so pa celo presegli načrtovano realizacijo za 5 %.

Zaradi slabe izpolnitve proizvodnje jeklarne so v valjarni dosegli le 77 % skupne in 76 % blagovne proizvodnje. Delno je vplival na nizko proizvodnjo tudi neugoden dimenzijski asortiment.

Kovačnica je visoko preseгла količinski načrt — za 20 %, vrednostni pa celo za 36 %.

V jeklovleku se ponavlja stalna problematika slabega stanja strojev in so dosegli le 67 % načrtovane proizvodnje.

TOZD — mehanske obdelave

Noben obrat ni dosegel načrtovane proizvodnje, niti realizacije. Realizacija je izvršena ugodneje in je okoli 95 %. Vzroki se ponavljajo od pomanjkanja delovne sile, neustreznega asortimenta, tehnoloških problemov, vložka in prekomernih remontov odnosno zastojev.

Slovenske železarne Ljubljana
ŽELEZARNA ŠTORE

RAZPISUJE

v skladu sklepa Odbora za kadrovsko-socialne zadeve in družbeni standard za študijsko leto 1974/75 naslednje štípendije:

Visoke šole	
metalurška fakulteta	2 štípendiji
strojna fakulteta	2 štípendiji
ekonomska fakulteta	2 štípendiji
ekonomsko-komercialna	2 štípendiji
politične vede	1 štípendija
Višje šole	
ekonomsko komercialna	2 štípendiji
organizacija dela	2 štípendiji
strojništvo	3 štípendije
strojništvo — smer varilstvo	1 štípendija
Srednje šole	
strojna smer	2 štípendiji
metalurška smer	4 štípendije
elektro — jaki tok	2 štípendiji
kemija	1 štípendija
ekonomska smer	5 štípendij
upravno administrativna	2 štípendiji

Kandidati naj vložijo prošnje za štípendijo (obrazec 1,65 DZS) in zadnje šolsko spričevalo oziroma indeks do 15. julija 1974 v Kadrovsko-spolšnem sektorju Železarne Štore.

ZBOROVANJE OB X. KONGRESU ZKJ

(Nadaljevanje s 1. strani)
dovinska dejstva, predvsem frakcionastva nekaterih takratnih vodstvenih kadrov.

V. kongres KPJ se je odvijal kot prvi v svobodni domovini pod izrednimi pogoji v juniju 1948. Zmagovita NOB in ljudska revolucija, izvojevana po narodih Jugoslavije ter vodena po KPJ, je dala temu kongresu izredno obeležje. Drugo izredno obeležje pa daje temu kongresu spor z IB in stalinistično koncepcijo. Ta kongres že zastopa nad 46800 članov KPJ. Kakšen razmah je dosegla KPJ v tem času pa so nam vsem znana zgodovinska dejstva.

VI. kongres leta 1952 v Zagrebu spremeni naziv KPJ v ZKJ. Sledi VII. kongres 1956 v Ljubljani, VIII. kongres leta 1964 v Beogradu ter IX. kongres leta 1969 tudi v Beogradu.

Ta tako skop kronološki pregled kongresov pa nas ne more zadovoljiti, če obenem ne omenimo tudi vsebinske in zgodovinske vloge naše partije.

Zvesta načelom marksistične in leninistične misli in dejanj, je naša partija od časa svojega nastanka pa do danes — in trdno prepričani smo tudi za v bodoče — odigrala svojo zgodovinsko vlogo, tako pri narodih Jugoslavije in delavskega razreda v celoti.

Kot avantgarda in najzavestnejša sila delavskega razreda je opravljala zavestno to zgodovinsko poslanstvo.

Bila je prva v borbi delavskega razreda za dosego svojih socialnih težej in potreb. Organizirala in vodila je v raznih oblikah delovanja borbo za povišanje mezd in boljših oz. znosnejših pogojev dela.

Bila je edina sposobna sila v najtežjem in najusodnejšem trenutku naše zgodovine, v letu 1941, organizirati ter voditi borbo narodov Jugoslavije za obstoj pri tem pa istočasno ne samo zmagovito izbojevati svobodo ter pregnati fašistične, nacistične osvajačale in domače izdajalce, temveč izbojevati tudi socialistično revolucijo.

Bila je prvi pobudnik in nosilec našega družbenega dogajanja v času po osvoboditvi.

Odločno in neomahljivo je stala KPJ na braniku naše neodvisnosti, svobode, napredka ter stalnih družbenih sprememb.

Največji prispevek v družbenem razvoju, ne samo naše domovine, temveč tudi v svetovnem merilu, pa je vloga naše ZKJ, ker je dosledno uresničevala načela marksizma tudi v vsakodnevnih praksi. Dosledno po načelu »tovarne delavcem« je bila naša ZKJ nosilec družbenega razvoja v takšni smeri, da je danes naš samoupravni socialistični družbeni sistem najširša stvarnost ne samo v naši domovini Jugoslaviji temveč še postaja zanimiv tudi v svetovnem merilu.

Dosledno upoštevajoč marksistično načelo nacionalnega vprašanja, je pri nas v Jugoslaviji to vprašanje dosledno uresničeno. Izhajajoč iz tega načela, je tudi naša koncepcija nevrščenosti in spoštovanja neodvisnosti in samoodločbe vseh narodov v svetu.

Še bi naštevali veliko primerov, vendar naj bo dovolj.

In če danes še kdo sprašuje,

kje je moč partije oziroma ZK in zakaj takšni uspehi in v danih razmerah in zgodovinskih trenutkih pravilna odločitev, potem najdemo na to le eden odgovor.

Naša KPJ oziroma ZKJ je sestavni del slehernega naroda Jugoslavije je najzavestnejši del delavskega razreda, je enotna, je kadrovska ter ima svoj cilj in navzven stalno dopolnjevanje težnje, potrebe svojega ljudstva ravno zato, ker je vedno bila in bo tudi ostala sestavni del ljudstva.

Danes vsi Jugoslovani pričakujemo, da bo X. kongres ZKJ ocenil dosedanje napore in tudi uspehe v naši socialistični domovini, obenem pa bo X. kongres ZKJ načrtal vlogo ZKJ in naše socialistične smeri tudi za bodočnost. V tem je tudi naše današnje pričakovanje vseh 20 milijonov Jugoslovanov. Ni naključje, da je za naš X. kongres tudi takšno veliko zanimanje v svetu. Ugled Jugoslavije in našega samoupravnega socialističnega sistema je v svetu v zadnjih nekaj letih izredno porastel.

Kljub vsem notranjim težavam v preteklosti pa tudi v partijskih vrstah, saj so nam še znani dogodki pred 21. sejo predsedstva ZKJ in pismom tovariša Tita, ko smo se srečevali z vrsto razbohotenih pojavov, ki so ogrožali naš normalni družbeni razvoj v smeri graditve socializma, je danned naša ZKJ monolitnejša, mobilnejša kot kdajkoli prej.

Naša partija je vedno odkrito in jasno postavljala svoja stališča pred narode Jugoslavije. Dolgo časa niso razumeli in nekateri še danes ne morejo razumeti, da to ni slabost, temveč moč naše partije pri razreševanju družbenih protislovij. Danes, ko pričakujemo, da bo X. kongres sprejel nove naloge in to tudi zgodovinske za naš nadaljnji razvoj, nam je vsem točno znano, da bomo te naloge tudi v bodoče reševali z še večjo zavzetostjo in uspešnostjo kot doslej. Podani so vsi pogoji, da še hitreje kot do sedaj gradimo naš samoupravni socialistični sistem v Jugoslaviji, da v bodoče še bolj krepimo materialno bazo in iz tega vse rezultate, kateri dajejo delovnemu človeku socialno varnost, da vodimo še naprej politiko nevrščenosti in miroljubne koeksistence z vsemi narodi na svetu; vendar naj danes vedo tudi vsi tisti, ki tega nočejo razumeti, da to ni prodaja naših pravic in svobode, kot si to razni politiki in profašistični elementi v svetu želijo in tolmačijo po svoje.

Če se sedaj še vprašamo kje so sile, ki bodo sklepe X. kongresa ZKJ izvrševale? Tu je nad milijon članov ZKJ, ki bomo te sklepe dosledno uresničevali, ter je globoko zaupanje vseh Jugoslovanov v svojo ZKJ in tov. Tita, v pravilnost naše poti, nadaljnega razvoja naše socialistične družbe. To je najboljša zagotovilo, da bodo sklepi X. kongresa ZKJ izvršeni.

Kot je v preteklosti bila težka, slavna in uspešna pot naše partije, tako pričakujemo, da tudi v prihodnje ne bo ta pot brez težav. Vendar smo danes prepričani bolj kot kdajkoli doslej, da bomo tudi te težave premostili

samo z našim lastnim delom in zavzetostjo. Po svetlih zgledih članov partije, herojev, ki so zavestno dajali vse svoje napore pa tudi življenja, tako smo tudi danes člani ZKJ pripravljani, da s svojim delom vsak na svojem delovnem mestu pokažemo vzor vsem delovnim ljudem, kako moramo delati za še lepše in boljše življenje današnje in bodoče generacije.

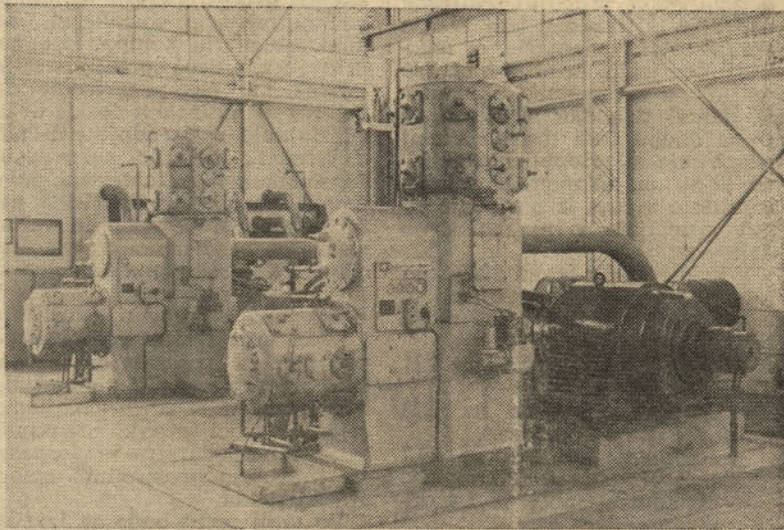
Tudi nas v Štorah čaka še veliko dela na vseh področjih.

Naš začrtani program srednjeročnega razvoja železarn je pred nami. Utrjevati in razvijati moramo delo naših samoupravnih

organov, urediti in sprejeti bomo morali nov sistem nagrajevanja ter še veliko drugih vprašanj.

Prepričani, da bomo kos tudi vsem tem nalogam, želimo uspešno delo X. kongresu ZKJ, z željo vseh nas štorskih železarjev, da ostane tov. Tito še naprej na čelu ZKJ in z našo obljubo, da bomo sklepe X. kongresa v vsakodnevnem delu tudi dosledno izvrševali.

Naj živi ZKJ, najzavestnejši del delavskega razreda Jugoslavije! Naj živi tov. Tito, predsednik republike in predsednik Zveze komunistov Jugoslavije!

Kompresorja v energetski postaji Štore II

SPORAZUM O DELITVI OD

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ker se je že ob sklenitvi sporazuma grupacije črne in barvne metalurgije pojavil interes, da v okviru Slovenskih železarn rešimo nekatere stvari povsem enotno, smo se že v letu 1971 odločili za sklenitev sporazuma samo v okviru naše sestavljene organizacije združenega dela. Objava sindikalne liste, pristop novih delovnih organizacij v okviru Slovenskih železarn in spremembe v vrednostih, ki smo jih uporabljali v letu 1971 so terjale od nas, da oba sporazuma temeljito dopolnimo, predvsem pa mnogo bolj kot pri prvem sprejemanju seznanimo s pomenom sporazumevanja slehernega člana kolektiva.

S tem namenom sta bila 19. 4. 1974 v prilogi jeseniškega Železarja objavljena osnutka obeh sporazumov, čemur so sledile zelo široke in razgibane razprave v samoupravnih delovnih skupinah, ki so dale doslej največ pripomb, dodatnih predlogov in stališč. Odveč bi bilo pričakovati, da bomo že v fazi razprav dosegli popolno enotnost, saj sporazumevanje zahteva večkrat žrtovanje osebnih interesov v korist skupnim. Če ocenimo oba sporazuma samo iz materialne strani, potem vsekakor ne predstavljata manj od tega, kar že imamo. Nasprotno pa v mnogočem dajeta možnost za razširitev pravic slehernega delavca, predvsem pa zavest, da imajo takšne pravice tudi delavci drugih, sorodnih delovnih organizacij.

Pred podpisovanjem so bile v sporazumu vnešene še nekatere

manjše korekture, ki pa bistva ne spreminjajo. Interes delavcev železarn je bil predvsem v tem, da se nadomestila za bolovanje do 30 dni, vežejo na povprečje zadnjih treh mesecev pred nastankom bolovanja in ne na povprečje zadnjega leta. To smo dosegli s tem, da je bilo v čl. 21 vnešeno določilo, ki dopušča, da posamezne delovne organizacije valorizirajo povprečje leta na trimesečje pred nastopom bolovanja. Glede dodatkov za nočno, nedeljsko in praznično delo so interesi in gledanja tako različna, da nismo mogli doseči nikakršne spremembe že objavljenih višin.

S podpisom sporazuma bo nekaj določil veljalo že od 1. januarja letos, večina pa od 1. junija dalje, saj se sporazum lahko uporablja tudi neposredno. Čaka pa nas ureditev nekaterih precej delikatnih vprašanj, kot so: ureditev dodatkov za deljen delovni čas, vrednotenja delovnih izkušenj in stalnosti, odpravnino, jubilejne nagrade in že drugič v letošnjem letu ureditve regresirajna prehrane. Vse to so stvari, ki jih sporazum rešuje okvirno, od nas pa je odvisno kako jih konkretizirali.

Brez dvoma pri razpravah, ki bodo namenjene našim internim sporazumom o delitvi osebnih dohodkov lahko pričakujemo prav takšen interes kot je vladal za te razprave. To pa je tudi namen, saj le s sodelovanjem vseh lahko pričakujemo, da se bo v nas utrdila zavest, da to kar ustvarjamo, tudi sami delimo.

SM

Program dela UJŽ

Na seji upravnega odbora ZJŽ dne 16. maja v Lukavcu, je bil Gregor Klančnik, generalni direktor Slovenskih železarn, izvoljen za novega predsednika upravnega odbora poslovnega Združenja jugoslovanskih železarn. Po tem, ko se je zahvalil za to častno funkcijo, ki so mu jo zaupali po zakonu rotacije, je spregovoril o doseženih rezultatih jugoslovanskih železarn v zadnjih petih letih in o temeljnih nalogah upravnega odbora ZJŽ v naslednjem obdobju.

V razpravi je bilo precej govora o naših rezultatih poslovanja v letu 1973 v primerjavi z letom nazaj. Prav pa bi bilo, da pogledamo še nekoliko nazaj, da bi lažje ocenili uspehe skupnega dela.

Preteklo petletno obdobje je bilo obdobje, ko smo delovali v neugodni klimi, pa vendar smo dosegli velik preobrat. Največji uspeh je bil dosežen leta 1970, s sprejemom mehanizma o regulaciji cen jekla. Le-ta je bistveno vplival na spremembo v primarni delitvi dohodka. K temu je treba dodati tudi druge, skupaj izbojevane in pridobljene olajšave, ki so naš ekonomski položaj izboljšale in nas iz poslovnih izgub pripeljale v akumulativno dejavnost.

V primerjavi z letom 1969 smo leta 1973 v SFRJ napredovali v:

- surovem jeklu na 2,62 milij. ton ali za 30 %,
- blagovni proizvodnji na 2,11 milij. ton ali za 34 %,
- osebnih dohodkih na 2,23 milijarde din ali za 3-krat,
- celotnem dohodku na 14,7 milijarde din ali za 3,3-krat,
- ekonomski moči na 1,4 milijarde din ali za 8-krat.

Uspehi so očitni, največji pa v ekonomski moči. Ob tem nas upravičeno skrbi tendenca ponovnega padanja reproduktivne sposobnosti v lanskem in letošnjem letu. Nominalno se ekonomska moč leta 1973 ni mnogo znižala, realno pa se je znižala od 25 do 30 %. Jugoslovanska stvarnost visoke inflacije je prisotna tudi v drugih dosežkih, zato ni naključje mnogo večjega povečevanja vrednostnih od fizičnih kazalcev. Visoka rast celotnega dohodka je odraz večje proizvodnje, spremenjene strukture izdelkov, višje splošne ravni cen pa tudi poboljšanih odnosov v cenah.

V preteklem petletnem obdobju moramo na žalost ugotoviti stagnacijo rasti proizvodnje surovega jekla kot osnove naše poslovnosti. Poseben problem pa je produktivnost. Ob tem, da so osebni dohodki na zaposlenega leta 1973 znašali 2.117,00 din, kar je 2,3-krat več kot leta 1969, je v istem času produktivnost, računana po surovem jeklu, zrastle le za 4 %. Tudi izraženo na gotovo blago ni mnogo boljši. To je opozorilo, da to ni le odraz nepravilnega odnosa družbe do bazične industrije, temveč tudi slabosti znotraj naših delovnih organizacij.

Jugoslavija v proizvodnji jekla spada med nerazvite dežele. Lani je k skoraj 700 milijonov ton doseženi svetovni proizvodnji jekla, prispevala le 0,37 %, na prebivalca pa ga izdelala le 132 kilogramov, medtem ko je evropsko povprečje 444 kg. Tudi po porabi zaostaja, saj je ta lani znašala le 170 kg na prebivalca.

Poleg obsega, Jugoslavija zaostaja tudi v strukturi proizvodnje surovega jekla. Medtem ko se v svetu že približuje delež konvertorskega jekla 60 %, proizvodnja SM jekla pa se postopoma ukinja, je leta 1973 pri nas pro-

izvodnja SM jekla znašala 66 %, elektro jekla 23 % in LD 11 %. To pomeni, da tudi tehnološko zaostajamo. V svetu se uspešno uveljavlja tudi najnovejši postopek direktne redukcije. To pomeni, da nas v prihodnosti čakajo zahtevne naloge na področju proizvodnje in porabe jekla.

Potem, ko smo spoznali našo slabost prvega obdobja izgradnje samoupravnega socializma, ko smo zanemarili komponento načrtovanja, preveč spostili stihijo tržišča, kar nas je privedlo do velikih strukturalnih neskladij in zaostajanja proizvodnje bazičnih dejavnosti, energije, surovin in reprodukcijskega materiala, nova ustava predpisuje družbeno načrtovanje kot obvezno in važno sestavino naše samoupravne ureditve. Že se izdeluje metodologija družbenega načrtovanja, v kateri bosta tudi poslovno združenje ZJŽ in svet zvezne gospodarske zbornice za črno metalurgijo dobila svoje mesto. To pomeni, da v prihodnosti lahko pričakujemo načrtno izboljševanje strukture našega gospodarstva in pospešeno izgradnjo proizvodnih zmogljivosti jekla.

Po moji oceni bodo za izvršni in upravni odbor v prihodnosti posebne pomembne naslednje naloge:

Načrtovanje — Sodelovati bomo morali pri načrtovanju enostavne in razširjene reprodukcije predvsem na področju proizvodnje jekla in delno tudi na predvideni porabi. Načrte TOZD, delovnih in sestavljenih organizacij za proizvodnjo bazične dejavnosti, bo treba usklajevati na jugoslovanski ravni. Že se pripravljajo predlogi družbenih dogovorov, v katerih bo tudi družbeni dogovor razvoja jugoslovanske črne metalurgije.

Optimalen razvoj jugoslovanske proizvodnje jekla je naša važna in odgovorna naloga. Iskreni moramo biti in priznati, da sedaj ne razpolagamo s konceptom optimalnega razvoja do leta 1980 in 1985. Za izdelavo tega smo odgovorni pred družbo, saj v prihodnosti ne bomo smeli več tako drago in neusklajeno investirati, kot smo to delali v preteklosti. Usklajeno s porabo bomo morali načrtovati take optimalne zmogljivosti, da se bo pokrivanje potreb z jeklom iz uvoza od sedanjih 37 % znižalo na 20 %, ob 10 % izvozu naših izdelkov.

Skrb za neprestano izboljševanje ekonomske moči bo naša naslednja naloga. Kljub izboljšanju stanja akumulativnosti še ni takaka, da bi lahko oblikovali zadostno lastno udeležbo, potrebno za realizacijo razvojnih načrtov. Odbor za ekonomiko bo moral zato najprej spremljati odnose v cenah in primarni delitvi ter sodelovati pri izdelavi globalnih finančnih konstrukcij za izpeljavo razširjene reprodukcije.

Povečanje sodelovanja z državnimi SEV in deželami v razvoju bo naslednja važna zadeva, ki jo bomo morali razreševati na ravni ZJŽ in sveta za črno metalurgijo zvezne gospodarske zborni-

ce. Z dolgoročnimi pogodbami bi morali doseči trajnejše povezovanje, ki bo pomenilo multinacionalno delitev dela.

Nove odnose na področju blagovnega prometa bo tudi treba v načelu urediti na ravni ZJŽ ter povečati neposredno udeležbo njenih članic pri prometu z inozemstvom in zmanjševanju trgovinskega deficita na področju proizvodnje in porabe jekla.

Zasledovanje proizvodnega programa in skrb za optimalno delitev dela s tendenco, da se bodo izdelki železarn med seboj dopolnjevali, bo tudi v prihodnosti naše važno opravilo.

Raziskovalna dejavnost mora tudi v prihodnosti biti prisotna in usklajevana na ravni ZJŽ. Okrog 8 milijonov din zbranih sredstev za sofinanciranje raziskovalnih dejavnosti je še skromen solidarnostni prispevek, katerega bo v prihodnosti treba povečati. Pri tem pa bo poleg članic ZJŽ potrebno pritegniti tudi druge proizvajalce železa in jekla ter porabnike.

Poleg povečevanja obsega pa

bo potrebno spremeniti tudi strukturo. Sedaj vlagamo v geološke in rudarske raziskave okrog 75 %, v tehnološke pa le okrog 25 % skupaj zbranih sredstev. Potem ko smo na področju geologije že dosegli dobre rezultate, ki dokazujejo obseg razpoložljivih rezerv in dolgoročno omogočajo proizvodnjo jekla, je v prihodnosti večjo pozornost treba posvetiti uvajanju novih tehnologij in izboljšanju metod proizvodnje in predelave jekla.

Ob sklepu svojih na hitro pripravljenih uvodnih misli, moram ugotoviti, da smo že na dobri poti za skokovite spremembe na področju jugoslovanske proizvodnje jekla. V izgradnji je železarna Zenica, ki bo v bližnji prihodnosti sama proizvajala toliko jekla kot sedaj vse jugoslovanske železarne skupaj, v Smederevu nastaja nov velikan črne metalurgije, zato bomo v relativno kratkem času kvantitetno povečali in strukturalno izboljšali proizvodnjo surovega jekla, kar pa bo občutno vplivalo tudi na povečanje produktivnosti dela.

Četrta seja upravnega sveta slovenskih železarn

Dne 30. 5. je imel upravni svet Slovenskih železarn, na sedežu skupnih služb SZ v Ljubljani, svojo četrto redno sejo. Uvodoma je bilo ugotovljeno, da so bili vsi sklepi predhodnih sej izvedeni ali pa se izvajajo.

V nadaljevanju so bile obravnavane še naslednje zadeve in sprejeti sklepi in soglasja:

— soglasje k pogodbi o vključitvi predelovalcev žice v interno banko SZ. Ker je bil predlog o priključitvi obravnavan že na prejšnjih sejah US in DS SZ, je US dal le soglasje k pogodbi o priključitvi predelovalcev žice v interno banko SZ;

— soglasje k pogodbam v skupnih naložbah interne banke SZ v:

	din
— Verigo Lesce	4.000.000
— Plamen Kropa	5.000.000
— Žično Celje	1.800.000

US SZ je dal soglasje k pogodbam z naslednjimi pripombami:

a) Natančno je treba določiti, kdaj nastopi potreba po skupnem odločanju obeh pogodbenih strank o zadevah poslovanja podpisnic.

b) Za odločitev o skupnem vlaganju je osnova investicijski program, preverjen in razložen od kolegijskih poslovnih organov organizacije skupnih služb Slovenskih železarn.

c) Pristopiti je k izdelavi plana koriščenja sredstev za skupno vlaganje v naslednjem obdobju.

— Sprejem sklepa o najetju kredita SZ v znesku 25.000.000 din obratnih sredstev pri skladu skupnih rezerv SRS za železarno Štore. Kredit je dan pod ugodno obrestno mero s kratkim odplačilnim rokom. US je zato sklenil, da IB SZ najame kredit, ko bo železarna Štore izpolnila vse pogoje, navedene v kreditni pogodbi. Tako najet kredit IB posreduje železarni Štore pod enakimi pogoji kot ga najame pri skladu skupnih rezerv SRS. Železarna Štore pa mora IB zagotoviti plačilo anuitet 14 dni pred zapadlostjo, dati akceptne

naloge v višini in terminu zapadlosti anuitet. V primeru, da bi železarna Štore kasnila pri odplačevanju anuitet, lahko IB zaračunava normalne zamudne obresti. Zaradi težkih pogojev odplačevanja (kratek rok), bo IB SZ napravila vlogo na sklad skupnih rezerv SRS za podaljšanje roka.

— Izgradnja počitniškega doma SZ v Baški. US je obravnaval predlog sindikalne organizacije o izgradnji počitniškega doma. Sklenil je, da da dopolnjen predlog v javno razpravo OZD v SZ. Dopolnilo naj vsebuje podatke o lokaciji, stroških gradnje, predvidenih stroških koriščenja in način zbiranja potrebnih sredstev. Razprava mora biti zaključena do 1. 8. 1974.

— Predlog za imenovanje vodilnih delavcev v skupnih službah SZ. US je obravnaval poročilo razpisne komisije SZ in predlaga DS v potrditev naslednjo zasedbo vodilnih delovnih mest: 1. — za direktorja metalurške dejavnosti — Milan Marolt, dipl. inž., 2. — za direktorja finalizacije — Ivan Zupan dipl. inž., 3. — za direktorja financ — Andrej Cetinski dipl. oec., 4. — za direktorja tržišča in tržnih raziskav — Peter Kosec dipl. inž., 5. — za sekretarja Miha potočnik dipl. iur.

Delovno mesto direktor organizacije poslovanja se ne zasede, ker ni ustreznega kandidata. Za vse kandidate bodo pred dokončno odločitvijo na delavskem svetu dale svoje ocene tudi družbenopolitične organizacije SZ.

Za delovno mesto pod točko 4 pa bodo do seje DS kolegijski poslovodni organi pripravili razmejitev dela in delovnih dolžnosti. V nadaljevanju je bil sprejet sklep, da se DS SZ posreduje v potrditev imenovanje mag. Petra Kunca dipl. inž. za namestnika generalnega direktorja SZ.

OSKRBA S STARIM ŽELEZOM BO POSTALA ŠE TEŽJA KOT JE

Po podatkih razvojnega načrta bomo morali oskrbeti za vložek predvidene proizvodnje jekla v Slovenskih železarnah leta 1975 z domačega trga 100.000 ton starega železa in leta 1980 naj bi dobili 120.000 ton.

V preteklih letih smo dobili od domačih podjetij, zbiralcev starega železa naslednje količine:

— 1971. leta	233.184 ton
— 1972. leta	223.645 ton
— 1973. leta	207.849 ton

V odnosu na skupno porabo jekla v Jugoslaviji v obdobju 1962 do 1972 je delež zbiranja domačega starega železa 15,3%. Načrtovalci računajo, da bo ta delež rasel, leta 1975 na 16%, leta 1980 na 17% in leta 1985 na 18%. Delež lastnega odpadka v železarnah v odnosu na proizvedeno količino jekla je bil v obdobju 1962 do 1972 povprečno 25,1%. Lasten odpadki naj bi se zniževal leta 1975 na 24% in leta 1980 na 23%, kasneje pa še nižje, odvisno od tehnologije procesa proizvodnje, vlivanja ter predelave jekla.

V preteklih letih je znašal uvoz starega železa:

— 1971. leta	283.220 ton
— 1972. leta	312.000 ton
— 1973. leta	341.000 ton

Ob upoštevanju normalnih pogojev tehnologije za predvideno proizvodnjo jekla in normalnih izplenov, kar je merilo za izračun lastnega odpadka v železarnah ter ob realizaciji predvidene nabave na domačem trgu, bomo potrebovali iz uvoza:

— 1975. leta	320.000 ton
— 1980. leta	395.000 ton

odnosno alternativno 215.000 ton in 200.000 ton predreducirane železove rude v obliki metaliziranih peletov.

Po okvirnih podatkih razvojnih načrtov jugoslovanskih železarn, bomo morali že leta 1975 uvoziti okrog 950.000 ton starega železa, za leto 1980 pa je predvideno, da bi moral uvoz znašati 1,5 milij. ton.

Pri navedenih podatkih za uvoz starega železa za potrebe jugoslovanskih železarn moram poudariti, da so načrtovalci še pred nekaj leti predvidevali, da bo staro železo izbalansirano surovina in da uvoz leta 1980 ne bo potreben. Zgrajene kapacitete za proizvodnjo elektrojekla so večje in načrtovane mnogo večje, kot je bilo prvotno predvideno.

Po osnovnem načrtu naj bi bil leta 1980 delež elektrojekla 15% skupne proizvodnje, načrti železarn pa predvidevajo delež 17% ter kasnejšo rast na 20%. Varianti je že sedaj več in jih bo verjetno, odvisno od cene starega železa še več, verjetno bo delež elektrojekla manjši, kot so obstoječa predvidevanja.

The Westinform service, London je izdelal posebno študijo »Železni in jekleni odpadki na oceanskih poteh do leta 1980«. Narejena analiza ima za osnovo predvideno proizvodnjo jekla v letih do 1980 po poedinih procesih. Iz teh podatkov so izračunali potrebno količino starega železa za vložek. Upoštevali so vpliv uvedbe kontinuirnega vlivanja na količino lastnega odpadka. Pri zbiranju starega železa na

tržišču so upoštevali normalna gibanja v poedinih industrijsko različno razvitih področjih. Področja so razdelili na naslednja:

1. Šest držav evropske gospodarske skupnosti
2. Angleško združeno kraljestvo
3. Španija
4. Japonska
5. Združene države Amerike
6. Ostale države.

Za leto 1976, ki ni ravno daleč in je začetno leto srednjeročnega razvojnega programa, katerega ravno pripravljamo, so dobili iz analize te, naslednje rezultate:

— šestim državam evropske gospodarske skupnosti bo manjkalo 4,41 milij. ton starega železa;

— države Združenega kraljestva bodo imele 0,34 milij. ton viška;

— Španiji bo manjkalo 1,8 milij. ton;

— Združene države Amerike bodo imele 8,71 milij. ton viška;

— Japonski bo primanjkovalo 7,4 milij. ton;

— in vse ostale države naj bi imele višek 1,23 milij. ton.

Po teh podatkih naj bi znašal svetovni primanjkljaj 3,33 milij. ton.

Drug pregled upošteva glavne izvoznike in uvoznike. Med izvoznike štejejo samo ZDA in Avstralijo z 10,11 + 0,90 = 11,01 milij. ton. Med glavne uvoznike pa prištevajo:

— Italijo s 3,56 milij. ton;

— Španijo z 1,30 milij. ton;

— Japonsko z 6,87 milij. ton;

— ter Daljni vzhod z 1,40 milij. ton.

Po tem pregledu zopet manjka 2,12 milij. ton. Za vzhodnoevropske države domnevajo, da bi lahko leta 1976 izvažale 2,7 milij. ton starega železa. Nekatere države bodo potrebe po uvozu zviševale in druge zopet zmanjševale, vse to pa pravijo avtorji analize, je že upoštevano in svetovni primanjkljaj bo nad 3 milij. ton.

Američani, ki so delali podobne analize pridejo še do slabših rezultatov. Ameriški avtorji namreč trde, da bodo imeli v ZDA, posebno zaradi hitrega večanja števila mini-železarn, že leta 1975 izbalansirano stanje med razpoložljivim in potrebnim starim železom. Sodeč po cenah starega železa na ameriškem trgu, bi morali tej trditvi skoraj verjeti. Najboljše šaržirno staro železo je imelo pred enim letom še ceno 42—44 \$/ton. Konec meseca novembra lani, je bila že povprečna cena okoli 82 \$. Letos v prvih mesecih je dosegla cena za prvorazredno staro železo takšno višino, ki je ni nihče pričakoval — celo 131 do 133 \$/tono. V zvezni republiki Nemčiji je dosegla cena staremu železu 225 DM/tono.

Strokovnjaki sicer trde, da zaenkrat ne bodo več rasle in se bodo umirile ali blago padle, kar se je v zadnjem času tudi zgodilo, ker je sedaj cena v ZDA okoli 90 \$. Ugotoviti pa moramo, da se je zgodilo tisto, kar so napovedovali že pred dvemi, tremi leti, da bo cena prvorazrednega starega železa dosegla in presegla ceno za belo surovo železo.

Če bo res, kar trde Američani ali če bodo ZDA docela prepovedale izvoz starega železa, delno so ga že, potem bo primanjkljaj na svetovnem trgu starega železa še za približno 10 milij. ton večji. Za kontroliran izvoz starega železa v ZDA odnosi za prepoved

se zavzemajo predvsem proizvajalci jekla in livarne. Zaenkrat so dosegli, da je izvoz znižan od kvartalne količine 2,1 milij. ton leta 1973 na 1,5 milij., za kolikor je letos izdano izvoznih dovoljenj. Osnovni namen je vsekakor dosežen, to je padec cene, ki je sedaj za prvorazredno šaržirno staro železo 87,6 do 88,5 \$. Avtomobilsko staro železo so julija 1972 prodajali po 20 do 30 \$/tono. Letos v mesecu marcu je bila cena za avtomobilske odpadke, mišljeno je pripravljene za šaržiranje v jeklnah, 75 \$/tono. Primerna cena bi morala biti 40 \$/tono po mnenju ameriških izvedencev na tem področju, trenutno je še okrog 53,5 \$/tono.

Vse študije in analize kar sem jih v zadnjem času dobil na vpogled upoštevajo železno gobo, ne kot zamenjavo za staro železo, temveč kot dopolnilo za manjkajoči vložek v proizvodnji jekla. Predreducirana ruda, železna goba, metalizirani peleti, metalizirani briketi in metaliziran sintler, vse to so izrazi, ki se vse česče pojavljajo, pomenijo pa v bistvu vsi eno. Če bogati železovi rudi s 65% železa in več odzvamemo čimveč kisika, nam ostane železo z nekaj malega kisika in vsi spremljajoči elementi, ki so v železovi rudi. Dobimo proizvod, ki ima, odvisno od stopnje redukcije in seveda vsebine spremljajočih elementov, lahko tudi do 95% železa. Proizvod je železna goba, katero potem imenujemo v odvisnosti od začetne oblike ali so bili to peleti, briketi ali sintler, ali pa celo še ruda kot proizvod:

— metalizirani peleti,

— briketi,

— ali iz rude železna goba.

Največja industrijska proizvodnja je sedaj v obliki metaliziranih peletov in po tehnologiji, pri kateri uporabljajo za reductent zemeljski plin. Licenčni postopek Korf-Midrex, to kar je že v proizvodnji, v gradnji in projektu, bo zajel po zadnjih podatkih 42,8 milij. ton. To so količine, ki presegaajo vsa pričakovanja. Železova goba je torej proizvod, s katerim moramo računati.

Grozeče pomanjkanje starega železa le ne bo tako kritično, kot na prvi pogled izgleda. Negativna stran, ki bo krizo še povečevala, je uvedla več in več naprav za neprekinjeno vlivanje in pa gradnja nadaljnjih mini-železarn na osnovi starega železa.

Pomanjkanju starega železa se bomo pa lahko vsaj delno izognili z uvedbo tehnologije, ki dopušča večjo uporabo surovega železa, z uporabo železove gobe za vložek v proizvodnji elektrojekla in končno z ekonomskimi ukrepi, ki stimulirajo zbiranje starega železa in njegovo uporabo, kjer je to tehnološko neizogibno.

V Slovenskih železarnah je že danes delež elektrojekla 54% celotne količine proizvedenega jekla. Leta 1980 je predvideno, da bo znašal ta delež že 63% in kasneje 100%. Če v naslednjih letih ne bodo nastopile bistvene spremembe v tehnologiji proizvodnje jekla, bomo leta 1980 poleg lastnega odpadka na domačem trgu kupljenega starega železa in uvoza ca. 200.000 ton starega železa, uvažali še bogato železovo rudo za proizvodnjo železne gobe, ali pa bomo kupovali železno gobo.

Zbiranje starega železa v Jugoslaviji in njegova porazdelitev je posebno poglavje, to pomeni, da je na začetku urejanja. To urejanje je odvisno od nas samih, zaradi tega izhajamo iz predpostavke, da bo do leta 1976 urejeno.

Sedanje kapacitete proizvodnje železne gobe so oddane, nove kapacitete, ki bodo zgrajene do leta 1976 so namenske, ob mini-železarnah in v zadnjem letu grade ali je v projektu že nekaj naprav, katere grade na ekonomski in tehnološko najbolj opravičljivih lokacijah za potrebo interesentov, ki sovlagajo svoja sredstva.

Idealna lokacija je v bližini rudnika, kjer je v bližini tudi poceni reductent in tehnološko gorivo in če je vse to še blizu železarn.

Japonska družba ITOH projektira po licenci Korf-Midrex v Tuniziji napravo za železno gobo z letno kapaciteto 800.000 ton. Japonci, Korf in Brazilci so tudi udeleženi s svojimi sredstvi v predvideni investiciji. Obstaja možnost, da se vključimo pri povečanju predvidene kapacitete, katero zadnje vesti že navajajo z 1 milij. ton. Cela kapaciteta je namenjena porabnikom na obalah Sredozemskega morja.

Nove kapacitete za proizvodnjo železne gobe so predvidene v Saudski Arabiji — 2 do 3 milij. ton, Iranu 2,5 milij. ton, v Alžiru in drugje, kjer imajo veliko cenega zemeljskega plina.

Za nas je pri takih dogajanjih na svetu koristno, da pogledamo, kje so dane največje možnosti, če upoštevamo zemeljski plin kot trenutno najprimernejši reductent.

Navedenih je deset najmočnejših:

Pridobivanje zemeljskega plina (v milijardah m³)

ZDA	640
ZSSR	238
Kanada	92
Nizozemska	71
Romunija	31
Vel. Britanija	28
Iran	20
Mehika	19
ZR Nemčija	19
Italija	15

Rezerve zemeljskega plina (v milijardah m³)

ZSSR	20.000
Iran	7.650
ZDA	7.080
Alžir	3.000
Nizozemska	2.600
Saud. Arabija	1.440
Vel. Britanija	1.420
Kanada	1.420
Venezuela	1.190
Nigerija	1.130

Ob koncu, če pogledamo še enkrat vse povedano in si zase naredimo povzetek.

Staro železo je že sedaj kritična surovina v Jugoslaviji in povsod po svetu. Stanje se bo še slabšalo in s tem dejstvom moramo računati in urejati namembno porabo starega železa. Podvzeti je treba vse, da bi odpadno železo v predelovalni industriji in pri zbiralcih starega železa sortirali in pripravili kar najboljše, da bi ga v jeklnah lahko koristno in namensko uporabljali tudi za proizvodnjo visokokvalitetnih in zlahtnih jekel.

(Naadljevanje na 6. strani)

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV

ODBOR ZA KADROVSKO-SOCIALNE ZADEVE IN DRUŽBENI STANDARD

Na 6. redni seji odbora, dne 15. maja 1974 so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Odbor je potrdil spremembo predvidene zasedbe delovnih mest na prometu, in sicer: »vodja premika ozkotirne«, rang IX, izobrazba C, od 3 na 4, »priučeni kovinski delavec«, rang VI, izobrazba B, od 2 na 4, »pomožni delavec«, rang V, izobrazba B, od 10 na 8 in »pomožni delavec«, rang IV, izobrazba B, od 6 na 5.

2. Potrdil je predlog za povečanje zasedbe na delovnem mestu »poslovodja skladišč« od 10 na 13 in zmanjšanje zasedbe na delovnem mestu »skladiščnik« od 13 na 10, vendar s pogojem, da delovna mesta poslovodij zasedejo delavci, katerih strokovna izobrazba ustreza zahtevam delovnega mesta.

3. Potrdil je uvedbo novega delovnega mesta »dispečer na prometu«, zasedba 5, zahtevana izobrazba C — tečaj z izpitom za dispečerja.

4. Odobril je študentsko brezobrestno posojilo študentoma Nunčič Ludviku in Debelak Martinu v višini à 1000 din.

5. Odbor je ugodil prošnji tov. Žnidaršič-Ojsteršek Danice, dipl. oec. za skrajšani odpovedni rok, s tem da ji delovno razmerje v Železarni Štore preneha z 31. majem 1974. Glede na to, da delovno organizacijo zapušta diplomirani ekonomist, so člani odbora zahtevali, da je potrebno prvenstveno domačim strokovnjakom nuditi predvsem stanovanjske pogoje pred onimi, ki se na novo zaposlijo.

6. Odobril je črtanje odbitka zaradi prenizke izobrazbe tov. Jošt Rudolfo na delovnem mestu »delovodja progovne skupine«, Vodeb Jožetu in Užmah Francu na delovnem mestu »delovodja prometa«. Črtanje odbitka je v skladu s sklepom DS DO.

7. Odbor je potrdil spremembo izobrazbene stopnje za delovno mesto »samostojni knjižničar« od G na H.

8. Na predlog kadrovske komisije družbeno-političnih organizacij je imenoval stanovanjsko komisijo v naslednji sestavi: Ožek Franc — predsednik ter člani: Majer Jože, Kaluža Vlado, Jager Emil, Božiček Bojan, Sajovic Vlado in Perpar Emilija. Sklenil je, da nihče od članov stanovanjske komisije ne more v času svojega mandata biti med prosilci za stanovanje. V kolikor bi se to pojavilo, je potrebno imenovati novega člana komisije. Odbor je zadolžil vodstvo TOZD stanovanjsko-gradbeno gospodarstvo, da v čim krajšem času pripravi novo prioriteto listo za podeljevanje stanovanj.

Na skupni seji **ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE IN ODBORA ZA KADROVSKO SOCIALNE ZADEVE IN DRUŽBENI STANDARD**, dne 15. maja 1974 so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Odbora sta odobrila razdelitev neizkoriščenega dela sklada skupne porabe iz leta 1973 v višini 899.393 din, in sicer: 333.460 din za dotacije društvom in organizacijam, 565.933 din pa za razne obveznosti, ki jih ima delovna organizacija do članov kolektiva.

2. Odbora sta potrdila penzijske cene za zaposlene svojece, ostale goste in inozemce, ki bodo letovali v Počitniškem domu na Rabu, ne strinjata pa se s cenami penzijskih storitev za člane kolektiva, njihove nezaposlene svojece in upokojenke, ker sodita, da bi bila sprejemljiva cena za le-te 55 din v predsezoni in 60 din v sezoni.

Prednost pri letovanju na Rabu imajo člani kolektiva, njihovi ožji svojci ter upokojenici. V primeru večjega števila prijav članov kolektiva kot je kapaciteta počitniškega doma Rab, imajo prednost člani, ki še niso letovali na Rabu oz. člani, ki niso letovali zadnja štiri leta.

Za člane kolektiva ostalih organizacij Zdruzbenega podjetja slovenske železarne veljajo iste penzijske cene kot za člane našega kolektiva.

Glede na to, da razlike do polne cene penziona (122 din) za člane

kolektiva ni mogoče regresirati iz sredstev sklada skupne porabe, ker sklada ni, sta odbora sklenila, da priporočata delavskim svetom TOZD, da razliko do polnih penzijskih cen krijejo temeljne organizacije iz svojih sredstev. V primeru, da bodo DS TOZD sprejeli pozitivne odločitve, ni potreben ponoven sklic obeh odborov, ampak se smatra sklep o višini penzijske cene 55 din v predsezoni in 60 din v sezoni za dokončen.

Odbora sta imenovala komisijo, ki bo pregledala predkalkulacijo lastne penzijske cene za Rab, in sicer: Albina Potočnika, Mihaela Dečmana, Stanka Planka, Olgo Mastnak, Frida Gradišnika ter Ladislava Kalužo.

3. Oba odbora sta potrdila predlagani način regresiranja članov kolektiva ter njihovih družinskih članov ter sprejela tudi višino regresov, in sicer: za zaposlenega člana kolektiva 500 din, za nezaposlenega zakonca in neposkrbljenega otroka nad 10 let 250 din ter za otroka do 10 let 200 din.

ODBOR ZA SPLOŠNE ZADEVE

Na 5. seji, dne 6. junija 1974 je odbor sprejel naslednje sklepe:

1. Sklenil je, da delovna organizacija Železarna Štore dovoljuje vzgojno varstveni ustanovi, oz. investitorju izgradnjo otroškega vrtca na Lipi, koriščenje zemljišča na delu parcel št. 1416 in 1423/1 v približni izmeri ca. 1300 kvadratnih metrov za izgradnjo otroškega vrtca brez odškodnine.

2. Izvajalca gradbenih del izgradnje otroškega vrtca na Lipi v Štoreh — GIP Ingrad Celje — dovoljuje Železarna Štore, da pri izgradnji vzgojno-varstvene ustanove izvede priključitev objekta na obstoječo kanalizacijo in cesto proti plačilu odškodnine v znesku 100.000 din, s tem da se terjatev Ingrada po računu št. 126/72 nakaže na žiro račun št. 50700-601-10995. Glede ostalih komunalnih naprav naj izvajalec pridobi soglasje od pristojnih delovnih organizacij.

3. Odbor je odobril, da se delovna organizacija Železarne Štore prijavi na natečaj za najetje posojila pri Samoupravni stanovanjski skupnosti Celje v višini 8 milijonov din za leto 1974 in 1975 za izgradnjo 91-stanovanjske stolpnice v Celju.

TOZD stanovanjsko-gradbeno gospodarstvo ima nalogo obveščati odbor o poteku gradnje ter ali je bilo posojilo odobreno.

4. Glede na izredno veliko število prošelj za dolgoročne kredite za individualno gradnjo, naj finančni sektor do prihodnje seje pripravi pojasnilo za odbor, če so kakšne možnosti za povišanje sredstev, odobrenih za individualno gradnjo. TOZD stanovanjsko-gradbeno gospodarstvo naj do prihodnje seje pripravi kriterije za podeljevanje kreditov.

V prihodnjem letu je treba natečaj za najetje kreditov objaviti že v marcu mesecu, da se bo vedelo za število prosilcev in višino zaprosenih kreditov, ne glede na to, ali bo znano, koliko sredstev bo na razpolago.

ODBOR ZA DOHODKE IN DELITEV OSEBNEGA DOHODKA

Na 5. seji odbora, dne 31. maja 1974, so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Odbor je razpravljal o izplačilih osebnih dohodkov za marec in april ter potrdil izplačilo osebnih dohodkov za omenjena dva meseca po obračunskih postavkah z 2% povečanjem.

2. Razpravljaj je o predlogu izplačila osebnega dohodka za mesec maj ter sklenil, da se za maj izplača 3% variabilnega dela osebnih dohodkov. Glede na razpravo je bilo sklenjeno, da bo ena naslednjih sej skupna z ekonomsko-gospodarskim odborom, namenjena bo ocenitvi gospodarske situacije v delovni organizaciji s posebnim poudarkom na osebne dohodke.

3. Obravnaval je predlog kadrovskega sektorja ter sklenil, da se osebni dohodki neposrednih proizvajalcev na nižje ocenjenih delovnih mestih popravijo s ponovnim fiksnim številom točk, in sicer: do vključno IX. ranga se doda po 10 točk, X. in XI. rangu 8 točk in XII. in XIII. rangu 6 točk.

Dodatno fiksno število točk se uveljavlja od 1. 6. 1974 dalje. Odbor je pri tem ugotovil, da s tem ukrepom ne bo rešeno vprašanje pridobivanja delovne sile za težka fizična delovna mesta, temveč da bo ta ukrep položaj samo omilil. Uspešno pa bo moč ta problem reševati le s tehničnimi rešitvami.

4. Odbor ni ugodil zahtevi po ponovnem rangiranju delovnega mesta delovodja v obdelovalnici valjev, rang XVI, ki so jo podali tov. Urbanc Alojz, Lah Jože in Golob Zvone.

5. Razpravljaj je o zahtevi tov. Jernejšek Friderika, samostojnega knjižničarja v razvojnem oddelku, po ponovnem rangiranju delovnega mesta ter sklenil, da se delovno mesto »samostojni knjižničar« prerangira iz XVI. v XVIII. rang z zahtevano stopnjo izobrazbe od G na H. Sprememba velja od 1. 6. 1974 dalje.

6. Ugodil je zahtevi po ponovni uskladitvi rangiranja na delovnem mestu »vodja vzdrževanja transportnih naprav«, ki se prenese iz XXI. v XXII. rang, stopnja izobrazbe H ter »asistent za transportne naprave« (elektro vzdrževanje), ki se prenese iz XX. v XXI. rang — stopnja izobrazbe H. Sprememba velja od 1. 6. 1974 dalje.

7. Razpravljaj je o rangiranju novega delovnega mesta »dispečer na prometu«, zahtevana izobrazba C, in sklenil, da se delovno mesto uvrsti v XII. rang. Ocene velja od 1. 6. 1974 dalje.

8. Sklenil je, da se za administrativne delavce I. skupine (ozki poklici) razpon ocenitev poveča od VI. do XI. ranga na razpon od VI. do XII. ranga ter da se za administrativne delavce II. skupine (široki poklici) razpon ocenitev poveča od VIII. do XII. ranga na razpon od VIII. do XIII. ranga.

EKONOMSKO-GOSPODARSKI ODBOR

Na 8. seji odbora, dne 7. junija 1974, so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Obravnaval je rezultate poslovanja za januar—marec 1974 ter je glede na finančni uspeh I. kvartala sklenil, da je potrebno podvzeti ukrepe za rast skupne blagovne proizvodnje ter zvišati produktivnost dela. Glede stanja zalog, višine ter načina koriščenja obratnih sredstev, je odbor ugotov-

OSKRBA S STARIM ŽELEZOM

(Nadaljevanje s 5. strani)
Poraba surovega železa v tehnoloških procesih proizvodnje jekla jugoslovanskih železarn mora biti na skrajnih tehnološko in ekonomsko dopustnih mejah, tj. čim večja.

Razvojni programi povečanja kapacitet za proizvodnjo masovnih jekel morajo dati prednost klasični tehnološki poti na bazi surovega železa, tj. preko plavžev in na osnovi kisikovih konverterjev.

Za zagotovitev vložka za proizvodnjo jekla v elektropečeh, za manjkajoči del starega železa in za zagotovitev čistega vložka, si moramo čimprej zagotoviti železno gobo. Nujno moramo biti prisotni pri obeh možnostih, tj. nakupu železne gobe pri za nas najugodnejši lokaciji ter tehnično-ekonomskih pogojih in projektu za investicijo naprave za proizvodnjo železne gobe na osnovi uvozne železove rude (rude z nad 64% Fe) in reducen-

ta ter tehnološkega goriva, ki je na razpolago v Jugoslaviji. Vse več se omenja tudi nuklearna energija kot pot, ki bi lahko dala ceneno rešitev pri sorazmerno visoki porabi energije pri proizvodnji železne gobe.

Moj namen s tem prispevkom je, da seznanim člane kolektivov Slovenskih železarn s problemom starega železa, da bi lahko sledili kasneje reševanju problematike po raznih poteh, kot bo to za nas najugodnejše. Rešitve, katere v članku navajam, so povzete iz strokovne literature in sem jih samo prilagodil našim specifičnim pogojem ter nakazujem le razne možnosti. Odločitve bodo šele rezultat analize tehnoloških in ekonomskih parametrov danih z izbiro rude, reducenta, transportne poti in lokacijskih pogojev ter končno — proizvodnih stroškov ter tržne cene: surovega železa, starega železa in železne gobe.

Milan Marolt, dipl. ing.

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV

vil, da je potrebno pripraviti normative stanja zalog, ki bodo določali, kakšne naj bodo minimalne, maksimalne ter povprečne zaloge.

2. Seznanil se je z rezultati poslovanja za april 1974 ter sklenil, da je potrebno v bodoče še večjo skrb posvečati kvaliteti dela.

3. Seznanil se je s poročilom komercialnega sektorja o poslovanju v mesecu aprilu 1974.

4. Obravnaval je operativni plan za junij 1974 ter ga sprejel v predloženi obliki.

5. Odobril je 5-dnevno prakso pri firmi ARL v Lausanni v Švici tov. mrg. Šturbej Alojzu ter 7-dnevno prakso tov. Renškar Janezu. Obenem je odobril tudi kritje stroškov prakse v višini 13.688 din.

6. Odobril je 5-dnevno službeno potovanje na IV. mednarodni sejem o livarstvu GIFA-74 v Düsseldorfu tov. Maganji Vladimiru, dipl. ing. Bogoljubu Kresniku ter ing. Jožetu Lebanu.

7. Odobril je 14-dnevno prakso v ČSSR dipl. ing. Miranu Pipanu v podjetju CKD, Praga ter stroške prakse v znesku 9168 din.

8. Odobril je odpise negativnih razlik:

— po zaključku 224 od 30. 8. 1973 kupcu Mollificio Bresciano za razliko v ceni, ki je nastala zaradi reklamacije 1224 kom. palic v znesku Lit. 385.560;

— zaključek 297 — zaradi nepravilno fakturirane cene Lit. 1.640.976 ali 38.326,65 din;

— zaključek 299 — nepravilno fakturirana cena Lit. 792.480 oz. 18.509,15 din;

— odpisi negativnih razlik pri izvozu ulitkov za MAN Augsburg v znesku DM 26.062,63 oz. din 154.961,90. Odbor je te odpise potrdil, vendar zahteva, da zadevo razišče komisija samoupravne delavske kontrole ter jo posreduje s svojimi zaključki DS TOZD 117. panoge v obravnavo.

9. Sklenil je, da se delež naše delovne organizacije v skladu ustanovitve iz delitve dohodka za leto 1973 v znesku 35.247,33 din pri Jugobanki Ljubljana izplača na naš žiro račun.

10. Odobril je nadure v službi EOP za programersko delo na obračunu stroškov po DC metodi, in sicer za april 209 nadur, v maju 64 nadur ter nadure, verificirane od vodje sektorja, ki bodo nastale do zaključka naloge.

11. Obravnaval je predlog komisije za racionalizacije in s tem v zvezi sprejel sklepe:

— tov. Francu Mastnaku iz livarne valjev se za 3. leto koriščenja racionalizacije izplača 553,77 din;

— tov. Petru Kramerju in Antonu Šumeju se izplača nagrada za racionalizatorski predlog »Spremembe sistema vklapljanja razrezovalnih škarij na progi Ø 300 mm« v znesku 1.820,45 din, ki si jo delita v odnosu 50:50.

— tov. Ignacu Korošču se za 2. leto koriščenja tehnične izboljšave »razkladanje sivega grodlja Štore« izplača nagrada v višini 1.408,37 din, ki si jo delita tov. Korošec Ignac 90% ali 1.267,53 din ter Kočar Slavko 10% ali 140,84 din.

— tov. Cvetu Vrečarju iz priprave proizvodnje se izplača nagrada za 2. in 3. leto koriščenja racionalizacije v višini 2.228,13 din.

— tov. Vinku Šeligi in Francu Trafeli se za tehnično izboljšavo

izplača nagrada v višini 1.258 din, ki si jo predlagatelja delita v razmerju 50:50.

12. Odbor je odobril odkup obveznic federacije 30% prostih sredstev rezervnega sklada v vrednosti 300.000 din.

13. Odobril je, da se za izdelavo projekta »Informacijski sistem v Železarni Štore« najame sodelavce Ekonomskega centra Maribor ter odobril plačilo stroškov izdelave v znesku 50.000 din.

DELAJSKI SVET ORGANIZACIJE SKUPNIH SLUŽB

Na 6. seji, dne 22. maja 1974, so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Za predsednika DS organizacije skupnih služb v novi sestavi je bil izvoljen ing. Vasle Jože, za namestnika predsednika pa tov. Gregorin Marija.

2. DS je obravnaval predlog penzijskih cen v počitniškem domu na Rabu ter predlog za pokrivanje razlike med penzijsko in polno ceno za člane kolektiva in polno ceno za članke kolektiva ter se je s predlogom strinjala. Strinjala se je tudi z regresiranjem članov delovnih skupnosti ostalih dveh slovenskih železarn, v primeru, če gre za paritetno menjavo.

Glede pripomb nekaterih delovnih skupin v delovni organizaciji zaradi regresiranja nezaposlenih članov ter otrok, zahteva delavski svet, da vodstvo TOZD gostinstvo po zaključku sezone poda analizo, koliko članov kolektiva v več otroki je letos letovalo na Rabu.

3. Seznanil se je z rezultati poslovanja za januar—marec 1974. Pri tem delavski svet zahteva od slehernega zaposlenega v organizaciji skupnih služb, da na svojem delovnem mestu stori vse, kar je v njegovi moči za izboljšanje finančnega rezultata delovne organizacije, s čimer bi ustvarili osnovne pogoje za normalno poslovanje v naslednjem letu.

4. Potrdil je predloženi plan dopustov služb v sklopu OSS.

5. Skladno z določilom 215. člena Samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev ugotavlja delavski svet, da je sporazum o MRZD v OSS z dnem 25. 4. 1974 sklenjen s potrebno dvotretjinsko večino in velja od dneva sklenitve.

DELAJSKI SVET TOZD PROIZVODNJA 114. PANOGA

Na 7. seji, dne 16. maja 1974, so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Delavski svet je obravnaval poročilo o poslovanju za januar—marec, finančnem stanju TOZD ter ukrepah za izboljšanje le-tega. Pri tem je sklenil:

— Znižati je potrebno stroške proizvodnje.

— Vodstvo TOZD 114. panoge naj s TOZD vzdrževanja uredi organizacijske odnose in s tem vpliva na stroške vzdrževanja ter spremljanje le-teh, saj so ti preseženi v primerjavi s planom. Organizacija vzdrževanja je sedaj urejena tako, da obrat oz. TOZD nima direktno vpliva in tudi ne vpogleda na te stroške, ki naj bi bili v bodoče opredeljeni s planom in s pogodbo med obema TOZD.

— Glede na pomanjkanje delovne sile, električne energije, SM jekla in neugodnih prodajnih cen

grodlja, naj strokovne službe izdelajo študijo opravičenosti začasne ukinitve IV. izmene na elektroplavžu in formiranju IV. izmene v jeklarni II, kar bi povečalo in pocenilo proizvodnjo SM jekla za valjarno I. Pospešiti je treba rekonstrukcijo v adjustaži valjarne I v cilju sprostitve delovne sile, ki bi se lahko uporabila v drugih obratih;

— zaradi pomanjkanja rezervne elektroopreme za stikališča in transformator, prek katerega se napaja elektropeč, ta ne obratuje s polno močjo in je njena proizvodnja nižja, kot bi lahko bila. Zato je potrebno takoj stopiti v akcijo za odstranitev te proizvodne zapore;

— zaradi previsoke vstopne temperature vode elektro peč dela z manjšo močjo in jo je potrebno včasih izklopiti zaradi hlajenja transformatorja, ker se močno pregreva. Za odpravo tega problema je nujno pospešiti dobavo in montažo hladilnega stolpa za vodo, ki jo uporabljata jeklarna II in valjarna II.

Delavski svet je zadalžil strokovne službe za izdelavo natančnih kalkulacij po izdelkih in kvalitetah ter izbiro asortimana in količin, ki prinašajo kalkulativni dohodek.

2. Do naslednje seje je pripraviti osnutek pravilnika za nagrajevanje delavcev elektroplavža z določilom, da se obračunava akorde za te delavce v dneh, ko plavž obratuje, za čas, ko plavž stoji, pa je obračunati kot redno proizvodnjo s tem, da so delavci v dneh obratovanja normalno zaposleni.

3. Glede valjanega materiala za SGE, ki je namenjen članom delovne organizacije in ima manjša dimenzijska odstopanja oziroma napake, je delavski svet sklenil, da se zaračunava po bazni ceni, ki je predvidena s cenikom UJŽ za navadna ogljikova jekla.

4. O vprašanju pridobivanja nove delovne sile, je DS TOZD I ugotovil, da je potrebno storiti naslednje:

— zagotoviti čim uspešnejše postopno vzvljanje novincev na delovna mesta,

— dopolniti sistem nagrajevanja ter boljše nagrajevati predvsem fizično težka delovna mesta,

— čimprej urediti glede možnosti ustreznega zaposlovanja invalidov ter okrepiti vezi z delavci, ki so na odsluženju vojaškega roka,

— preučiti, ali naj delovna organizacija še vnaprej zaposluje večje število delavcev, pri čemer je nujno potrebno misliti na gradnjo novih samskih stanovanj, ali z dodatnimi investicijami v mehanizacijo odpraviti težka fizična delovna mesta.

5. Skladno z določilom 215. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev, DS TOZD proizvodnja 114. panoge ugotavlja, da je sporazum o MRZD v TOZD proizvodnja 114. panoge z dnem 26. 4. 1974 sklenjen s potrebno 2/3 večino in velja od dneva sklenitve.

Na 8. seji DS TOZD proizvodnje 114. panoge, ki je bila dne 22. maja 1974, so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Člani DS so potrdili predlagane cene Raba ter se strinjajo s pokrivanjem razlike regresiranja za zaposlene člane v TOZD ter po skupnem ključu za pripadajoče število zaposlenih v Organizaciji skupnih služb. Prav tako so pripravljeno pokrivali regres za bolne in upokojene člane iz svoje TOZD. V prihodnje naj se cena penziona na Rabu za člane kolektiva odmerja po povprečju njihovih osebnih dohodkov.

2. Zaradi stalnega prihajanja pritožb na ocenitev delovnih mest je DS sklenil, da je potrebno čimprej imenovati novo komisijo za rangiranje, ki bo pripravljala predloge za ponovne ocenitve delovnih mest za Odbor za dohodek in delitve OD.

3. Glede na pripombe delovnih skupin je DS sklenil oziroma odgovoril na pripombe:

— samoupravni sporazum o delitvi OD še vedno določa vročinski dodatek in ga delavci, ki so do njega upravičeni, tudi prejemajo;

— delavski svet zahteva, da mota biti bife in jedilnica v Štoreh II vsaj eno uro odprta, predvsem za tiste delavce ki delajo v IV. izmeni. Vodstvo TOZD gostinstvo naj do druge seje pripravi odgovor, kako bo rešilo to vprašanje;

— DS predlaga, da delavcem iz drugih republik, ki so v železarni Štore zaposleni več kot eno leto, delovna organizacija enkrat letno krije stroške vozne karte za obisk v domačem kraju.

DELAJSKI SVET TOZD PROIZVODNJA 117. PANOGA

Na 9. seji, dne 17. maja 1974 so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Seznanil se je z rezultati poslovanja za januar—marec 1974 ter sklenil, da je potrebno k izvršitvi programa vestno pristopiti tako v proizvodnji kot v službah. Rešiti je potrebno vprašanje posebnega stimuliranja tistih novozaposlenih delavcev, ki delajo pod težkimi pogoji.

Priprava dela je zadalžena za analizo asortimana v livarni II in da posreduje konkreten sklep, kateri proizvodi so ekonomsko upravičeni in kateri ne.

2. Obravnaval je predlog penzijskih cen v počitniškem domu na Rabu ter predlog za pokrivanje razlike med penzijsko in polno ceno za člane kolektiva ter sklenil:

— strinja se s predlaganimi penzijskimi cenami,

— odobril je regresiranje razlike med penzijsko in polno ceno za člane kolektiva sorazmerno s številom zaposlenih,

— odobril je regresiranje članov delovnih skupnosti ostalih dveh slovenskih železarn, v primeru, če gre za paritetno menjavo.

3. Skladno z določilom 215. člena Samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev DS TOZD proizvodnja 117. panoge ugotavlja, da je sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu TOZD proizvodnja 117. panoge z dne 26. 4. 1974 sklenjen s potrebno 2/3 večino in da velja od dneva sklenitve.

Dejavnost organizacij ZK

SKLEPI III. SEJE SVETA ZK Z DNE 23. 5. 1974

Pojav naraščanja cen surovin, ki je posledica nove delitve med razvitimi in nerazvitim svetom pogojujejo tudi pri nas upoštevanje tega procesa. Želimo ohraniti določeno okumulacijo, ki nam zagotavlja perspektivo in socialno varnost zaposlenih moramo z razvojem novih proizvodov, ki so višje akumulativni kompenzirati naraščajoče stroške.

Naše podjetje sledi in načrtuje višjo stopnjo predelave že v začetku rekonstrukcije. Vendar pa ta moment in proces narekuje in zahteva pospešeno dejavnost na področju osvajanja in uvajanja tako novih proizvodov, kot finalizacijo že obstoječih. Zaradi tega je v naši delovni organizaciji neobhodno storiti naslednje:

1. Novo organizacijsko obliko, ki jo narekuje TOZD je potrebno čimprej razdelati do mikroorganizacije in jo dosledno uveljaviti.

Nosilec naloge: ekonomsko organizacijski sektor z vodji TOZD in sektorjev ter obratovodij.

Ekonomsko organizacijski sektor mora mesečno obveščati osnovne organizacije ZK ter organe upravljanja o poteku realizacije.

2. Sporedno z gornjo nalogo se mora sektor za kakovost in razvoj organizirati tako, da bo kos nalogam razvoja novih proizvodov kakor tudi novih ekonomsko pogojenih tehnoloških rešitev. Da se to lahko realizira, si mora sektor za kakovost in razvoj izdelati kratkoročni oziroma dolgoročni program dela razvoja podjetja in proizvodov.

Ta program bo po obravnavi v TOZD osnovna orientacija, vendar mora biti stalno dopolnjen z ozirom na spremembe, ki bodo sčasom nastopale.

Nosilec naloge: sektor za kakovost in razvoj.

Rok za osnutek: oktober 1974, tako, da bo program že možno upoštevati pri izdelavi družbenega načrta za leto 1975. Nosilec naloge se narekuje, da mesečno obvešča osnovne organizacije ZK o poteku naloge.

3. Nujno je čim hitreje usposabljanje in vključevanja naprav, ki so pogoj za večjo proizvodnjo.

Nosilec naloge: vodja sektorja za novogradnjo skupno z vodji TOZD.

4. Na področju racionalizatorstva in novatorstva mora stremeti za hitrejši porast racionalizacij v proizvodnji. Zato je potrebno od vključno delovodij do obratovodij ustvariti ustrezne pogoje, ki bodo pospeševali informativno dejavnost na tem področju in zbuiali interes za reševanje. Potrebno je realizirati predlog o nastavitvi referenta in novacij, ki bo usklajeval, zbiral in evidentiral vse predloge na področju racionalizacij.

Nosilec naloge: sektor za kakovost in razvoj, vodje TOZD ter vodja kadrovskega splošnega sektorja.

5. Stalno je potrebno spremljati stroške vzdrževanja, jih skupno z vodstvi TOZD analizirati ter tako odpravljati vzroke za prevelik po-

rast stroškov. Prav tako je napraviti analizo o učinkovitosti delovnih naprav in opreme v vzdrževanju ter če analiza pokaže, da je potrebno vzdrževanje modernizirati oziroma rekonstruirati je potrebno takoj izdelati program modernizacije.

Nosilec naloge: sekretar osnovne organizacije ZK vzdrževanje-energetika, vodstvo TOZD vzdrževanja in transporta.

6. Takoj je potrebno pristopiti k analizi ter pripraviti predlog za nagrajevanje po delu.

Nosilec naloge: vodja kadrovskega splošnega sektorja.

Rok: v septembru 1974 podati poročilo osnovnim organizacijam ZK o poteku naloge.

7. K boljšemu rezultatu poslovanja prispeva tudi dosledna tehnološka in splošna disciplina, ter osebna odgovornost na vseh ravneh. Posebno pozornost posvetiti varčevanju z energijo, surovinami, zaščitnimi sredstvi in drobnim inventarjem.

Zato je nujno, da OOKZ, OO sindikata ter DS TOZD mobilizirajo po svojih članih vse člane delovne skupnosti.

Nosilec naloge: sekretarji OOKZ, predsedniki OOS, predsedniki DS TOZD.

8. Samoupravnim organom TOZD in delovni organizaciji se predlaga, da za drugo polletje izdelajo konkretni program dela.

Nosilec naloge: komunisti v samoupravnih organih, sekretarji OOKZ.

9. Potreba po stalnem izobraževanju članov samoupravnih organov, delegacij, ter vodstvo družbenopolitičnih organizacij je stalno izobraževanje. Izdelati je program izobraževanja ter ga realizirati do oktobra 1974.

Nosilec naloge: namestnik sekretarja Sveta ZK.

10. a) Pripraviti analizo zaposlenih honorarnih sodelavcev v delovni organizaciji. Analizo bo obravnaval Svet ZK na svoji naslednji seji.

b) Pripraviti pregled in analizo zaposlenih sodelavcev v delovni organizaciji, ki so v dopolnilnem honorarnem odnosu z Železarno ali z drugimi.

Nosilec naloge: vodja kadrovskega splošnega sektorja.

11. Ustanovi se OOKZ vzdrževanje-energetika.

Nosilec naloge: sekretarji OOKZ osnovna organizacija skupnih služb.

Rok izvršitve: 30. junij 1974.

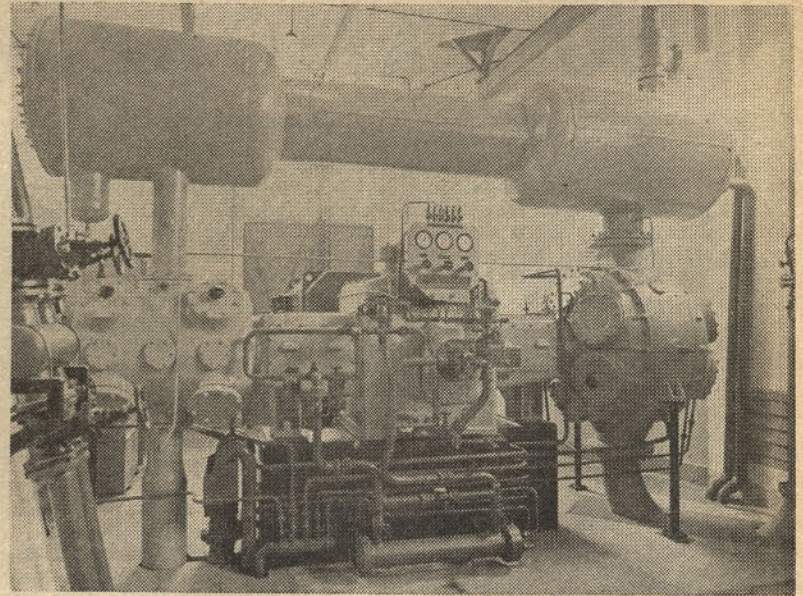
12. Svet ZK je verificiral program izgradnje traktorjev.

13. V najkrajšem času je potrebno usposobiti in aktivirati komisijo samoupravne delavske kontrole na ravni delovne organizacije in komisij TOZD na sistemskem delu in spremljanju rezultatov poslovanja.

Nosilec naloge: predsednik Sveta sindikata.

14. Za izvrševanje sklepov Sveta ZK so odgovorni sekretarji OOKZ, ter komunisti samoupravnih organov in služb, ki so zadolženi za izvajanje sklepov.

Svet ZK
Železarne Štore

Kompresor v energetske postaji v Štore II

Finančno poslovanje sindikata za leto 1973

DOHODKI:		stroš. prod. hlad. torb in Rab	
od članarine	145.995,35	kom. za krvodajalstvo	20.256,00
ostali dohodki	7.276,25	kom. za žen. vpr. iz dot. Ž. Š.	365,00
namenska sredstva za pomoč	3.000,00	kom. za ženska vprašanja	5.000,00
prod. hlad. torb	14.880,00	honorarji - dopol. - delo	225,40
samopr. za let., Rab	5.810,00	prispevki dopol. - delo	2.880,00
dot. Ž. Š. za rekreacijo	10.000,00	poštne	851,85
dot. Ž. Š. za dan žena	5.000,00	bančna provizija	155,55
	191.961,60	dnevnice	521,95
ostanek doh. iz 1969	20.811,86	prevozi	1.845,00
ostanek doh. iz 1970	32.606,76	nar. časop. in revij	3.414,40
ostanek doh. iz 1971	24.319,65	razne knjige, brošure	3.111,00
ostanek doh. iz 1972	34.496,75	razni obrazci, tiskovine	173,20
	304.196,62	reprezentanca	393,15
manj izredni izdatki	12.790,95	IZDATKI SKUPAJ	1.152,35
DOHODEK SKUPAJ	291.405,67	DOHODKI SKUPAJ	151.380,15
		OSTANEK DOHODKA	291.405,67
			151.380,15
			140.025,52
IZDATKI:		Saldo 31. decembra 1973	
socialne pomoči	40.526,00	v banki	52.485,02
namenska sredstva za pomoč	3.000,00	v blagajni	910,75
dot. drugim organiz.	10.391,75	Terjatve:	
zdravljenje bol. članov	1.069,60	— Mastnak Jože	32.000,00
Rekreacija:		Ostale terjatve:	
— obratni izleti	7.683,20	— posojilo Stopinšek V.	10.225,00
— kolektivni izleti	2.299,60	— posojilo Keko Stipe	29.026,95
— del. športne igre	5.468,00	Osnovna sredstva ter drobn inventar v uporabi	21.579,89
— TRIM-tekmovanje	1.854,00	Sredstva sklada za stanovanjsko izgradnjo	1.179,18
— nagrad. s prisp.	1.530,15	Manj obveznosti do dobaviteljev	6.768,80
— medobrat. tekmovanja	7.806,00		
— seminarji, tečaji	3.080,00	Knjigovodja:	
— najemnine	3.936,00	Stojan Marija, l. r.	
— metalurške igre	9.633,80	Predsednik sveta:	
— šp. sr. med kolek.	3.996,00	Gradišnik F.	
— športni rekviziti	2.993,00		
— nepredvideni stroški	240,00		
kom. za izobr., kulturo	158,00		
razni stroški	5.370,20		

Poljska. »Centrozap« je naročil v Franciji pri firmi Crensot-Loire 4 elektro-obločne peči za novo jeklaro v bližini Katowic. Opremo za plavže, konvertorje in valjarno bo dobavila Sovjetska zveza. Nova železarba bo imela letno proizvodnjo 5.000.000 ton jekla.

Brazilijska. Za železarno v Volta Redondi so naročili v ZDA opremo za LD jeklaro v vrednosti 8 milijonov dolarjev, skupna vrednost opreme za povečanje kapacitet pri proizvodnji jekla in ki jo bodo uvozili iz Japonske pa znaša 500 milijonov dolarjev.

Švedska. Podjetje AB Pervorverken je izdelalo stroj, ki omogoča izvrtanje 3.000.000 lukenj na uro v 3 mm debelo pločevino.

Turčija. Japonska firma Nippon Kokan bo dobavila plavž in vso dodatno opremo z dnevno kapaciteto 2.800 ton grodlja.

MALI LEKSIKON ekonomskih izrazov

Namen, tega, nekoliko obširnejšega sestavka je, razložiti nekatere osnovne pojme ekonomike, ki jih srečujemo v vsakdanjem življenju. Vsakdo izmed nas, ki smo zaposleni v železarni, je član katerekoli samoupravne celice od delovne skupine do delavskega sveta Združenega podjetja, zato moramo biti s temi pojmi seznanjeni, da bi lahko ob pravem času primerno ukrepali. Področje ekonomike ali kakor lahko rečemo gospodarjenja je zelo obsežno, zato bomo skušali to temo (snov) bralcem čim bolj približati.

STROŠKI

Prvo poglavje bi začeli s temo, ki nam je v vsakdanjem življenju najbolj poznana, to so **stroški**. Stroški so vrednostno izražene porabe ali potrošnih surovin in drugih materialov, delovnih sredstev in delovne sile in nastanejo v tistem trenutku, ko nek material dvignemo in ga vključimo v proces proizvodnje, ko nam druga podjetja vršijo razne usluge, ki so lahko proizvodne ali neproizvodne, ko izplačamo osebne dohodke in podobno. Glede na raznovrstnost stroškov ločimo stroške po **stroškovnih vrstah**, glede na to kje nastajajo, pa po **stroškovnih mestih**.

Danes bi se najprej pomudili pri pojmu nastanka stroškov, to je pri **stroškovnih mestih**.

Stroškovno mesto je osnovna celica tovarne, kjer se odvijajo dogodki v tehnološkem procesu. Vsa tovarna je v svoji organizaciji razdeljena najprej na posamezne temeljne organizacije, nato na obrate, znotraj obratov pa na stroškovna mesta. Stroškovno mesto je lahko skupina proizvodnih naprav, ali skupina ljudi, odvisno pač od tega kakšno funkcijo stroškovno mesto opravlja, v jeklarni je to peč, v vzdrževanju je skupina ljudi, kar seveda velja tudi za skupne službe. Zato tudi ločimo stroškovna mesta glede na značaj njihovega dela na **proizvodne, storitvene in režijske**.

Ze samo ime nam pove, da na proizvodnih stroškovnih mestih proizvajamo, pri čemer smatramo, pri nas kot proizvodnjo vse vrste predelave jekla, kar je tudi osnovna dejavnost naše tovarne. Tudi storitvena stroškovna mesta v nekem smislu proizvajajo in to storitve za vsa stroškovna mesta ne glede na to ali so proizvodne ali režijske. Sem torej spadajo vsa stroškovna mesta energije, vzdrževanja in transporta. Ostanje nam torej še režijska stroškovna mesta kamor spada vsa upravna in obratna režija.

Stroške, ki nastanejo na stroškovnih mestih imenujemo **predelavne stroške** ali stroške predelave, za razliko od stroškov, porabljenih **surovin**. Tako torej ločimo stroške najprej na **stroške predelave in stroške vložka**. Na začetku tehnološkega procesa proizvodnje jekla predstavljajo stroške vložka porabljene surovine, ki jih dobimo od naših dobaviteljev. Tekom tehnološkega procesa pa naš vložek na stroškovnih mestih predelujemo in dodajamo tako stroške predelave. Kakšni pa so ti stroški predelave in kdo je zanje odgovoren? Stroškov predelave je več vrst. Zato jih ločimo kot smo že na začetku omenili na **stroškovne vrste**. Te stroškovne vrste so v knjigovod. označene s posebno številko, kar imenujemo z drugo besedo tudi konto. Sintetično (skupno) so določene z zakonom, vsako podjetje pa lahko po svojih potrebah vrste stroškov še podrobneje razčleni. Za primer navajamo nekaj vrst stroškov, s katerimi se vsakodnevno srečujemo, ko izpolnjujemo različne čeke in ostalo dokumentacijo.

40022 maziva
40030 specifično orodje

40100 tuja popravila

42000 amortizacija

45501 izdelavni OD

Vsi ti stroški, od katerih smo navedli le nekaj primerov, se tekom meseca zbirajo na stroškovnih mestih v obliki dnevnikov in obračunskega lista. Poleg zgoraj omenjenih stroškov pa je za predelavo jekla potrebno še gorivo, električna energija, vzdrževanje, transport in drugo. Ti stroški se na storitvenih stroškovnih mestih zbirajo in prenesejo na proizvodna stroškovna mesta v odvisnosti od količinskih porab posameznih storitev.

Tako smo prišli do naslednje razdelitve stroškov po njihovi vsebini, to je do delitve na **primarne in sekundarne stroške**. **Primarni stroški** so tisti, ki se pojavijo na stroškovnem mestu direktno, **sekundarni** pa so tisti, ki jih prenesemo iz stroškovnih mest proizvajalca na stroškovno mesto koristnika storitve. Tako spadajo k primarnim stroškom poraba mazil, specifično orodje, pomožni material, amortizacija, osebni dohodki in drugo, k sekundarnim stroškom pa porabljena energija, gorivo, strojno vzdrževanje, usluge OTK, in drugo.

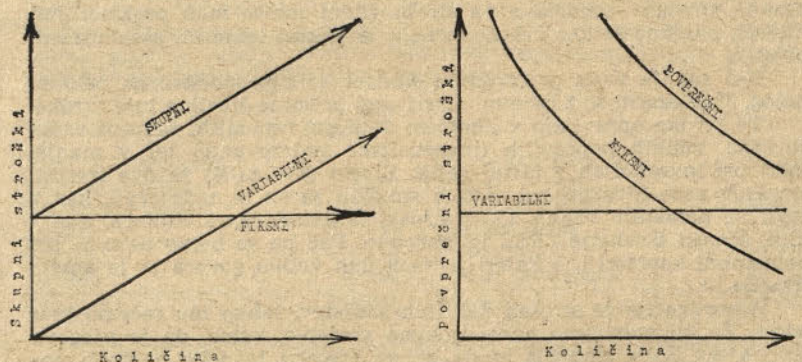
Glede na to, da je stroškovno mesto kot smo dejali osnovna celica tovarne z zaokroženim tehnološkim procesom, mora biti zanj tudi nekdo odgovoren. Pri organizaciji stroškovnih mest smo poskrbeli tudi za to in vsak obrat je določil odgovornega za stroškovno mesto. Priznati moramo, da je to nekeje boljše, drugje slabše urejeno, odvisno od obrata in značaja proizvodnje. Ker vsako novo delo terja določen čas, računamo, da bi tudi za to trajalo nekaj časa, da se bi vsak odgovorni vživel v svojo nalogo in skušal z agregati čim bolj gospodariti. Zavedati se moramo, da nastanejo stroški samo pri vložnih materialih, in pri predelavi na stroškovnih mestih ter nikjer drugje. Vse ostalo je samo zbir podatkov pa naj gre to za obrat, temeljno organizacijo ali podjetje kot celoto. Na nivoju podjetja lahko z dobrim vodenjem vplivamo na pravilno izbiro asortimana (sestava), na čim ugodnejši nakup surovin ali osnovnih sredstev, na potroške materialov in drugo pa samo tisti, ki z napravami in materiali neposredno upravljajo. Z uvedbo delovnih skupin, smo v upravljanju dosegli taklo kvaliteto, da pri razpoložljivih podatkih o delu stroškovnega mesta lahko analiziramo gospodarjenje v preteklem obdobju in podzvamemo določene ukrepe za gospodarjenje v naprej.

Kakšni pa so razpoložljivi podatki za vsako stroškovno mesto?

Z uvedbo strojnega obračuna z računalnikom smo uspeli izdelati obračun do 13. v mesecu za preteklo obdobje in to za mesec, komulativno obdobje in primerjan s planom. Tako zbranim podatkom pravimo **obračunski list**, vsebuje pa vse bistvene podatke o stroškovnem mestu. Ti podatki so vsi zbrani stroški razdeljeni na primarne in sekundarne, kar smo že obravnavali ter podatki o proizvodnji oziroma storitvi na stroškovnem mestu. Storitve pravimo zato, ker je lahko izvršena v tonah, urah, normatonah, nnn m³, din, v tisti enoti mere pač, v kateri se storitev opravlja. Tudi te storitve vedno primerjamo s planiranimi, tako da dobimo odstotek koriščenja kapacitete stroškovnega mesta, kar prav tako spada v gospodarjenje z napravami.

Tako smo uspeli razjasniti pojem **stroškov predelave**, kar je vezano na stroškovno mesto, ostane nam še drug kriterij to so **stroški vložka**. Stroški vložka so vrednost porabljenih surovin, za tono nekega proizvoda, ki začne pri nas z jeklom in konča z gotovim izdelkom za prodajo, ta pa je lahko valjan ali hladno predelan. Razliko med vložnim materialom na začetku proizvodne poti in gotovim izdelkom imenujemo izplen. Ko dodamo stroškom vložka še stroške predelave, dobimo **proizvodno ceno** izdelka. K pojmu proizvodna cena ali kakor tudi rečemo kalkulacija se bomo povrnili še kasneje, ko bomo obravnavali **nosilce stroškov**, to so izdelki.

S tem pa še nismo zaključili poglavja, seznaniti se moramo namreč še s kriterijem delitve na **fiksne in variabilne**. Kriterij te delitve pa je odvisnost stroškov od proizvodnje. Fiksni stroški so od proizvodnje v masi neodvisni, na enoto pa z večanjem količine padajo, nasprotno temu pa so variabilni stroški na enoto enaki in se večajo ali manjšajo s količino proizvodnje. Praktično nam to prikazuje grafikon. Ko že govorimo o fiksnih in variabilnih stroških pa moramo povedati še, kako jih praktično opredeljujemo. Določanje kriterija te opredelitve je zelo težavno in za to ni nekega splošnega pravila, vsak, ki se s tem ukvarja, mora pač določiti kriterij, ki najbolj ustreza organizaciji tovarne in tehnološkemu procesu. K variabilnim stroškom spadajo vse porabljene surovine in vložni materiali, ki jih določimo po normativih ali kako drugače. To je npr. poraba koksa, t, goriv, ognjevzdržnega materiala, vzdrževanje in podobno. K fiksnim stroškom pa spada amortizacija, obresti, investicijsko vzdrževanje, upravno-prodajna in obratovna režija. Za dobro gospodarjenje naj velja, da moramo skrbeti za čim večje upoštevanje normativa in za čim boljše izkoriščanje kapacitet. Fiksni stroški naprav v železarni so tako visoki, da neizkoriščanje kapacitet pomeni znaten odliv dobička.

Stroške smo tako opredeljevali po raznih kriterijih, po vrstah, po mestu nastanka, po njihovi funkciji in podobno. Ker pa smo stroškovne vrste opredelili le na grobo, bomo sedaj obravnavali natančneje nekatere vrste stroškov ter način njihovega obračunavanja.

Po vrstah stroškov delimo stroške na:

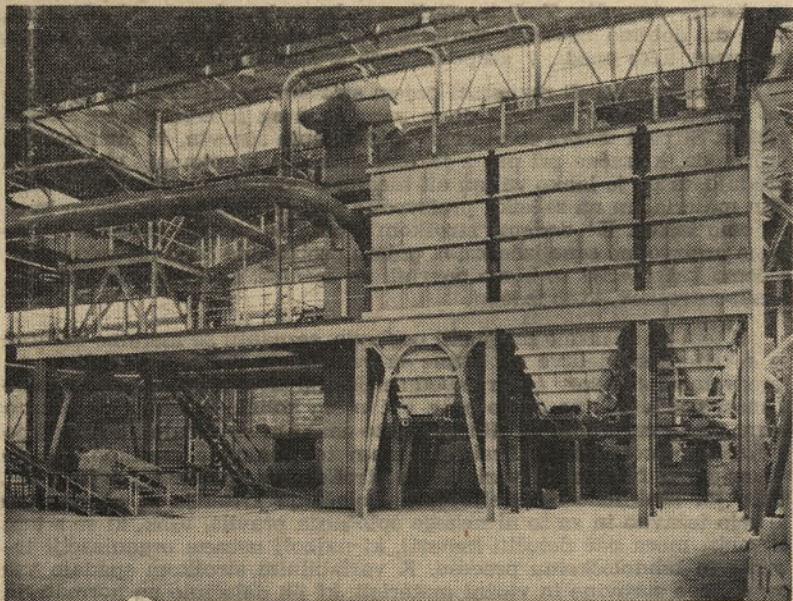
surovine in materiale
 proizvodne storitve
 neproizvodne storitve
 ostali materialni in
 nematerialni stroški
 amortizacija
 pogodbene obveznosti
 zakonske obveznosti
 osebni dohodek.

Surovine in materiale pa delimo še naprej na vložni material, energijo, goriva in maziva, specifično orodje, zaščitna sredstva, material za vzdrževanje in pisarniški material. Preveč bi bilo treba prostora, če bi hoteli natančneje opisati kaj še naprej spada v posamezne vrste materialov, naj naštejemo samo nekatere. Vložni material so staro železo, legure, koks, nabavljeni ingoti, žica, glina in drugo; rekli smo, da so to stroški vložka. Električna energija, goriva, pri nas je to v glavnem mazut, specifično orodje — to so kokile, valji in drugo, zaščitna sredstva in material za vzdrževanje pa spadajo k stroškom predelave, ker nastajajo na stroškovnem mestu. Več ali manj so vsi ti stroški normativno postavljeni in odvisni od gibanja proizvodnje, zato jih tudi opredeljujemo kot variabilne stroške.

Naslednja pomembna postavka so proizvodne storitve, to je investicijsko vzdrževanje, prevozne storitve, remontni in tuja popravila. Investicijsko vzdrževanje je strošek velikih popravil, ki nastopajo le občasno, ponavadi vsakih nekaj let. Stroške za investicijsko vzdrževanje tako zbiramo, oziroma vkalkuliramo v odvisnosti od vrednosti nekega objekta, za osnovo pa vzamemo določen procent in nabavno vrednost osnovnega sredstva. Ko zberemo dovolj sredstev, izvedemo veliko popravilo enkrat na enem, drugič na drugem objektu, kot pač nastane potreba.

Pojem prevoznih storitev je jasen, vendar je najbrž kljub temu potrebno da povemo, kaj so te prevozne storitve. Cene prevozov osnovnih surovin so vštete v ceno nabavljenega materiala zato ti stroški ne spadajo sem, pač pa so to prevozi tujih tvrdk, ki vozijo naše materiale znotraj tovarne ter vsi stroški izvoza do fco jugomeje in v kolikor je s kupcem dogovorjeno tudi za pomorski prevoz.

Remonti so prav tako kalkulativen strošek kot investicijsko vzdrževanje, le s to razliko, da jih opravljamo redno vsako leto in le na

Priprava peska v livarni II

nekaterih največjih objektih. Kot osnovo vzamemo že v začetku leta predračun remontov po dejansko predvidenih stroških, jih vsak mesec enakomerno porazdelimo, potem pa prištejemo ali odštejemo vrednost dejanskega obračuna. Namen takega obračunavanja je v enakomerni porazdelitvi stroškov skozi vse leto, ker bi sicer lahko prišlo do velikih nihanj, stroškov predelave na stroškovnem mestu med posameznimi meseci, posebno še ker vršimo remont le enkrat letno na posameznem objektu.

Kot zadnja vrsta proizvodnih storitev so tuje storitve na delovni nalog. V železarni so z raznimi storitvami prisotne številne tuje tvrdke.

Te tvrdke opravljajo v glavnem dela pri remontih, rednem vzdrževanju, velikih popravilih (investicijsko vzdrževanje) ter v manjši meri pri investicijah v lastni režiji. S tem smo zajeli že dve tretjini stroškov naše tovarne, pri ostalih stroških se ne bi zadrževali, ker v masi ne pomenijo veliko, to so stroški reklame, reprezentanca, dnevnice, stroški direkcije ZPSŽ in podobno. Pač pa se bomo ustavili pri pomembni kategoriji, o kateri je vsak dan veliko govora to je **amortizacija**.

Amortizacija je strošek delovnih sredstev, lahko mu rečemo tudi odpis. Če ko nabavimo neko osnovno sredstvo, vemo, da je njegova življenjska doba omejena in da bo po preteku te dobe napravo potrebno zamenjati. V ta namen vsako leto odpišemo določeni znesek, kar pomeni da vrednost osnovnega sredstva iz leta v leto zmanjšujemo. Ker pa je ekonomično gospodarjenje z osnovnimi sredstvi tudi družbeni cilj, je stopnja odpisov tudi zakonsko določena, s tem da je določena minimalna stopnja odpisa. S tem pa ni rečeno, da se podjetje ne sme odločiti, da vrši pospešen odpis svojih naprav, če mu

seveda to možnost poslovanje dopušča. Stopnja obrabe ali amortizacija je za različne naprave drugačna, zato so osnovna sredstva grupirana glede na dobo trajanja in ta merila veljajo za vsa podjetja enako. Tako določeni stopnji odpisa rečemo **minimalna** ali zakonsko določena stopnja. Ta stopnja je za gradbene objekte 1,2%, kar pomeni dobo trajanja 98 let, za metalurške naprave od 5 do 7%, to je doba trajanja od 20 do 14 let. Vsako podjetje pa se lahko samo odloči in minimalno stopnjo odpisa poveča, taki stopnji pa pravimo povečana ali pospešena stopnja odpisa. Tako znaša ta stopnja za naprave skupaj z minimalno lahko 10%, kar pomeni, da moramo vrednost nabavljenega stroja nadomestiti v 10 letih. Glede na stanje odpisane vrednosti ločimo **nabavno** in **sedanjo** vrednost osnovnih sredstev.

Že sam naziv pove, da je nabavna vrednost tista vrednost, po kateri je bilo osnovno sredstvo nabavljeno, sedanja vrednost pa nam pove, koliko je dejansko osnovno sredstvo še vredno, razlika med obema vrednostima je seveda odpis.

Praktično bi torej izgledalo, da bi morali po sistemu zakonskih odpisov zamenjati vse naše naprave najkasneje v 20 letih, po novem odpisu, ki velja pri nas zadnje čase pa že v 10 letih.

V praksi je seveda nekoliko drugače in trajajo nekatera osnovna sredstva, kot sami iz vsakdanjega življenja veste, tudi veliko dlje. Že pojem nabavna vrednost, od katere vršimo stopnjo odpisa, je v dobi inflacije sporen in če bi hoteli ugotavljati dejansko nabavno vrednost osnovnih sredstev, bi jo morali vsako leto ponovno ovrednotiti, kakor pravimo revalorizirati. Čeprav smo nekoliko zašli od pojma stroškov k osnovnim sredstvom, je važno, da povemo o naših napravah nekaj več, ker predstavljajo veliko kapacitet in moramo skrbeti, da z njimi čim bolj gospodarimo. Večkrat je bilo slišati tudi vprašanje, češ saj je naprava že odpisana, pa je stroškovno mesto ali obrat še obremenjeno s stroški amortizacije. Vedeti moramo, da obstaja obveznost do formiranja amortizacije toliko časa, dokler naprava obratuje, ali še več, dokler ni **knjigovodsko** in **fizično** likvidirana, ne glede na to ali obstaja še sedanja vrednost ali ne. Zato obstaja velikokrat zmotno mišljenje, da naprava, ki stoji in ne obratuje, nič ne stane, nasprotno, **fiksni stroški**, o katerih smo govorili, so v tem primeru vsa amortizacija, ter ostali vkalkulirani stroški, kot je investicijsko vzdrževanje, zavarovanje in obresti, o čemer bomo govorili v poglavju o zakonskih in pogodbenih obveznostih.

ZAKONSKE IN POGODBENE OBVEZNOSTI

Zakaj zakonske in pogodbene obveznosti obravnavamo izven poglavja stroškov in kaj pravzaprav so? Že v prvem sestavku smo rekli, da so stroški vrednostno izražena poraba ali potroški surovin in delovnih sredstev. Ime pogodbene obveznosti nam pove, da sklenemo z nekim tujim partnerjem pogodbo, katere odraz je obveznost. K pogodbenim obveznostim spadajo v glavnem obveznosti do plačila obresti pri bankah, dalje zavarovalnina, provizija, bančne storitve in drugo. Z vsakim od teh partnerjev bodisi da je to banka, zavarovalnica, neka zbornica ali kdo drug, sklene podjetje pogodbo o najetju kredita, o zavarovalnih premijah in drugo, pri čemer se zaveže da bo poravnalo obveznosti, ki iz naslova teh pogodb nastajajo. Podobno kot za pogodbene obveznosti velja za zakonske obveznosti, kjer pa mora podjetje poravnati obveznosti, ki jih predpiše družba, bodisi občinske skupščine, republike ali zveza in to z zakonom. Kot novo pa nastopajo še obveznosti, ki smo jih sklenili s samoupravnimi sporazumi in dogovori.

Vse te postavke moramo sicer vkalkulirati v cene naših izdelkov, da jih pa ločimo od ostalih porab in stroškov, jih obravnavamo kot obveznosti. V sistemu samoupravnih odnosov imajo posebno mesto osebni dohodki. V kalkulaciji cene nastopajo poleg stroškov, pogodbenih in zakonskih obveznosti tudi osebni dohodki, kot sestavni del bilance uspeha so pa osebni dohodki sestavni del dohodka. S tem pa prehajamo na novo področje, to je **ugotavljanje uspeha v poslovanju**.

Uspešnost poslovanja ugotavljamo lahko za posamezne izdelke ali podjetja kot celoto in to za krajše ali daljše časovno obdobje, obvezno pa moramo ugotoviti uspešnost poslovanja na koncu leta. Ugotavljanju uspešnosti poslovanja na nivoju podjetja rečemo **bilanca uspeha**. V železarni izdelamo bilanco uspeha vsak mesec in ugotavljamo odlike od zadolžitve, ki smo si jih zadali ob začetku leta s planom našega poslovnega uspeha za določeno obdobje. Sestoji iz dveh delov na eni strani so dohodki, na drugi pa izdatki, razlika med obema pa je dobiček ali izguba. Oglejmo si torej grobo shemo naših dohodkov in izdatkov, nakar bomo poskušali razložiti posamezne postavke.

Formiranje

I.	Eksterna realizacija proizvodov in storitev	83
	Realizacija storitev za lastne potrebe	12
	Realizacija materiala in odpadkov	2
	Ostali dohodki	3
	Celotni dohodek	100

Delitev

II.	Materialne in proizvodne storitve	66
	Neproizvodne storitve	1
	Drugi materialni stroški	1
	Amortizacija	8
	Dohodek	
	Pogodbene obveznosti	3
	Zakonske obveznosti	2
	Bruto osebni dohodki	13
	Izredni izdatki	3
	Skupaj v breme celotnega dohodka	97
	Dobiček	3
		100

Najprej se ustavimo pri prvem delu to je formiranje **celotnega dohodka**. Največji delež vsekakor pripada **prodaji** osnovne dejavnosti, to je vseh izdelkov od jekla do končnega izdelka. O sami **realizaciji** osnovne dejavnosti je toliko govora vsak mesec v raznih publikacijah, da se pri tem ne bi več zadrževali. Nekoliko manj pa je jasna druga postavka to je **prodaja storitev za lastne potrebe**. Tudi ta del dejavnosti zavzema v naši tovarni pomemben delež zato nekaj več besed o tem. Poleg osnovne dejavnosti, to je proizvodnje jekla, proizvajamo v našem podjetju tudi opeko, litino, strojne dele, gotove izdelke in odpadke za lastno porabo. Opeko porabimo kot pomožni material, litino za strojne dele, odpadke (staro železo) kot vložni material in podobno. Opeko najprej proizvedemo po produkcijski planski ceni, prenesemo na skladišče nabavljenega materiala, izdamo interno fakturo, to se pravi prodamo podjetju, nakar jo iz skladišča dvignemo in ponovno prenesemo v stroške tistega obrata, ki jo kot pomožni material rabi. Tak sistem obračuna pa ne velja za naše proizvode, ko vršimo samo promet iz skladišča v skladišče kot obračun proizvodnje in kjer nastopajo naši polproizvodi kot vložni material za nadaljnjo predelavo.

Realizacija nabavljenega materiala in odpadkov zastopa manjši delež naše prodaje, vsebina te postavke je eventualna prodaja našega nabavljenega materiala iz skladišč ter prodaja odpadkov. K prvim spada npr. prodaja legur, rude, starega železa, lesa, orodja, nabavljenih rezervnih delov in podobno, k drugim pa prodaja žlindre, peska, apna, legiranih odpadkov in seveda vsa mala prodaja. Do celotnega dohodka nam manjkajo še ostali ali **izredni dohodki**. Ze samo ime pove, da izredni dohodki nimajo svojega izvora v redni proizvodnji pač pa v drugih izrednih virih. Nekoliko bolj nam bo jasno, če jih nekaj od njih omenimo, to so npr. zamudne obresti, ki jih zaračunavamo našim kupcem za neplačane fakture, ki so starejše kot 30 dni, dalje spadajo sem odškodnine dobljene od zavarovalnice, razne tečajne razlike pri uvozu blaga, reklamacije pri naših dobaviteljih kot dobropisi ter inventurni presežki.

Tako smo uspeli sestaviti naš celotni dohodek, iz sheme je razviden tudi poenostavljen primer, ki v notranji strukturi ustreza razmeram v našem podjetju.

Drugi del bilance uspeha se imenuje delitev. Za to, da smo dosegli celotni dohodek, smo imeli tudi določene stroške in obveznosti. Stroški, ki smo jih kot vrste stroškov že obravnavali so zajeti za celo železarno skupaj v štirih večjih grupah. Ker smo vsebino vseh že opisali, jih samo še enkrat omenimo, to so materiali in proizvodne storitve, neproizvodne storitve, drugi materialni stroški in amortizacija. Ko vse te postavke odštejemo dobimo dohodek podjetja. Iz dohodka pa moramo poravnati zakonske in pogodbene obveznosti, ter bruto osebne dohodke. Da pogodbene in zakonske obveznosti niso strošek, ampak obveznost, ki nastane iz nekkih pogodbenih odnosov, smo že razložili, ostane nam še pojasnitev osebnih dohodkov. Cilj našega narodnega gospodarstva in s tem tudi podjetja, je doseči tak **dohodek**, da nam omogoča zagotoviti čim višje osebne dohodke. Nizka rast dohodka pomeni obenem slabo stimulacijo za nagrajevanje po delu. Do zaključene delitve celotnega dohodka nam manjkajo še izredni izdatki. Tako kot izredni dohodki nimajo svojega izvora v redni prodaji naših izdelkov, tudi izredni izdatki ne izhajajo iz normativnih porab surovin in ostalih materialov, ne izhajajo torej niti iz stroškov vložka, niti iz stroška predelave, velikokrat se ne nanašajo tudi na isto obračunsko obdobje.

Izredni izdatki so zamudne obresti, ki nam jih zaračunavajo dobavitelji, odpisi terjatev, negativne tečajne razlike pri uvozu, inventurni manjki, reklamacije naših kupcev in podobno. S tem, ko smo poravnali vse stroške, obveznosti, osebne dohodke in izredne izdatke, nam ostane **dobiček** ali **izguba** podjetja. Ker pa je poleg dohodka tudi ustvarjen dobiček eden izmed ciljev dobrega poslovanja in uspešnosti, bomo o tem nekoliko več spregovorili.

Cilj dobrega in uspešnega poslovanja je, kot smo že povedali, doseči čim večji **dohodek** in **dobiček** kot posebna ekonomska kategorija. Na kratko — povedano je dobiček razlika med dohodki in izdatki oziroma potroški v določenem časovnem obdobju. Ponavadi si pod pojmom dobička vedno predstavljamo »nek denar«, ki ga je potrebno razdeliti. Kadar nastopamo kot potrošniki nekkih dobrin je seveda to res, kot dobri gospodarji moramo seveda misliti tudi na povečanje premoženja podjetja, ki ga lahko obogatimo le z dobičkom. Pri delitvi dobička pa je v precejšnji meri zastopana tudi družbena skupnost bodisi direktno z davkom ali z obveznimi posojili.

Dobiček	30.000
Davek iz dobička	3.000
Posojilo železnici	1.740
Posojilo za hitrejši razvoj nerazvitih republik	5.220
Skupne rezerve gospodarskih organizacij	990
Sklad skupne porabe	10.020
Rezervni sklad	3.390
Poslovni sklad podjetja	5.640

V letošnjem letu je bil prvič vpeljan zakonskih predpis o davku na dobiček. Tako kot za vse davke, velja tudi za ta davek, da med letom plačujemo samo akontacijo, dokončni obračun pa se izvrši po zaključenem poslovnem letu, ko je znan dokončni poslovni uspeh podjetja. Istočasno z davkom iz dobička, ki je republiški zakonskih predpis, je izšel tudi predpis o obveznem posojilu za gradnjo železnic v naši republiki. Davek je seveda dokončna odtujitev denarja, posojilo pa bo vrnjeno in to v 60. letih pri 1% obrestni meri. Pogoji so za koristnika vsekakor ugodni, manj za posojilodajalca, vendar moramo smatrati razvoj železniškega omrežja za splošno družbeno korist, kjer mora pač prispevati vsaka gospodarska organizacija svoj delež. Osnove za izračun davka ter vseh vrst posojil so precej komplicirane in jih tu ne bi navajali, v shemi nakazujemo le praktičen primer delitve dobička. Naslednja obveznost je po zveznem zakonskem predpisu posojilo za hitrejši razvoj nerazvitih republik, AP Kosovo in Vojvodine. Pred leti je bil obvezen prispevek oziroma zakonska obveznost brez obveznosti vračanja, ali kakor temu pravimo dotacija. Zadnji dve leti

pa se je v smislu boljšega gospodarjenja s sredstvi in naložbami spreminil odnos iz dotacij v posojilo. Nerazvite republike naj bi denar začele vračati 3 leta po vplačilu in ga vrnilo v 12. letih pri 4% obrestni meri. Pred dokončno razdelitvijo na sklade imamo še eno obliko posojila to so skupne rezerve gospodarskih organizacij.

Sklad skupnih rezerv je neke vrste solidarnostni sklad, ki se formira pri občinski skupščini in republiki. V ta namen odvajamo v občinski sklad 2% in v republiški sklad 3% dobička oziroma ostanka dohodka. Gospodarske organizacije, ki vplačujejo sklad, lahko pri njem zaprosijo za kredit, ki je izrazito namenski, to pa pomeni, da se lahko uporabi za sanacijo obratnih sredstev, ponavadi so taka podjetja v izgubi, dalje za investicijska vlaganja, ki imajo značaj sanacije in podobno. Enotavno povedano ima sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij nalogo, da podjetjem pomaga prebroditi določene težave.

Odvedli smo vse obvezne dajatve družbi iz dobička, tako da ostanejo še skladi podjetja. Naj omenimo najprej **sklad skupne porabe**. Od vseh nam je verjetno najbolj poznan, ima pa seveda značaj potrošnje. Že stališče sindikata in samoupravnih sporazumov določa znesek na zaposlenega, ki naj bi delavcu poleg rednega osebnega dohodka zagotavljal še določene ugodnosti, bodisi v obliki regresov za dopust, hrano in podobno. Vsako podjetje pa lahko, glede na svojo politiko poslovanja in finančni rezultat, omogoča tudi druge ugodnosti, ki jim pravimo enostavno družbeni standard. Sem spadajo dotacije za razne vrste športov, regresji za najemnine v samskih domovih, dotacije raznim društvom in seveda posojila individualnim graditeljem. Poleg nakupov stanovanj je naše podjetje dalo tudi znatna sredstva delavcem za zasebno gradnjo v obliki ugodnih posojil. Čeprav potrošnja iz sklada skupne porabe v veliki meri stimulira delavce in jača navezanost do kolektiva, je potrebno, da vsako podjetje misli tudi na jutrišnji dan s tem, da večja svoje premoženje. To funkcijo pa imata **rezervni in poslovni sklad podjetja**. Glavno nalogo obeh skladov pove že samo ime, skušali pa bomo o tem povedati nekaj več. Najprej **rezervni sklad**. Kot rezervo za čase slabih poslovnih rezultatov, ali problemov pri izplačilih osebnih dohodkov si je veliko podjetij ustvarilo svoj rezervni sklad. Zakonski predpisi so bili glede tega včasih bolj, včasih manj dosledni, no l. 1972 smo morali obvezno ustvariti rezervni sklad. Torej, kot vidimo, velja tudi za ta sklad, da je njegovo koriščenje strogo namensko, to je v glavnem za kritje izgube in začasno izplačilo osebnih dohodkov. Denar, ki smo ga zaradi nelikvidnosti izposodili iz rezervnega sklada za izplačilo osebnih dohodkov, moramo ob prvem prilivu na žiro račun tu vrniti.

S tem smo prišli do, lahko rečemo, najpomembnejšega sklada to je **poslovni sklad podjetja**.

Poslovni sklad predstavlja premoženje podjetja, več o tem bomo govorili, ko bomo analizirali bilanco podjetja, tu naj povemo le da moramo kot dobri gospodarji vlagati vsako leto določen del dobička za poslovni sklad podjetja. Vsota, ki jo letno namenimo, je samo delež v povečevanju premoženja in jačanju lastnega kapitala podjetja. Denar, namenjen za poslovni sklad, lahko uporabimo za nove investicije v osnovna ali obratna sredstva ali pa z njim pokrijemo obstoječe pomanjkanje obratnih sredstev. Skratka tega denarja ne trošimo, kot to velja za sklad skupne porabe, niti ga ne odvajamo ali posojamo družbi, temveč z njim povečujemo proizvodnjo jekla in njegovih izdelkov. Kljub pomembnosti poslovnega sklada vidimo, da je naš dobiček obremenjen in angažiran za vrsto dajatev in obveznosti in da ostane majhen odstotek za povečanje naših proizvodnih zmogljivosti.

Zaključili smo pomembno poglavje, to je bilanco uspeha poslovanja podjetja s posebnim poudarkom na stroških, ki smo jih z različnih vidikov obravnavali skozi več nadaljevanj. Bilanca uspeha je končni povzetek vseh dogodkov v proizvodnji in je kot smo že rekli le zbir vseh podatkov, kakšen je ta uspeh pa je odvisno od odgovornosti nas samih, bodisi v delovnih skupinah, ali na stroškovnih mestih, kjer stroški nastajajo.

BILANCA

Sedaj bomo obravnavali pomembno področje, to je bilanco stanja. Bilanca stanja ni nič drugega kot inventura ali kot rečeno popis našega premoženja na določen datum. V železarni naredimo tako bilanco vsak mesec, najvažnejša pa je inventura ob koncu leta in to vnesemo v pomembne listine podjetja.

Bilanca sestoji iz dveh delov, iz aktive in pasive, prva nam pove kakšne vrste premoženja imamo in temu rečemo tudi sredstva, druga pa izvor premoženja, čemur pravimo tudi viri. Predno bomo obravnavali bilanco našega podjetja, vzemimo najprej enostaven primer, da bomo nadaljnje izvajanje laže razumeli.

BILANCA NA DAN 31. 12. 1973

Aktiva — sredstva		Druge terjatve	15.000
Osnovna sredstva	1.070.000	Pasiva — viri	
Obratna sredstva	830.000	Poslovni sklad	1.090.000
Zaloga	370.000	Kreditni bank	614.000
Kupci	375.000	Dobavitelji	110.000
Denar	70.000	Druge obveznosti	86.000
Skupaj:	1.900.000	Skupaj	1.900.000

Prvo kar nam mora biti takoj jasno je, da mora biti bilanca vedno uravnovešana, to se pravi, da mora biti leva stran enaka desni, kar je seveda popolnoma razumljivo. Vsak del našega premoženja mora imeti svojega lastnika, oziroma svoj vir financiranja, če temu ni tako, je dokaz, da je bilanca narobe sestavljena oziroma da smo nek vir ali sredstvo izpustili. S tem lahko preidemo na analizo naše bilance, in njenih najvažnejših postavk.

Razložimo najprej levo stran, to so naša sredstva oziroma aktiva bilance. Prvo in največjo postavko predstavljajo osnovna sredstva ali dolgoročne naložbe, to se zemljišča, zgradbe, stroji, veliko orodje, prevozna sredstva in inventar. Med navedenimi skupinami so za nas najpomembnejši stroji in naprave.

Vsa osnovna sredstva se v teku procesa izrabljajo, kar pomeni, da se zmanjšuje njihova vrednost. S tem opredeljujemo vrednost osnovnih sredstev na nabavno in sedanjo vrednost. Govorili smo že o tem, da je nabavna vrednost taista vrednost, po kateri je bilo osnovno sredstvo nabavljeno, sedanja vrednost pa nam pove, koliko je osnovno sredstvo še vredno. Če vzamemo za primer, da je struktura osnovnih sredstev ob koncu leta naslednja:

	nabavna vrednost	sedanja vrednost	% obrabe	zmogljivosti %
Gradbeni objekti	793.000	506.000	36	64
Delovne priprave	1.318.000	403.000	69	31
Drugo	23.000	21.000	9	91
Zemljišča	16.000	16.000	—	100
SKUPAJ:	2.160.000	946.000	56	44

To pomeni, da znaša stopnja zmogljivosti osnovnih sredstev le še 44 % in od tega delne delovne priprave 30 %, torej je stopnja obrabe večja od stopnje zmogljivosti. Smo torej pred tem, da izvedemo rekonstrukcijo podjetja, ki bi vzpostavilo ponovno ravnatežje v zmogljivosti naprav. V našo bilanco pa vnesemo kot vrednost našega premoženja le sedanjo vrednost osnovnih sredstev, čeprav vodimo v knjigovodstvu tudi nabavno vrednost osnovnih sredstev. Osnovna sredstva pa v bilanci opredeljujemo še naprej, po obliki so lahko denarna, v izgradnji, gotova, v likvidaciji, izven uporabe in podobno. Največ je seveda gotovih osnovnih sredstev, to so tista o katerih smo govorili v zgornjem poglavju. Lahko pa so osnovna sredstva tudi v denarni obliki, to pomeni, da smo rezervirali nek denar za nabavo osnovnih sredstev in tega denarja ne moremo preliti za nakup surovin, izplačilo osebnih dohodkov ali česa drugega, čeprav se sliši nekoli nerazumljivo, ima lahko tudi denar obliko ne sicer osnovnega sredstva pač pa dolgoročne naložbe, ki ima značaj osnovnega sredstva. Važno pri tem je to, da je denar, ki ga lahko namenimo za nakup stroja, ga posodimo bankam, drugemu podjetju, ali odvajamo kot posojilo nerazvitim republikam, železnici, elektrogospodarstvu, dolgoročno vezan in ga kratkoročno ne moremo koristiti. Pri osnovnih sredstvih ne smemo izpustiti še pojma, osnovna sredstva v gradnji. Interes dobrega gospodarjenja mora biti osnovno sredstvo čimprej dograditi in dati v proizvodnjo, kar pomeni, da mora biti čas od naložbe do vračanja vložnega denarja čim krajši.

Kot zadnja nam ostaneta še pojma likvidacija osnovnih sredstev in osnovna sredstva izven uporabe. Kaj je likvidacija smo že govorili, pomnimo naj le to, da pomeni likvidacija dokončno obračunano osnovno sredstvo in to finančno in fizično; ni namreč dovolj, da osnovno sredstvo ne obstaja, ali da je odpisano, osnovno sredstvo mora kot tako prenehati obstajati in je le še staro železo. Na kratko smo torej pregledali bilanco osnovnih sredstev oziroma dolgoročnih naložb, kar praktično izgleda takole:

AKTIVA

Osnovna sredstva in dolgoročne naložbe:

Nabavna vrednost osnovnih sredstev	2.150.000	
Popravek vrednosti	1.204.000	
1. Sedanja vrednost		946.000
2. Osnovna sredstva v gradnji		23.000
3. Denarna sredstva za investicije		3.000
4. Dolgoročne finančne naložbe		98.000
Kreditni sklad banke	21.000	
Posojilo energetiki	17.000	
Posojilo nerazvitim republikam	23.000	
Druga posojila	37.000	
SKUPAJ:		1.070.000

Podjetje ima torej prek milijon sredstev vezanih v dolgoročne naložbe, kar pomeni velik kapital; to pa je seveda značilnost bazične proizvodnje, kamor spadajo železarne in metalurški obrati. Naložbe v tovrstno industrijo so zelo visoke, pravimo jim tudi, da so kapitalno intenzivne. Sredstva za izgradnjo večjih rekonstrukcij morajo biti interese širše družbene skupnosti. Zaenkrat pa to velja le za modernizacijo železnice in energetike, kar smo videli pri delitvi dobička, medtem, ko si morajo železarne v večji meri pomagati z bančnimi krediti in lastnimi sredstvi. S tem smo zaključili I. del bilance, ki obsega dolgoročne naložbe.

Drugi del bilance sredstev pa obsegajo obratna sredstva ali kratkoročne naložbe. Že ime samo pove, da so to sredstva, ki se v proizvodnem procesu obračajo, so pa lahko v obliki materiala, polizdelkov, gotovih izdelkov, denarja ali pa terjatev pri kupcih. Surovine kupimo že pred začetkom proizvodnje, v proizvodnji se v obliki polizdelkov zadržujejo prav tako določen čas, denarna sredstva pa se nam vrnejo šele, ko proizvod prodamo in ko nam kupec ta proizvod plača. Če traja ta kompleten cikel več kot 4 mesece pravimo, da se nam denar obrne 3-krat na leto, čim krajši je ta cikel, tem manj denarja rabimo za poslovanje. Pokazatelj obratnih sredstev je koeficient obračanja, ki ga dobimo kot količnik med prometom in vsemi obratnimi sredstvi. Oglejmo si nekoliko поблиže primer bilance obratnih sredstev, po stanju ob I. polletju letošnjega leta:

v 000 din

Aktive			Strukturno
Dolgoročne naložbe			
— osnovna sredstva		1.070.000	56,3
Kratkoročne naložbe			
— obratna sredstva	830.000	100	830.000 43,7
Zaloge:			
material	269.000	32,4	
nedovršena proizvodnja	85.000	10,2	
gotovi izdelki	16.000	1,9	
kupci	256.000	30,8	
avansi dobaviteljev	119.000	14,3	
žiro račun	44.000	5,4	
ostale terjatve	41.000	5,0	
SKUPAJ:		1.900.000	100,0

Groba opredelitev nam pove, da je v podjetju 56,3 % sredstev vezanih dolgoročno in 43,7 % kratkoročno vezanih sredstev. Znotraj obratnega kapitala pa odpade največ na zaloge nabavljenega materiala, kamor spadajo vse surovine in materiali od koksa, rude, starega železa, legur, do rezervnih delov, goriv, pomožnega materiala in podobno. Povprečno se vse te zaloge zadržujejo na naših skladiščih 86 dni, seveda različno od posamezne vrste surovine. Tako so nekatere na zalogi le nekaj dni, druge, kar v glavnem velja za material za vzdrževanje, pa nekaj mesecev, včasih lahko tudi nekaj let. Kadar tožimo o tem, da ni denarja za nabavo rezervnih delov, moramo vedeti, da je treba kupovati čim bolj smotno. Denar, ki smo ga namreč porabili za nakup neustreznega materiala, bo na zalogi dalj časa zamrznjen, primanjkovalo pa ga bo tam, kjer bi ga nujno potrebovali. Precej krajšo dobo vezave imajo polizdelki in gotovi izdelki, ki se v železarni zadržujejo povprečno 17 oziroma 4 dni. Še pred kratkim so bila znatna sredstva vezana v terjatvah do kupcev, le-ti so nam še v lanskem letu plačevali povprečno v 100 dneh, letos pa že v 73 dneh, kar pomeni seveda znatno olajšavo pri poslovanju. Plačevanje kupev pa ni odvisno samo od plačilnih sposobnosti kupcev in dobre izterjatve, ampak v veliki meri tudi od tehnološke discipline, to je od upoštevanja dobavnih rokov, dobre kvalitete in drugo. Številne urgence in reklamacije v znatni meri onemogočajo, da ne rečemo, ovirajo možnost plačil v ustreznih rokih.

Precejšnjo vrednost naših terjatev predstavljajo tudi avansi ali predplačila našim dobaviteljem. Vzrokov za tako velik odliv sredstev je več, naj povemo le nekatere. Ves uvoz naših materialov moramo plačati vnaprej, dalje vršimo velik del, to je 56 % našega plačilnega prometa s kompenzacijami, to se pravi z blagovno poravnavo. Če hočemo, da so naše terjatve pri kupcih čim manjše, potem se moramo posluževati takih finančnih transakcij, pri katerih kupci poravnajo naše obveznosti pri dobaviteljih. Nekateri dobavitelji pa zahtevajo enostavno plačilo pred dobavo in v kolikor nimamo možnosti nabaviti surovin drugje, moramo take pogoje tudi izpolniti. Najbolj kvalitetno obratno sredstvo pa je seveda denar na žiro račun, ki nam je v vsakem trenutku dosegljiv. Žal predstavlja ta del likvidnega denarja od skupnega priliva sredstev le 28 %, kar seveda porabimo za najnujnejše izdatke, kot so osebni dohodki, del uvoza in drugo.

Poleg vseh tako omenjenih obratnih sredstev pa ima vsako podjetje še določene terjatve, ki jih ne moremo opredeliti k nobeni prej omenjeni skupini. Imenujemo jih kar ostale terjatve, so pa lahko v obliki menic ali kakih drugih vrednostnih papirjev. Čas zapadle terjatve je na vrednostnem papirju vedno naveden.

S tem smo skušali na grobo prikazati aktivno stran bilance, to je naša sredstva, po njihovem obsegu in notranji strukturi. Tako kot smo analizirali bilanco našega podjetja, lahko analiziramo bilanco vsakega podjetja, ker so vse grajene po istem principu, razlikujejo pa se seveda po obsegu premoženja in notranji strukturi. Kot smo videli, je v železarni razmerje med obratnimi in osnovnimi sredstvi 43,7 nasproti 56,3, v neki trgovinski organizaciji, kjer je ves kapital vezan v zaloge trgovskega blaga, je ta odnos popolnoma drugačen. Tudi v podjetju samem se tekom let razmerje med osnovnimi in obratnimi sredstvi spreminja, posebno ob rekonstrukcijah, ko imamo visoka vlaganja v proizvodne naprave, nasprotno pa se z odpisi delež osnovnih sredstev v celotni strukturi aktiva zmanjšuje. Vsako podjetje mora najti nek optimum v tej, kot pravimo, organski sestavi kapitala, da lahko nemoteno posluje, vsako porušenje notranjih zakonitosti vpliva na dobro gospodarjenje podjetja. Nič nam namreč ne pomagajo draga osnovna sredstva, če jih ne izkoriščamo, prav tako velja to za zaloge, ki leže na skladiščih in terjatve, ki jih ne moremo izterjati od kupcev.

Drugo stran bilance predstavljajo viri sredstev oziroma pasivna stran bilance. Tako kot imamo v aktivni dolgoročne in kratkoročne naložbe sredstev, imamo v pasivi dolgoročne in kratkoročne vire sredstev. Viri sredstev nam, kot bomo iz nadaljnega izvajanja videli, povedo, čigavo je pravzaprav premoženje, ki smo ga v aktivni obravnavali. Lastnik vseh naših osnovnih in obratnih sredstev je lahko podjetje samo, banka, ali dobavitelji surovin, v kolikor računi še niso poravnani. Poleg omenjenih so lahko lastniki ali solastniki tudi druga podjetja, v kolikor so nam posodila denar, ali ga vložila v naša proizvodna sredstva. V zahodnih deželah je to čest pojav, sovlagatelji so lahko firme ali posamezniki, ki v tem nastopajo kot delničarji. Oblika solastništva je lahko različna, če rečemo, da je lastnik naših sredstev tudi banka, ne mislimo tega čbesečno. Banka nam je za nakup proizvodnih sredstev posodila denar, mi ji ta denar vračamo, stroški za to so obresti, v kolikor pa ji denarja ne moremo vrniti, potem ima seveda pravico do povračila posojenega denarja. Način kako se to povračilo izvede pa seveda določa sodišče; isto velja tudi za naše dobavitelje, dokler ne poravnamo svojih obveznosti do izdelanih faktur. Glede pravega solastništva oziroma sovlaganja tujega kapitala pa veljajo posebna zakonska določila, ki jih tu ne bi obravnavali, ker je bil naš namen le razložiti pojem virov sredstev.

Kako izgleda bilanca naših virov bomo videli iz naslednjega ponostavljenega primera, datum je 31. 12. 1973.

PASIVA

(v 000 din)	Struktura		
Viri financiranja dolgoročnih naložb	100	1.070.000	56,3
Poslovni sklad	760.000	71,0	
Kreditni bank	300.000	28,0	
Ostali viri	10.000	1,0	
Viri financiranja kratkoročnih naložb	100	830.000	43,7
Poslovni sklad	330.000	39,8	
Dolgoročni krediti bank	176.000	21,2	
Kratkoroč. krediti bank	123.000	14,8	
Dobavitelji	103.000	12,4	
Drugi viri	98.000	11,8	
SKUPAJ:		1.900.000	100,0

Skupne dolgoročne naložbe znašajo 1.070.000 in prav toliko tudi njihovi viri. Celotne naložbe sestojijo torej iz lastnega poslovnega sklada, ki zajema 71%, kredite bank 28% in ostale vire, to so v glavnem krediti pri inozemskih firmah 1%. Najpomembnejše mesto zavzema vsakor poslovni sklad, ki predstavlja moč podjetja. Poslovni sklad ni nek denar, ki je naložen na nekem računu, pač pa je le vrednostni izraz proizvodnih naprav, katerih »lastnik« je podjetje. Pri tej razlagi omenjam lastniške odnose le zaradi razlage, čeprav vemo, da je »lastnina« naprav družbeni pojem, ker je v končni fazi lastnik družba. Za razčiščenje podjetniških odnosov pa je zelo važno, s kolikšnim delom lastnega poslovnega sklada podjetje nastopa. Vrednost poslovnega sklada se vsako leto z zaključnim računom menja, če iz ustvarjenega dobička namenimo del sredstev za povečanje sklada, če imamo izgubo se zmanjšuje, v koliko pa vse potrošimo za druge sklade, ostane njegova vrednost nespremenjena. Poslovni sklad gradimo torej od prvega dne, ko je podjetje ustanovljeno. Toliko o poslovnem skladu.

Naslednji vir dolgoročnih naložb so krediti bank. Za rekonstrukcijo, ki smo jo npr. začeli leta 1962 in končali 1970, smo dobili pri bankah kredite z odplačilno dobo 8 in 15 let. Vsako leto moramo odplačati del dolga, tako da končna številka v bilanci pove stanje dolga na določen datum. Ostali viri v našem primeru niso toliko pomembni, so pa to v glavnem srednjeročni krediti za nabavo opreme pri tujih firmah.

Tudi kratkoročne naložbe oziroma obratna sredstva imajo svoje vire financiranja na pasivni strani bilance, ki se prav tako dele na lastni kapital in kredite bank, pomembno vlogo pa imajo tu še dobavitelji. Poslovni sklad smo obširneje obravnavali pri virih osnovnih sredstev, enako vlogo ima seveda tudi pri obratnih sredstvih. Lahko bi oba poslovnega sklada združili, ker le oba skupaj predstavljata moč podjetja.

Ker skoraj nobeno podjetje nima za normalno poslovanje dovolj lastnega kapitala, mora seveda najemati kredite. Le-ti so lahko dolgoročni ali kratkoročni. Dolgoročne kredite za obratna sredstva banke zelo nerade dajejo, ponavadi jih odobrijo skupaj z investicijskimi krediti pa še to le v manjši meri. Železarna je uspela dobiti nekaj dolgoročnih kreditov, pod dokaj ugodnimi pogoji, vendar so vsi imeli značaj sanacije in niso bili odobreni iz rednih bančnih sredstev. Načeloma pa velja pravilo, da si mora ob vsaki investiciji podjetje samo zagotoviti obratna sredstva, s tem da čim več denarja nameni za poslovni sklad. Kratkoročni krediti trajajo od nekaj tednov do največ enega leta. V glavnem so zelo dragi, to se pravi, da so obrestne mere visoke. Nekoliko ugodnejši so krediti za izvozno-uvozne posle, v glavnem pa z izboljšanjem likvidnosti železarne, njihov delež stalno pada, kar pomeni velik prihranek pri stroških kapitala. Pomemben vir financiranja naše pasive so tudi dobavitelji, ki so neke vrste kreditorji toliko časa, dokler fakture ne poravnamo. Vsako podjetje skuša ustvariti tako politiko poslovanja, da bi bil rok plačila izdanih faktur čim krajši in rok plačila dospelih faktur čim daljši. Med tema dvema terminoma ima podjetje možnost obračanja denarja. Koliko pa mu to uspe, je seveda odvisno od vrste proizvodov, ki jih prodaja in vrste surovin, ki jih kupuje.

V drugih virih financiranja je tekom leta dobiček, ki ga šele ob koncu leta prenesemo v poslovni sklad, ta čas pa ga koristimo kot obratna sredstva, dalje avansi oziroma predplačila kupcev in drugo.

Če skušamo na grobo še enkrat preveriti zaključke iz naše pasive vidimo, da razpolagamo v celoti s ca. 63% lastnega kapitala (drugi viri in poslovni sklad), ostalo pa je bančni ali denar naših dobaviteljev.

Pasiva	1.900.000	100
Poslovni sklad	1.090.000	57,4
Kreditni	599.000	31,5
Dobavitelji	103.000	5,4
Drugi viri	108.000	5,7

S tem smo zaključili poglavje bilance uspeha in bilance stanja, ki v sebi združujeta rezultate uspešnega ali neuspešnega dela kolektiva kot celote.

Čeprav smo poglavje o bilanci zaključili, ne bo odveč, če prikazemo celotno bilanco še enkrat kot povzetek vseh izvajanj.

Rekapitulacija bilance izgleda torej takole:

AKTIVA	Stanje 30. 6. 1973	(v 000 din)
Osnovna sredstva	972.000	51,1
Dolgoročne finančne naložbe	98.000	5,2
Zaloge	370.000	19,5
Poslovne terjatve	375.000	19,7
Ostala poslovna sredstva	85.000	4,5
SKUPAJ:	1.900.000	100,0
PASIVA		
Poslovni sklad	1.090.000	57,3
Dolgoročni krediti	486.000	25,6
Kratkoročni krediti	123.000	6,5
Poslovne obveznosti	103.000	5,4
Ostali viri	98.000	5,2
SKUPAJ:	1.900.000	100,0

S tem smo z našimi izvajanj o osnovah finančnega poslovanja prišli do kraja. Zadržali bi se še nekoliko pri nekaterih pokazateljih uspešnosti poslovanja podjetja, ki jih lahko razvrstimo v tri osnovne skupine: pokazatelje produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti.

$$\text{produktivnost} = \frac{\text{proizvodni učinki, količina}}{\text{potroški proizvodnih elementov}}$$

$$\text{ekonomičnost} = \frac{\text{iztržek (celotni dohodek)}}{\text{stroški}}$$

$$\text{rentabilnost} = \frac{\text{dobiček, dohodek}}{\text{vložena sredstva}}$$

Pokazatelji produktivnosti imajo v števcu lahko količinske ali vrednostne podatke, to so količina, vrednost proizvodnje, dohodek in drugo, v imenovalcu pa so količinske enote, to je število zaposlenih, število ur, število neposrednih delavcev in podobno. Pri nas v železarni spremljamo na nivoju podjetja navadno proizvodnjo jekla, blagovno proizvodnjo in eksterno realizacijo na zaposlenega, skupno proizvodnjo pa le v okviru obrata.

Produktivnost prikazuje tehnično uspešnost podjetja, na katero seveda lahko vplivajo zunanji in notranji faktorji, ti so lahko objektivni, kot so organizacijske spremembe, položaj panoge ali subjektivni, v kolikor se spremenijo sposobnosti ljudi na delovnem mestu.

Drugi pokazatelj je ekonomičnost, ki predstavlja gospodarsko uspešnost s tem, da primerja iztržek oziroma celotni dohodek s stroški. Tudi na ta pokazatelj lahko vplivajo zunanji in notranji faktorji. Zunanji so ponavadi povezani z inflacijskimi tendencami, kar pomeni, da je večja produktivnost lahko odraz boljših prodajnih cen, nižja produktivnost pa je rezultat višjih cen materiala in stroškov nasploh, notranji faktorji pa so v glavnem isti. Tako se produktivnost in ekonomičnost lahko gibljeta v nekem razdobju vzporedno ali pa vsak v svojo smer, odvisno pač od faktorjev, ki na te spremembe vplivajo. Vedeti moramo, da je perspektiva podjetja, kjer raste produktivnost in ekonomičnost zagotovljena, padec produktivnosti ob istočasni boljši ekonomičnosti pa je največkrat rezultat povišanja prodajnih cen proizvodov ali storitev, kar pomeni le kratkoročno uspešnost podjetja. Teh kombinacij bi lahko naredili še več, jih primerjali v raznih časovnih obdobjih, dalje z drugimi podjetji v okviru neke panoge in podobno.

Od kazalcev uspešnosti nam ostane še rentabilnost, ki je izrazito finančni pokazatelj, pri čemer so v števcu razne vrste finančnih rezultatov od dobička do celotnega dohodka, v imenovalcu pa vložena osnovna in obratna sredstva. V vsakdanji uporabi pride zelo rado do zamenjave med pojmovoma ekonomičnost in rentabilnost, čeprav sta to popolnoma različna kazalca. Kadar primerjamo kazalce rentabilnosti in ekonomičnosti jih moramo za uspešnost vedno primerjati le v okviru panoge oziroma med sorodnimi vrstami podjetja. Tako nam izračunani pokazatelji rentabilnosti v nekem časovnem razdobju za posamezna podjetja povedo, ali je gospodarska organizacija uspešno nalogala svoje investicije ali ne, koliko nam 1 dinar vloženi sredstev prinese dohodka in dobička. Če pa primerjamo kazalce v okviru gospodarjenja nekega področja pa naj je to občina, republika ali celo večje področje, kjer nastopajo različne gospodarske organizacije pa iz takih podatkov lahko zaključimo katera vrsta dejavnosti najhitreje vrača vložena sredstva. Tako bi lahko takoj ugotovili, da nam najhitreje vrne vložena denar trgovina, predelovalna industrija, modna konfekcija, najpočasneje pa bazična industrija, kamor spada črna in barvna metalurgija, kemijska, kmetijstvo in drugo. Naložbe v te panoge, kar smo že obravnavali pri bilanci so tako visoke, da se nam vloženi denar le počasi vrača. S tem pa seveda ne smemo delati napačnih zaključkov, kar je na žalost v praksi čisto primer, da vlagamo denar le v najbolj donosno industrijo, ne izgrajujemo pa istočasno neje baze, brez katere nobena višje razvita industrija ne more živeti. Tako se nam dogaja, da zaostanejo enkrat metalurške, drugič energetske dejavnosti, kmetijstvo, posledice takih napačnih odločitev pa čuti celotno gospodarstvo.

S tem bi naša izvajanja zaključili z željo, da so dosegla svoj osnovni namen, to je približati našemu samoupravljavcu zamotane in včasih nerazumljivo interpretirane (razlage) podatke o poslovanju podjetja, v katerem je zaposlen. Brez razumevanja nekih določenih zakonitosti v gospodarjenju pa se bo delovni človek le težko znašel pred odločitvami in ukrepanji s sredstvi, s katerimi upravlja.

Jelka VIDALI, dipl. oec.

Zgodovina inflacije - od kamna do atoma

Beseda »inflacija« je že prešla iz ust finančnih strokovnjakov in politikov v naš vsakdanji besednjak. Dandanes že vemo kje tiče vzroki inflacij, še vedno pa nas prevzema strah zavedajoč se njenih posledic. Tudi če se vrnemo v preteklost, celo v najzgodnejše obdobje človeške civilizacije, vidimo, da naš današnji strah ni nič novega, da je inflacija stalna spremljevalka denarja ter da ni bilo valute, ki bi uspela na daljše obdobje obdržati stalno vrednost.

Že v najstarejših pisanih virih (celo v Stari zavezi) se omenjajo podražitve, vendar so se smatrala za »božjo kazen« in ne za pojav, s katerim bi se moral ubadati človekov um. Sicer pa se današnji besednjak nekaterih strokovnjakov ne loči bistveno od svetopisemskega. Tako dr. Shaefer, predsednik švicarskega Bankirskega društva smatra inflacijo kot kazen, »kazen za premik vrednotenja iz duhovne na materialno plat, posebno pri mladini«. Ne moremo se strinjati tudi s »preroškimi« besedami kot »inflacija nas je privedla do kritične točke naše kulture, na eno izmed usodnih križpotij«. Zgodovina inflacije nam govori popolnoma drugače: nikoli v preteklosti se ni postavljalo dramatično vprašanje »biti ali ne biti« zaradi podražitev. Gospodarstvo danes prav tako kot pred mnogimi stoletji stoji bodisi tik pred inflacijo, v sami inflaciji ali pa v fazi po inflaciji.

Zgodovina inflacije je tudi zgodovina denarja ali kot je nekdo slikovito dejal »inflacija je kuga denarja«. Od starega veka naprej smo doživeli na svetu sigurno precej več kot tisoč inflacij. Nestabilnost vrednosti beležimo celo v pogojih narvalne menjave (trampe), ko je denar nadomeščala sol, koža, tkanine ipd. (v Sv. pismu se omenja denar, »ki ga ogrožajo molji«). Školjke, nakit so bila še posebej priljubljena sredstva plačevanja. Nečimernost premožnejših ljudi, ki so školjke nizali v ogrlice in se z njimi postavljali ter jih tako odtegnili funkciji plačevanja, je povzročila padec vrednosti školjk kot menjalnega sredstva. Nakit je postal običajna stvar že v bronasti dobi. Prvikrat so ljudje lahko uporabili kovino za plačevanje, a tudi prvokrat se je spretnim ljudem ponudila možnost iz inflacije kovati dobiček. Plemenitim kovinam so dodajali neplemenite in izdelovali legure. Takšno uso do je doživel v zgodnji Grčiji »obolos«, kovinska paličica, ki je bila v začetku iz bron, na koncu pa že iz železa.

Prvi kovani denar je bil v obtoku v grških mestih na obali Male Azije, okrog 700 let pr. n. št. Kovali so ga iz belega zlata (»elektron«), legure, ki jo sestavljajo 3-4 deli zlata in en del srebra. Sardes, prestolnica lidjskega kralja Aliatesa (vladal od 510-560 pr. n. št.), se smatra za rojstno mesto inflacije denarja. Belo zlato njegovega denarja, imenovanega »stater«, je z leti postajalo vse bolj belo. Pravijo, da jabolko ne pade daleč od drevesa in tako si je njegov sin Krez, ki ga je nasledil na prestolu, z denarnimi spekulacijami pridobil bajneslovno bogastvo (od tod tudi izrek »bogat kot Krez«). Že tako razvrednotene staterje je dal pretopiti in iz njih izdelal

nove, ki pa so bili še lažji. Njegov grški sodobnik Solon, znani atenski zakonodajalec, je doma uspešno uporabil izkušnje lidjskega kralja v monetarni politiki, ki si jih je pridobil v času svojega bivanja v Sardesu.

Celo zlato, kot potrjuje zgodovina, ni porok za stabilnost cen oziroma vrednosti denarja. Odločilno vlogo igra količina denarja v obtoku. Grki tako niso postali nič bogatejši, ko je Aleksander Veliki izropal perzijske zakladnice. Velika količina denarja v prometu in ogromni vojaški izdatki Aleksandra so privedli do inflacije in velikih podražitev. Kronično prazne blagajne skoraj vseh držav v tem obdobju so »zdravili« z izdajo vedno novih količin denarja zmanjšane vrednosti. V starem Egiptu je Kleopatra, ko je zašla v finančne težave, ukazala, da se izda velika količina bakrenega denarja in prisilila državljanke, da so sprejeli v zameno za štiri srebrne drahme en sam bakreni novček.

Vzpon Rima pa se je pričel ravno tam, kjer je končan padec Egipta — na bakru. Okoli 350 let pr. n. št. so se v Rimu kot plačilno sredstvo pojavile žigosane bakrene palice, kmalu nato pa prvi kovani bakreni denar, katerega prvotna vrednost pa je do konca prvih punskih vojn (241 pr. n. št.) padla na vsega 20%. Kasnejši zlati »aureus« in srebrni »denarius« sta doživela enaki usodi. Srebrni denar je bil žrtev mahinacij Nerona, ki ga je legiral s 5 do 10% neplemenitih kovin. Mark Aurelij je nadaljeval delo in zbil vsebino srebra v novcu na 75%, Septimus Severus na 50%, v tretjem stoletju, v času vojnih cesarjev, pa je sedaj že dvomljiv srebrenik vseboval le še 20% srebra. V tem stoletju je pričela skokovito naraščati inflacija, cene žita in vina so narastle za trideset do štiridesetkrat, življenjski stroški v celoti pa so se povečali za več kot stokrat. Leta 274 je secar Aurelijian poskušal z valutno reformo uvesti polnovredni denar. Uvedba polnovrednega denarja, ki bi ga bilo potrebno v obtoku precej manj, pa je pomenilo izgubo kruha večine od 40.000 ljudi v Rimu, kolikor jih je bilo zaposleno pri kovanju denarja. Spor se je končal z znano »vstajo kovcev denarja« in usmrtno kaznjo cesarja. Njegov naslednik Dioklecijan je skušal inflacijo zaustaviti s splošno zamrznitvijo cen in plač. Poskus se je končal prav tako neuspešno, ne pa tako tragično: razbohotila se je »črna borza« in vsa Italija se je povrnila k naravnim menjavi. Šele Konstantinu Velikemu je okoli leta 324 uspelo izvesti denarno reformo. Zlasti »solidus« je dalj časa delal čast svojemu imenu in ostal stabilen — do naslednje inflacije.

Za zgodnji krščanski srednji vek obstajajo dokaj skopi podatki o denarju, saj so v tem času ljudje bolj okupirani z razmišljanji o bogu kot pa o denarju. Dejstvo pa je, da so dalj časa porabili za ponovni »izum« načina, kako si iz kovanja denarja izvleči dobiček. V Avstriji so vznikle mnoge finančne težave, pa tudi znana inflacija pfeniga v letih 1394 do 1460. Krivico naprtujejo Fridrihu, katerega so nemški knezi izbrali in poslali v Rim, da se okrona za nemškega

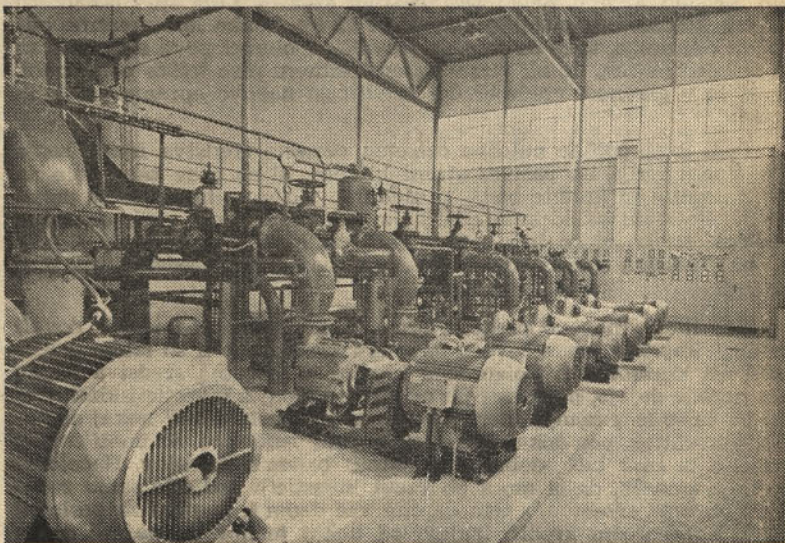
cesarja. Kot Fridrih III. je prišel v spor s svojim bratom zaradi Madžarske. Dolgotrajne družinske vojne so stale ogromno denarja, cesar je neodgovorno najemal kredite, posojilodajalcem pa dobrodušno podeljeval koncesije (pravice) za kovanje denarja. Poleg uradno emisiranih kovanecv se je pojavila v obtoku tudi velika količina t. i. »črnih pfenigov«.

Inflacija pfeniga je bila uvod v splošni porast cen v Evropi, ki je bil posledica »domačih« in »tujih« inflacij. Poleg tobaka in krompirja so španski in portugalski osvajači prinesli kupe zlata in srebra iz Novega sveta. Najemniška vojska Karla V. se je pobrigala, da se »inflacija« »pravično« porazdeli po celi Evropi. Naropano zlato ni osvajačem prineslo sreče pa se tako lahko inflacija smatra kot zakasnelo maščevanje Aztekov in Inkov ter kralja Montezume. Najnevarnejše pa so bile »domače« inflacije, največji spekulacije in avtorji pa prav kralji in knezi. Znana inflacija v Spaniji, v prvi polovici 17. stol. pa ni imela več vzroka v naropnem zlatu saj je bil njihov denar takrat kovan iz bakra. Nemčija je v istem času trpela inflacijo zaradi računске

napake pri predpisovanju količine srebra v njihovih majhnih kovancih. S skokovito podražitvijo srebra je bilo nerentabilno kovati srebrni drobiž. Pomanjkanje drobnega denarja v obtoku so izrabili ilegalni kovci, ki pa so kovali ta denar z bistveno manjšo količino plemenitih kovin. Stari nemški talir je skoraj izginil iz prometa. Iznajdljivi spekulacije so ga pravočasno kupili in to z manjvrednim drobižem.

Inflacije v novejši dobi, katerih se nekateri še živo spominjajo, so mnogo bolj zapletene v svoji vzročno-posledični odvisnosti in učinkovanju, vendar se po nekaterih karakteristikah, predvsem pa v posledicah, ne razlikujejo dosti od zgodnejših inflacij. Moderne inflacije so samo mnogo bolj »udobne« za izpeljavo. Kakšna spretnost je bila včasih potrebna pri litju, kovanju in drugih delih za boren dobiček. Nekdanje avtorje inflacij lahko pomilujemo glede na malenkostne zasluge, po drugi strani pa vlivajo strahospoštovanje, če upoštevamo kolikšno škodo so povzročali s tako primitivnimi sredstvi.

Lojze Primc

Črpalnice v energetske postaji Štore II

Nerjaveče jeklo. V ZDA, Angliji in na Japonskem se je pojavila nova vrsta nerjavečih jekel z 18-28% kroma in 1-4% molibdena, ki se dajo variti, so žilava in odporna proti koroziji pod obremenitvijo. Posebnost pri tehnološkem postopku je odplinjevanje z argonom in kisikom. Struktura je feritična, zaželen je čim nižji ogljik, ki ga jekla vsebujejo včasih tudi samo 0,002%.

Ultrazvočno varjenje. Zaradi nekaterih prednosti, predvsem hitrosti varjenja, malih količin razvijajoče se toplote, čistoče itd. se postopek vedno bolj uveljavlja na raznih področjih. Standardne naprave za industrijsko uporabo imajo sedaj moč ca. 4 KW in lahko varijo pločevino do 3,2 mm debeline in žico do 7,4 mm premera.

LR Vietnam. S tehnično in finančno pomočjo NDR so postavili novo valjarno pločevine pri mestu Thai Nguen.

Švedska. Podjetje ASEA — Stora je vpeljalo izdelavo hitroveznih jekel na osnovi metalurgije prahu. S tem se izogone izlejama, ki nastajajo pri izdelavi teh jekel in ki zlasti neugodno vplivajo na termično obdelavo. Smatrajo, da bo ta postopek omogočil izdelavo novih tipov visokolegiranih jekel, katerih uporabnost je bila zaradi močnih izlez dotedaj problematična.

Tehnično risanje. Ameriška firma GRAPHIC — STANDARD INSTRUMENT iz Detroita je razvila in pričela propagirati nov način risanja načrtov. V bistvu gre za izpopolnjen sistem risanja v perspektivi, ki postavlja vsak detajl predmeta na svoje pravo mesto in je zaradi tega branje načrtov lažje.

VPLIV GIBANJ SVETOVNEGA GOSPODARSTVA NA POLOŽAJ DOMAČE ČRNE METALURGIJE

Odpričnost našega gospodarstva, ki se prek mednarodne delitve dela intenzivno vključuje v svetovno gospodarstvo, omogoča prenos učinkov gibanj svetovnega gospodarstva v naše gospodarstvo. Negativne posledice, ki jih prinašajo ta gibanja, zahtevajo vgraditev obrambnih mehanizmov v naš ekonomski sistem. Predhodno pa je potrebno te vplive spoznati, zaznavati in spremljati ter z ustreznim ukrepanjem otopiti ostrino njihovih delovanj na naše gospodarstvo. Prizadevanja za hitrejšo in stabilnejšo rast gospodarstva, kot ena pglavitnih nalog družbenoekonomskega plana 1974, zahteva obvladovanje inflacije, katere pretežen vir leži v vplivih gibanj svetovnega gospodarstva (predvsem inflatorna in konjunkturalna).

Za svetovno gospodarstvo (predvsem pa za članice OECD) je bilo preteklo leto značilna visoka konjunktura s stalnim naraščanjem cen surovin in proizvodov, visoka stopnja rasti nacionalnih gospodarstev, ki je bila spremljana z visoko inflacijo, monetarni pretresi ter prvi znaki recesije kot posledica energetske krize.

Znano nam je, da se cene proizvodov črne metalurgije formirajo pretežno v odvisnosti od doseženega nivoja cen na zahodno evropskih tržiščih kot tudi, da je ta panoga v precejšnji meri vezana na uvoz surovin, polizdelkov in opreme, katerih cene še prosto oblikujejo in njihova višina direktno vpliva na proizvodne stroške domače produkcije železa. Nas bodo zanimali vplivi vseh teh elementov gibanj na ekonom-

ske pogoje, poslovanja in razvoj črne metalurgije.

Visoko konjunkturo na zahodnem evropskem trgu ter v ZDA in Japonski je jasno spremljalo stalno naraščanje cen surovin in proizvodov. Leto 1973 so popularno imenovali »leto dragih kovin«, kar dobro ilustrira rezultate procesa dražitve surovin in proizvodov, ki se je pričel že leta 1971 ter je v letu 1973 dosegel fantastične izmere, po mnogih celo večje kot v obdobju korejske vojne. Po Reuterjevem indeksu cen surovin je podražitev v dveh letih dosegla v povprečju 154 %. Železo in jeklo sta se v decembru 1973 v primerjavi z istim mesecem 1972 podražila za 129 %. Za ilustracijo podajamo indeks povečanja cen nekaterih proizvodov črne metalurgije na tujih trgih.

INDEKSI POVEČANJA CEN NEKATERIH PROIZVODOV 31. 12. 1973 (cena 17. 1. 1973 = 100) vir: ROHEISEN UND STAHLERZEUGNISSE

Proizvod	ZRN	Francija	Italija
Belo surovo železo	109,4	118,8	145,2
Sivo hematitno P 0,08—0,12 %	131,4	114,6	117,5
Gredice	114,1	121,5	150,7
Betonsko železo	120,0	120,8	158,8
Paličasto jeklo	114,7	121,1	158,6
CK jeklo	107,2	122,5	139,5
Legirano jeklo	107,1	116,1	120,6

Po razpoložljivih podatkih za razdobje od junija do avgusta 1973 je bilo v teh treh državah zabeleženo skupaj 1870 sprememb cen, od tega 1836 povečanj. 34 primerov znižanj cen pa je v bistvu anulirano z večjim odstotkom predhodne ali kasnejše podražitve. Največ primerov povečanja cen (1195) je bilo v Italiji in to za 26 kategorij proizvodov črne metalurgije od 27, kolikor se jih je v tej državi statistično spremlja. Najmanj sprememb, vse se nanašajo na povečanje cen, je bilo zabeleženo v ZRN in se nanašajo na 6 od skupno 28 kategorij proizvodov; (vir: Metal Bulletin).

Res, da smo bili vajeni dokaj visokih cen surovin, vendar nas je občuten skok v novembru 1973 presenetil, prav tako kot tudi vzroki, ki so pripeljali do takšnega skoka. Ob visokem povpraševanju in potrošnji kovin je v začetku leta 1973 prišlo do motenj na denarnem trgu in do monetarne krize. Padec vrednosti dolarja in funta ter fluktuiranje zahodnoevropskih valut je povzročilo nadaljnji porast cen. Varneje je bilo imeti kovine kot denar. V trenutku, ko so cene dosegle rekorden nivo in se je pričakovala ustalitev cen, pri čemer je v prid govorilo relativno zatišje na denarnem trgu in uspešni začetki antinflatornega boja, je prišlo do arabsko-izraelskega spora in kas-

neje do naftnega bojkota in energetske krize. Kriza je nastala ravno v času, ko so države članice OECD pripravljale programe, s katerimi bi umirile rast svojih »pregretilih« gospodarstev.

Strokovnjaki si sicer niso enotni v oceni razvoja svetovnega gospodarstva, prevladuje pa le mnenje, da bodo svetovno gospodarstvo zaznamovale recesije, pričakovati je zmanjšano in umirjeno rast gospodarstva ter zmanjšano konjunkturo z ustalitvijo cen, vse to pa kot »normalno« nadaljevanje pregretega gospodarstva. Pri tem pa se ocenjuje, da energetska kriza ne bo imela direktnih posledic na zmanjševanje proizvodnje železa, saj se smatra, da je metalurgija izmed vseh panog najbolj »energetsko fleksibilna« in si bo pomagala z vrnitvijo k ponovni uporabi premoega. Dodajmo še mogoče to, da na primer ameriška proizvodnja železa troši manj kot 1 % od skupne potrošnje tekočih goriv v ZDA. Poleg tega se ocenjuje, da bi z odpravo nekaterih energetskih razvad, nastalih v času izobilja cenene nafte, prihranili od 5 do 15 % celotne potrošnje goriva.

Podražitev nafte pa bo najbolj občutila avtomobilska industrija, ki je ena izmed največjih potrošnic železa. V zahodnih državah je že opaziti preusmeritev na proizvodnjo malolitražnih avtomobi-

lov, kar ima sekundarni učinek zmanjševanja porabe železa v tej industriji. Ocenjuje pa se, da energetska kriza ne bo imela negativnega učinka na skupno potrošnjo železa, saj bo povečano povpraševanje po težki opremi, posebno tisti, ki je potrebna za odkrivanje in eksploatacijo novih virov energije, pokrilo zmanjševanje potrošnje železa v industriji proizvodov široke potrošnje.

Uresničevanje prognoz bo potrdilo (ne)pravilnost mnenja mnogih, ki sodijo, da ohlajevanje gospodarske konjunkturo napreduje in že prehaja v recesijo, ko bo prenehala psihoza pomanjkanja in bodo cene ob zmanjševanju povpraševanja naposled močnejše popustile. Dosti pa je tistih, ki ne verjamejo v ponovno popuščanje cen, saj predpostavljajo, da bodo gospodarsko zaostale dežele — izvoznice sledile vzgledu arabskih držav, proizvajalk nafte in izsilile oziroma diktirale višje cene surovin. Vprašanje pa je tudi, ali ni že ta skok cen sprožil spiralo cen in medz ter s tem nadaljevanje inflacije.

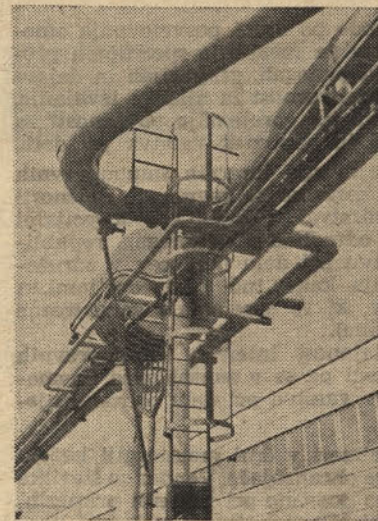
Pri prognoziranju nadaljnega gibanja cen na tržišču surovin in kovin, ne moremo izhajati iz špekulativnega momenta, da bo energetska kriza povzročila kaos v svetovnem gospodarstvu. Realno

krepi so podpihovali špekulativne nakupe in prodaje surovin na borzah in s tem povzročili nadaljnjo rast njihovih cen. Z zunanje trgovskimi tokovi pa se prenašajo v naše gospodarstvo negativne posledice teh gibanj. Podražitev surovin je hudo prizadela naše gospodarstvo in vpliva tako na povečanje deficita zunanje trgovinske bilance kot tudi na povečanje proizvodnih stroškov.

Hipotetično vzeto, črna metalurgija ne bi smela biti podvržena fluktuacijam zunanje trgovinskih in monetarnih gibanj. Kapacitete so bile grajene ob predpostavki uporabe domačih surovin, proizvodnja pa namenjena izključno domači potrošnji. Relativno zaostajanje bazne industrije, nekontrolirana graditev predelovalnih kapacitet ter visoka investicijska poraba so povzročili porast uvoza v zadnjih letih. Uvoz surovin je nujnost ter posledica zaostajanja razvoja zmogljivosti domače ekstraktivne proizvodnje (industrije pridobivanja železa in jekla). Uvoz železa pa pogojuje skupno proizvodnjo in le z uvoženimi količinami je mogoče doseči optimalno izkoriščanje kapacitet kovinske predelovalne industrije. Po podatkih za prvih 10 mesecev 1973 se je v primerjavi z istim obdobjem leta 1972 povečal uvoz železa z 953 milijonov din na 4205 milijonov din (v cellem letu 1973 1.048.410 ton ali 4.352.024.000 din). Ocenjuje se, da je od povečanja vrednosti uvoza odpadlo 660 milijonov din le na povečanje zaradi višjih uvoznih cen.

V 13 vejah industrije se 75 % vseh povišanj cen pojasnjuje s porastom cen reprodukcijskega materiala. Največji del stroškov se avtomatsko prevlani na prodajne cene, medtem ko so cene proizvodov črne metalurgije pod močno družbeno kontrolo ter se tako nikoli ni mogla pravočasno in v celoti vključiti v verižno povečanje cen. Dejstvo, da je črna metalurgija kupovala reprodukcijski material po prosto oblikovanih cenah, a proizvode prodajala po zadržanih cenah, katerih zvišanje je v povprečju kasnilo za pol leta, predstavlja odliv ekonomske moči in reprodukcijske sposobnosti v druge proizvodne panoge ali celo izven gospodarstva. »Izguba« v letu 1973 se ocenjuje na 750 milijonov din. Tako imenovani mehanizem oblikovanja cen proizvodov črne metalurgije na osnovi domicilnih cen predvsem na zahodno nemškem trgu, je imel precejšnjo vlogo pri ublažitvi negativnih posledic monetarnih sprememb na poslovanje črne metalurgije. Doseči pa bo potrebno doslednejšo uporabo tega mehanizma, saj do sedaj povišanja niso bila odobrena v višini, kot se jih je ugotavljalo z uporabo mehanizma.

PRIMC

Sodobno ožilje tovarne

pa je pričakovati upočasnjevanje rasti industrijske proizvodnje za leto 1974, kar bo vplivalo na zmanjševanje potrošnje kovin, vprašanje pa je, kako se bo to odražalo na posamezne vrste. Za železo se ocenjuje, da se bo konjunktura v naslednjem, to je v letu 1974 nadaljevala, kar pomeni nadaljnji porast potrošnje in cen železa. V svetu je opaziti manjše investiranja in kupovanja železa na zalogo.

Pomudimo se še pri vplivih sprememb na svetovnem denarnem trgu. Ugotovimo lahko, da spremembe, kot posledica monetarnih prestrukturiranja, vplivajo na poslovanje naše črne metalurgije v pogojih depresivnih cen in to pomeni v bistvu nepovratno zmanjševanje planirane akumulacije, oziroma slabljenje reprodukcijske sposobnosti panoge. Kriza monetarnega sistema, izgubljanje vodilne vloge dolarja kot svetovne valute in ostali monetarni u-

DOPISUJTE V
ŽELEZARJA

SKUPNI DOGOVOR O VARSTVU PRI DELU

Skupni dogovor (zaključki) o ukrepih in akcijah za reševanje ugotovljenih problemov in odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti, kakor tudi za nadaljnji napredek in razvoj varstva pri delu v črni metalurgiji, sprejet na jugoslovanskem posvetovanju o problemih varstva pri delu v črni metalurgiji, ki je bilo 13. in 14. maja 1974 v Železarni Sisak.

Na podlagi predloženih materialov, sporočil in razprave so udeleženci jugoslovanskega posvetovanja o problemih varstva pri delu v črni metalurgiji ugotovili in sklenili naslednje:

1. problematika varstva pri delu v črni metalurgiji je kljub doseženim rezultatom in uspehom resna in zaskrbljujoča, kar zahteva polno angažiranost in stalno aktivnost vseh strokovnih sil, vodstev, sindikalnih organizacij in samoupravnih organov v temeljnih organizacijah in samoupravnih organov v temeljnih organizacijah združenega dela črne metalurgije;

2. temeljna organizacija združenega dela je kot temeljna samoupravna celica poleg ostalega nosilec aktivnosti za spremljanje, proučevanje, in reševanje problematike varstva pri delu. Temeljna organizacija združenega dela izdaja in zagotavlja materialna sredstva za reševanje problematike varstva pri delu oziroma za njen razvoj in napredek.

Enotni v tej ugotovitvi opozarjajo udeleženci posvetovanja na pomen in potrebo reguliranja odnosov med samoupravnimi organi temeljnih organizacij združenega dela ter njihovimi ustreznimi strokovnimi službami, ki se neposredno ukvarjajo s problematiko varstva pri delu ter samoupravni organi in njihovimi (skupnimi) strokovnimi službami na nivoju organizacije združenega dela (delovne organizacije).

Posvetovanje ocenjuje kot pravilno in podpira orientacijo nekaterih organizacij združenega dela (delovnih organizacij), ki so v pristojnosti samoupravnih organov in skupnih služb konstituirala naslednje funkcije: ugotavljanje enotne politike varstva pri delu na ravni organizacije združenega dela; odločanje po posameznih vprašanjih, ki so enotnega pomena za organizacijo združenega dela v celoti in podvzemanje ukrepov ter akcij pri pristojnih organih in družbenopolitičnih dejavnih izven delovnih organizacij v zvezi s sistemskimi rešitvami, političnimi akcijami in drugimi ukrepi za reševanje.

3. V skladu s koncepcijo nove ustave se zavzemajo udeleženci posvetovanja za sprejemanje samoupravnih sporazumov v okviru posameznih industrijskih panog, grupacij in dejavnosti v zvezi s napredkom varstva pri delu.

Takšni samoupravni sporazumi bodo po oceni posvetovanja omogočili določitev odgovarjajočih ukrepov za reševanje specifičnih problemov varstva pri delu v posameznih panogah, grupacijah in dejavnostih, kakor tudi večjo zavzetost in odgovornost za njihovo izvajanje, ker se ti ukrepi določajo samoupravno ter sprejemajo obveznosti za njihovo realizacijo oziroma za razvoj in napredek varstva pri delu.

4. Opozarja se na nujnost usklajevanja internih samoupravnih aktov organizacij združenega dela, s katerimi se regulirajo dolžnosti in pravice delavcev s področja varstva pri delu, s koncepcijami nove ustave, s koncepcijami in odredbami zveznega, republiških in pokrajinskih zakonov o varstvu pri delu delavcev v združenem delu, ki so v postopku sprejemanja, kakor tudi s koncepcijami in odredbami samoupravnih sporazumov, ki se sprejemajo za ustrezne industrijske panoge in grupacije (skupine).

Posvetovanje smatra, da neusklajenost internih samoupravnih aktov slabi njihov namen, a samim tem pa se v znatni meri onemogoča in zavlačuje reševanje problemov varstva pri delu oziroma njegov nadaljnji napredek in razvoj.

5. Poškodbe pri delu in smrtni primeri v črni metalurgiji kažejo nagnjenje k znatnemu opadanju, kar je ohrabrujoče. Vendar so številke teh gibanj še vedno zaskrbljujoče in to posebno pri smrtnih primerih, kjer so številke še vedno visoke, kar bi bilo potrebno popolnoma preprečiti, kakor tudi v gibanju števila izgubljenih dni zaradi poškodb, ki kažejo tendenco porasta.

Analize vzrokov poškodb, prikazane v materialih za to posvetovanje, kakor tudi razprave, ki so bile na posvetovanju, so pokazale, da so poškodbe v črni metalurgiji največkrat posledice:

- nezadovoljivo izdelanega sistema odgovornosti pri zagotavljanju in izvajanju varnostnih ukrepov;
- nepoznavanja snovi in predpisov o varstvu pri delu;
- nezadovoljive zaščite naprav in sredstev za delo;
- nezadovoljive usmerjenosti v preventivno aktivnost zdravstvenih postaj oziroma dispanzerjev medicine dela pri delovnih organizacijah.

Zaradi tega je potrebno intenzivirati (stopnjevati) vse sile v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v organizacijah združenega dela, da bodo usklajeno podvzemale ustrezne ukrepe in akcije za maksimalno odpravljanje navedenih in drugih vzrokov poškodb z namenom, da bi se število poškodb pri delu v črni metalurgiji znižalo na najmanjšo možno mero.

6. Škodljivo delovanje agresivnega prahu in strupenih plinov povzroča v črni metalurgiji poklicne bolezni v znatnem številu, katerih posledice so daljnosežne.

Analize izvršene v materialih za to posvetovanje, kakor tudi izmenjava mišljenj in izkušenj na posvetovanju, kažejo, da zaščita pred škodljivim delovanjem pred agresivnim prahom in strupenimi plini in parami ni popolnoma zagotovljena zaradi nerešenega sistema ventilacije in odpraševanja, tako, da imamo v določenem številu delovnih organizacij primere koncentracij agresivnega prahu, strupenih plinov in par nad največjimi dovoljenimi mejami.

Zaradi tega je neobhodna angažiranost sindikalnih organizacij in samoupravnih organov v temeljnih organizacijah združenega dela,

oziroma v organizacijah združenega dela za uvajanje ustreznega sistema ventilacije in odpraševanja, s ciljem popolne zaščite pred zastrupljanjem oziroma pred poklicnimi boleznimi.

Na posvetovanju je bilo opozorjeno, da je najučinkovitejši sistem očiščevanja zraka z elektrofiltri. Zato je potrebno dati temu sistemu prednost v vseh organizacijah združenega dela, upoštevajoč, da se vložena sredstva za njegovo uvajanje hitro in večkratno izplačajo z ozirom na poznane težke posledice poklicnih bolezni.

7. Posvetovanje ugotavlja, da imajo tehnični plini, ki se danes uporabljajo v metalurških podjetjih, poleg svojih tehničnih in ekonomskih prednosti tudi slabe lastnosti, ki škodljivo delujejo na organizem delavca ter krijejo v sebi nevarnost eksplozij.

V cilju povečanja varnosti dela pri uporabi plinskih inštalacij in postrojenj je potrebno skrbeti za postavitev dobre organizacije dela, za seznanjanje delavcev z nevarnostmi pri delu s plini, kakor za njihovo usposabljanje za upravljanje in vzdrževanje plinskih naprav.

8. Izraženo je enotno mišljenje, da je za uspešno odkrivanje pomanjkljivosti in problemov na področju varstva pri delu, za njihovo odpravljanje in razreševanje oziroma za stalen razvoj in napredek varstva pri delu v črni metalurgiji v organizacijah združenega dela potrebna večja usmerjenost na preventivno dejavnost. Posvetovanje opozarja na potrebno občasni teamski analiz delovnih mest iz tehničnega, medicinskega, sociološkega, psihološkega, ekonomskega in pravnega vidika s ciljem določiti vire, vzroke in posledice poškodb ter profesionalnih bolezni, kakor tudi s ciljem podvzemanja ustreznih varstveno-preventivnih ukrepov in akcij.

Aktivnost vseh sil, še posebej pa sindikalnih organizacij in samoupravnih organov v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v organizacijah združenega dela mora biti v naslednjem obdobju v večji meri usmerjena na zaščito strojev, naprav in postrojenj z ustrezno varovalno opremo; na dosledno in disciplinirano uporabo sredstev osebnega varstva delavcev na ogroženih delovnih mestih, kakor tudi na periodične sistematične zdravniške preglede delavcev s ciljem pravočasnega ugotavljanja poklicnih in drugih obolenj, podvzemanja ustreznih varstveno preventivnih ukrepov in pravočasnega zdravljenja obolelih delavcev.

9. Da bi bilo mogoče problematiko varstva pri delu analizirati in proučevati kompleksno s ciljem podvzemanja kompleksnih celokupnih ukrepov in akcij za saniranje in napredek varstva pri delu, je potrebno v organizacijah združenega dela organizirati analitično evidenco vlaganj in izdatkov za varstvo pri delu kakor tudi stroškov posledic poškodb in obolenj.

Posvetovanje smatra, da je za uresničenje te pomembne naloge potrebno izdelati enotno metodologijo evidence in spremljanja ekonomskih posledic, izvedenih in neizvedenih ukrepov varstva pri delu v črni metalurgiji.

Ta enotna metodologija mora biti rezultat znanstveno raziskovalnega dela, ki bi se za potrebe črne metalurgije organiziralo po Združenju jugoslovanskih železarn.

10. Poškodbe pri delu in poklicne bolezni v črni metalurgiji so v znatni meri posledica:

- nepoznavanje tehnoloških postopkov z vidika varstva pri delu,
 - nepoznavanja uporabe varnostnih naprav ter pomena koristnosti osebnih varovalnih sredstev,
 - kakor tudi nepoznavanja predpisov s področja varstva pri delu.
- Zaradi tega je po oceni udeležencev posvetovanja izobraževanje s področja varstva pri delu eden od temeljnih predpogojev za učinkovito varstvo življenja in zdravja delovnih ljudi med delovnim procesom.

Sistem izobraževanja delavcev s področja varstva pri delu je potrebno realizirati tako pri rednem šolanju kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, srednjih, višjih in visokih strokovnih kadrov in to kot poseben učni predmet, kakor tudi z dodatnim izobraževanjem ob nastopu dela in med delom. Nujno potrebno je pouk varstva pri delu prilagoditi razvoju tehnologije in varstva pri delu kakor tudi občasno izvajati preverjanje znanja iz področja varstva pri delu.

11. Udeleženci posvetovanja so enotni v oceni, da je obravnavanje problematike varstva pri delu v sodelovanju s predstavniki inozemskih sindikatov koristno za obe strani, ker omogoča zelo koristno izmenjavo mišljenj, izkušenj in dosežkov na področju varstva pri delu v črni metalurgiji ter je zaradi tega potrebno s to prakso nadaljevati.

12. Upoštevajoč pomen, zapletenost in raznolikost problematike varstva pri delu v črni metalurgiji opozarjajo udeleženci posvetovanja na koristnost in potrebo takšnih posvetovanj vsako drugo leto, na katerih bi se izmenjavale izkušnje, analizirali doseženi rezultati ter dogovarjali o nadaljnjih ukrepih in akcijah za saniranje stanja na področju varstva pri delu oziroma za njegov nadaljnji napredek in razvoj v črni metalurgiji.

13. Osnovne organizacije sindikata so v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v organizacijah združenega dela vodilne in usmerjajoče sile za spremljanje, analiziranje in reševanje problematike varstva pri delu.

Da bi to svojo gonilno in usmerjevalno aktivnost uspešno realizirale je potrebno, da osnovne organizacije občasno obravnavajo in proučujejo stanje in probleme s področja varstva pri delu, kakor tudi, da so iniciatorji, da se ta problematika razpravlja v samoupravnih organih in zborih delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v organizacijah združenega dela.

Aktivnost osnovnih organizacij sindikata mora biti usmerjena tudi na sprejemanje in izvajanje ustreznih ukrepov in akcij za reševanje ugotovljenih problemov in pomanjkljivosti, kakor tudi za nadaljnji napredek in razvoj varstva pri delu.

VZPODBUDEN START JESENIŠKIH NOVATORJEV V LETO TIIL

V jeseniški železarni so merodajni in odgovorni organi samoupravljanja skupaj s sindikalno organizacijo ter tehnično-proizvodnim in plansko-ekonomskim sektorjem in društvom inženirjev in tehnikov ter DIATI toplo in navdušeno pozdravili pobudo zveznega zavoda za patente in zvezne gospodarske zbornice ter enakih služb in organov republike, da se po letu kakovosti leto 1974 in leto 1975 proglasi za leto TIIL, leto tehničnih inovacij in zaščite industrijske lastnine.

Jeseniški plavžarji, martinariji, elektro jeklarji, valjavci in vsi drugi neposredni proizvajalci so skupaj z elektro in strojnimi vzdrževalci energetiki in instrumentalci prizadevni in uspešni iznajditelji, novatorji, racionalizatorji in avtorji malih, toda potrebnih in koristnih obratnih izboljšav. Sami ali skupinsko so v letih po osvoboditvi izvedli, uveljavili v proizvodnji in predložili v oceno že preko 2150 zelo koristnih in uspešnih tehničnih izboljšav. V železarni Jesenice se aktivno stalno, permanentno ali občasno bavi s invencijami in inovacijami preko 600 zaposlenih.

V jeseniški železarni se vsi merodajni in odgovorni dobro in v polni meri zavedajo, da so domači iznajditelji, novatorji in racionalizatorji dobro, odlično nadomestilo za tako imenovane tuje, inozemske drage in sumljive strokovnjake. V železarni Jesenice so se takoj po osvoboditvi naslonili na lastne sile, na njihov delovni in ustvarjalni potencial. Jeseniški iznajditelji in novatorji so v povojnih letih hitreje in močnejše zavrteli razvojno kolo železarne in bistveno spremenili notranjo in zunanjo podobo železarne. Čestokrat so uspešno spreminjali nemogoče v mogoče.

Z lastnimi silami, lastnim znanjem in lastnim delovnim in ustvarjalnim poletom so večkratni iznajditelji, novatorji, lastniki Kidričevih in Pantzovih nagrad in odličij v železarni Jesenice prekinili dosedanjo prakso kupovanja tujih izumov, patentov in licenc sumljive vrednosti. Jeseniški železarski kolektiv se ponaša z avtorji dvajset in več izboljšavami. Organi samoupravljanja, posebno sedaj v zadnjem času, ko so bile ustanovljene štiri TOZD skupaj s sindikalno organizacijo močno in vsestransko moralno, strokovno-tehnično in materialno ter organizacijo podpirajo inventivno dejavnost med vsemi zaposlenimi.

Iznajditelji, novatorji in racionalizatorji v železarni Jesenice upravičeno zaslužijo vsestransko zaupanje celotnega kolektiva. Oni se trudijo in prizadevajo, da bi kolektiv dosegel večjo masovno in vzporedno tudi kvalitetno proizvodnjo izdelkov, ki so cenjeno in iskano trgovsko blago na domačem in tujem trgu. Avtorji izboljševalnih predlogov rešujejo in odstranjujejo v železarni tudi večje in bolj kritične, pereče naloge in probleme, ki kakorkoli hromeče in negativno vplivajo na nemoten potek proizvodnje. V letih po osvoboditvi so modernizirali, mehanizirali in avtomatizirali številne dotrajane in zastarele in močno izstrošene proizvodne kapacitete, peči, valjčne proge, stroje in strojne naprave. Nenehno skrbijo tudi za večjo de-

lovno disciplino, delovno varnost in boljše delovno vzdušje zaposlenih, zmanjšujejo število zaposlenih in kljub temu dosegajo večjo kakovostno proizvodnjo. Prva in glavna skrb novatorjev in racionalizatorjev v železarni pa je manjša poraba delovnega časa za večjo množično in kakovostno proizvodnjo. Diplomirani inženirji, metalurški strokovnjaki, proizvodni in vzdrževalni asistenti, direktorji TOZD in obratovodje predstavljajo v železarni skupaj z delovodji in mojstri močno armado progresivno usmerjenih članov kolektiva.

Veliko izboljševalnih predlogov nakazuje manjšo porabo materialnih, proizvodnih in drugih stroškov. Prvo in glavno skrb pa posvečajo novatorji v železarni Jesenice preprečevanju in zmanjševanju okvar, ki povzročajo zastoj in s tem občutno zmanjšujejo proizvodnjo.

Novatorji v številnih obratih železarne skušajo izboljšati notranji in zunanji transport, lotevajo pa se posamično, individualno ali timsko tudi drugih večjih in bolj zamotanih nalog in problemov.

Toda na Jesenicah na visokih pečeh, martinariji, elektro pečeh, v valjarnah in številnih drugih obratih in delavnicah rabijo še več prizadevnih in uspešnih iznajditeljev in novatorjev, ki bodo prispevali svoj velik in pomemben delež k večji poslovosti in rentabilnosti celotnega kolektiva.

V letu TIIL 1974 in 1975 bodo na Jesenicah vložili maksimalne napore v novo mobilizacijo in aktivizacijo vseh članov kolektiva, na vseh ravneh v inventivno dejavnost.

Služba za raziskave, izume in racionalizacije pri SEOP pripravlja nov pravilnik o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih (že peti), ki bo po sprejetju veljal za vse tri slovenske železarne in priključene delovne kolektive in gospodarske organizacije, ki bo še bolj vzpodbudno stimuliral iznajditelje in novatorje. Novost tega novega pravilnika bo, da bodo merodajne in odgovorne službe v železarnah hitreje, pravilno in objektivno ocenjevale vse invencije, da bodo prizadevni in uspešni avtorji dobili tudi večje, vzpodbudnejše odškodnine, nagrade, rente ali akontacije za svoje delovne in tehnološke dosežke. V veliki meri se bo pri oceni upoštevala ustvaritvena sposobnost in službeni položaj avtorjev. Lestvica upravičenih odškodnin se bo dvignila od dosedanjih 3,5% do 6% na 2 do 15%, kot jo predlaga biro NOVUM.

V letošnjem letu tehničnih inovacij in zaščite industrijske lastnine TIIL so jeseniški novatorji startali še mnogo bolj prizadevno in lahko tudi drzno trdimo tudi uspešno kot dosedaj. V prvem polletju je bilo izvedenih in uvedenih v proizvodni proces 29 nadvse koristnih tehničnih izboljšav, s katerimi so avtorji kolektivu prihranili in ustvarili preko 4.300.000,00 din prihrankov in koristi. Štiri komisije za raziskave, izume in racionalizacije pri TOZD talilnic, valjarn, hladne predelave in VET so imele polne roke dela in polno glavo skrbi, kako pospešeno in objektivno oceniti vse v oceno predložene izboljševalne predloge in kako na

osnovi pravilno prikazanih, overovljenih in potrjenih izračunov prihrankov in koristi vzpodbudno nagrajati prizadevne in uspešne avtorje.

Komisija za raziskave, izume in racionalizacije pri TOZD valjarn je na dveh sejah pozitivno ocenila osem tehničnih izboljšav in prizadevnim in uspešnim avtorjem priznala za njihove delovne uspehe in tehnične dosežke 33.250,00 din odškodnin, nagrad, rent in akontacij. Tudi komisija za raziskave, izume in racionalizacije pri TOZD talilnic je letos zasedala že dvakrat. Člani te komisije so temeljito in objektivno proučevali in ocenjevali enajst v zadnjem času izvedenih in v oceno predloženih tehničnih izboljšav, na osnovi potrjenih rentabilnih izračunov so v talilnicah priznali in izplačali avtorjem enajst vzpodbudnih odškodnin v skupni višini 25.950,00 din stimulativnih odškodnin.

Avtorji izboljševalnih predlogov iz TOZD hladne predelave so bili letos deležni treh vzpodbudnih odškodnin v višini 17.700,00 din, vzdrževalci, energetiki in instrumentalci pa so prejeli v prvem polletju letošnjega leta 9.900,00 din vzpodbudnih odškodnin za njihovo prizadevno in uspešno delo na polju inovacijske aktivnosti.

Naglo, pospešeno in objektivno ocenjevanje inventivne dejavno-

sti in vzpodbudno nagrajevanje prizadevnih in uspešnih novatorjev in racionalizatorjev je v železarni Jesenice močna gonilna sila inventivne aktivnosti.

V prvem polletju je bilo na osmih sejah komisij za raziskave, izume in racionalizacije v Železarni Jesenice odobrenih in izplačanih 26 odškodnin, nagrad, rent in akontacij v skupni vrednosti 87.000,00 din, kar je lepo in visoko priznanje, ki ga iznajditelji, novatorji in racionalizatorji upravičeno v največji meri tudi zaslužijo.

Za občinski praznik mesta Jesenic 1. avgusta bo letos priznana in izplačana že druga Lambert Pantova nagrada za najuspešnejšo metalurško izboljšavo. Pripravlja pa se tudi nov pravilnik za podelitev nove, dodatne nagrade pod imenom Novator leta za največji strojno in elektro vzdrževalni in energetski dosežek.

Z uspešnim startom v leto TIIL so jeseniški plavžarji, martinariji, elektro jeklarji, valjavci in vsi drugi neposredni proizvajalci skupaj z energetiki, strojnimi in elektro vzdrževalci odprli novo stran in usmerili kompas delovnega in ustvarjalnega poleta v množično in kakovostno inventivno dejavnost. Pri doseganju teh visoko postavljenih ciljev jim želimo SREČNO!

Zupančič Uroš

Kanada. Fma. Sidney Steel Corp. je naročila v Avstriji pri Voest-Alpine dve napravi za konti vlivanje jekla za slabe in gredice, istočasno pa tudi pri isti avstrijski firmi naprave za ulivanje pod vakuumom, proizvodnjo kisika in odpraševanje.

Kitajska. Podpisana je bila pogodba z japonsko tvrdko Nippon Steel Corp., po kateri bo slednja dobavila opremo za železarno s kapaciteto 4 milijone ton jekla letno. Vrednost uvožene opreme cenijo na 380 milijonov dolarjev.

ZDA. V Massachussettsu so postavili jeklarno z zmogljivostjo 150.000 ton s skraj popolnoma kontinuiranim tehnološkim procesom v vseh fazah proizvodnje. Posebnost jeklarne je predvsem mehanizirana priprava vložka, rotacijska peč, v kateri izgorijo površinske prevleke starega železa, indukcijska talična peč, ponovca za rafiniranje, neprekinjeno obratovanje, enožilne konti naprave. Računajo, da s tako tehnološko shemo porabijo za 40% manj celotne energije, kot pri ostalih postopkih.

Svedska. V podjetju Gallspangs, Elektrokemiska so izdelali poseben način kontinuiranega vlivanja jekla za elektropeči tako majhnih kapacitet, da uporaba obstoječih konti naprav ne bi bila rentabilna. Jeklo se uliv izmenoma v dve vodno hlajeni kokili koristne dolžine 1100 mm, ki se vodno hladita in takoj po ulivanju izpraznita.

Italija. V podjetju SIMO, Monfalcone so uspešno preizkusili nov sistem odpraševalnih naprav za jeklarne elektro obločne peči. Naprave so bile izdelane v tovarni Danielli v Udinah. Ugotovili so, da na ta način zajamejo 90% plina in prahu. Nadaljnja prednost naprave je, da lahko zakladanje nemoteno poteka in da ne potrebuje hladilne vode.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI TEHNIČNI KNJIŽNICI

- Božičević Juraj: Automatsko vodenje procesa S-2727
Razmjena analiza i usavršavanje analitičkih metoda. Inst. za metal. Sisak, 1973 S-3595
Metode proizvodnje žilavog ljeva, Varaždin 1973 S-3594/a, b, c
Novi sistem pokojninskoga zavarovanja, Ljubljana 73 S-2729
Zbirka predpisov o obdavčenju temeljnih organizacij združenega dela, Ljubljana 1973 S-2728
GISSEREI-Kalendar 1974, Bibliografija rasprava i članaka, Zagreb 1973.
PROSA 300 feur Prozesautomatizierung, Band 1, Band 2, Siemens AG, 1969 S-0379/I, II
STAHL-EISEN KALENDAR 1974
Zoelb H.: Pneumatikfibel 1974, S-2731
Priručnik za upis u sudski registar, 1973 S-0382
Kirić Labud, Atomska stvarnost, 1969 S-0381
Dimitrijević Sreten: Priručnik o izobraževanju in strokovnem usposabljanju ... varstva pri delu S-3597
Taschenbuch der Giesserei-Praxis 1974
Kirić Labud: Nuklearno oružje, Zagreb, 1969 S-0380
Kombinationsbuch feur pneumatische Steuerungen, Krauskopf-Verlag, Co. 1968 S-2732

NEZGODE PRI DELU — ODRAZ NEKEGA STANJA

STANJE IN ANALIZA NEZGOD ZA LETO 1974

Po osnutku novega zakona o varstvu pri delu, ki je te dni pred sprejemom v Skupščini socialistične republike Slovenije, je varstvo pri delu celokupnost ukrepov, postopkov in opravil, s katerimi si delavci v temeljnih organizacijah združenega dela ustvarjajo in zagotavljajo varno delovno okolje, delovne in življenjske razmere ter s tem uresničujejo pravico do varstva pri delu. Višja stopnja razvoja samouprave zahteva višjo raven zrelosti in osebne odgovornosti vsakega delavca — samoupravljalca. Tako tudi na področju varstva pri delu. Praksa pa kaže, da prihajamo ravno na tem področju v neprijetno pritislovo s samim seboj, ko se marsikdo še daleč ne obnaša kot samoupravljalca. Dosti je še ljudi, ki ne morejo ali pa nočejo razumeti, da je delovna varnost neločljiv del vsakega proizvodnega procesa. Ni namreč dovolj samo javno razglasiti svojo pripadnost idejam varnosti pri delu, obenem pa v vsakodnevem delu opuščati, nezavedno ali pa zavestno, osnovne ukrepe varnega dela. Izgovor, da **dosledno upoštevanje varnostnih ukrepov ovira in zmanjšuje proizvodnjo** je jalov in kratkoviden. To delajo samo ljudje, ki so nesposobni videti posledice in katerih interes so samo proizvedene tone, ne glede na žrtve pri ljudeh. Poleg tega pa je takšno gledanje neopravičljivo tudi iz ekonomskega vidika. Vse premalo se namreč zavedamo ekonomskih posledic zaradi nezgod pri delu.

Z ozirom na ugotovitve in analize nezgod pri delu bo potrebno korenito spremeniti miselnost, da je varstvo pri delu skrb manjšega števila posameznikov, ampak da je varno delo pogoj uspešnosti vsakega opravljenega dela ter naloga in dolžnost slehernega delavca na svojem področju dela.

Pogostost nezgod

Kljub temu, da smo imeli v 1973. letu 21 nezgod pri delu manj kot v 1972. letu, s tem ne moremo biti zadovoljni, ker se še zdaleč nismo približali številom nezgod v letih od 1960 do 1968, ko smo na primer leta 1962 imeli kar 100 nezgod pri delu manj, kot lani.

Tako smo v letu 1973 imeli 245 nezgod pri delu ali 10 nezgod na 100 delavcev, kar istočasno pomeni, da se v naši železarni poškoduje vsak deseti delavec.

S tem številom smo nad republiškim povprečjem nezgod pri delu v industriji in rudarstvu, ki znaša 9,24 nezgod na 100 zaposlenih delavcev. Skupno je bilo v SR Sloveniji v vseh gospodarskih panogah v lanskem letu 50.055 nezgod pri delu, kar znaša 7,26 na 100 zavarovancev. V industrijski dejavnosti je velika večina industrijskih panog uspela znižati število poškodb, črna metalurgija pa je ostala na istem nivoju.

Iz naslednjega pregleda je razvidno stanje nezgod pri delu za daljše obdobje. Razviden je izreden porast v letu 1969.

Tabela I

Leto	Število zaposlenih	Nezgode pri delu	% na zaposlene
1960	1993	175	8,78
1961	1934	165	8,53
1962	1935	145	7,49
1963	1961	149	7,60
1964	2004	164	8,18
1965	2082	196	9,41
1966	2100	170	8,10
1967	2104	159	7,56
1968	2088	166	7,95
1969	2183	272	12,46
1970	2200	295	13,40
1971	2332	242	10,37
1972	2404	266	11,06
1973	2454	245	10,00

Osnovni podatki o nezgodah pri delu in izgubljenih dnevih, prikazani v naslednji tabeli zajemajo obdobje zadnjih petih let.

Tabela II

	1969	1970	1971	1972	1973
Povprečno zaposlenih	2.187	2.200	2.332	2.404	2.454
Efektivne ure	4.296.053	4.286.752	4.604.025	4.714.108	4.710.148
Nezgode pri delu	272	295	242	266	245
Nezgode na poti	36	49	42	37	35
Izgubljeni dnevi zaradi nezgod pri delu	5.103	5.341	3.777	5.020	5.002
Izgubljeni dnevi 1/nezgodo	18,7	18,1	15,6	18,8	20,8
Izgubljeni dnevi zaradi nezgod na poti	716	1.389	910	998	1.144
Izgubljeni dnevi 1/nezgodo	19,8	28,3	21,7	26,9	32,7
Pogostost	63,3	68,8	52,6	56,4	52,0

Resnost	1.149	1.245	820	1.064	1.062
Število ostalih obolenj	3.985	3.328	2.727	2.857	3.055
Izgubljeni dnevi zaradi ostalih obolenj	43.742	38.582	33.915	33.427	40.751

Za primerjavo navajamo podatke za ostale jugoslovanske železarne in sicer pogostost in resnost za leto 1973. Pogostost pomeni število nezgod na 1 milijon aktivnih ur, resnost pa število izgubljenih dni zaradi nezgod pri delu na 1 milijon aktivnih ur.

Tabela III

Železarna	Povprečno štev. zap.	Pogostost	Resnost
Zenica	13.114	33,8	662
Sisak	7.459	35,8	1.022
Skopje	7.408	56,4	838
Jesenice	6.061	32,7	657
Smederevo	5.726	41,9	722
Nikšič	4.480	46,8	1.194
Ravne	3.923	48,6	954
Vareš	3.091	64,1	1.044
Store	2.454	51,6	1.062
Ilijaš	2.286	63,7	1.727

U J Ž 63.736 43,7 858
(vključno MK Zenica)

Iz pregleda je razvidno, da smo tako v pogostosti kot v resnosti nezgod visoko nad povprečjem UJŽ. Ob tem je potrebno spomniti na čase, ko smo bili tako glede pogostosti in resnosti na prvem ali drugem mestu. Sedaj pa smo pri pogostosti na sedmem, pri resnosti pa na osmem mestu.

V naslednji tabeli je prikazano število nezgod po mesecih v naši železarni za razdobje od leta 1969 do 1973:

Tabela IV

Mesec	1969	1970	1971	1972	1973	Skupaj	Povpreč.
I.	16	16	10	21	20	83	16,6
II.	21	21	13	30	19	104	20,8
III.	29	20	21	22	15	107	21,8
IV.	20	20	18	24	19	101	20,2
V.	21	28	19	20	15	103	20,6
VI.	22	28	28	36	20	134	26,8
VII.	23	28	17	20	19	107	21,4
VIII.	22	38	20	22	19	121	24,2
IX.	15	31	27	21	25	119	23,8
X.	31	19	22	24	23	119	23,8
XI.	34	21	29	8	20	112	22,4
XII.	18	25	18	18	31	110	22,0
Skupaj:	272	295	242	266	245	1320	264,4

Iz pregleda je razvidno, da je mesec junij tisti mesec, z največjim številom poškodb, saj kar v treh letih zaporedoma to število presega 25, kar opozarja na to, da je potrebno prav v tem mesecu poopriniti varstvene ukrepe. Groba analiza pokaže, da imamo v poletnih in jesenskih mesecih največ poškodb pri delu. Kot možne vzroke za to bi lahko navedli, da je mesec junij višek sezone kmečkih del, avgust pa mesec z največjo frekvenco dopustov, kakor tudi največjo vročino. Težje pa je razložiti dejstvo, da je razlika med najnižjim številom nezgod v enem mesecu kar 30, tako je bilo v novembru 1972. leta 8 nezgod, v avgustu 1970. leta pa kar 38.

Iz naslednjega pregleda, to je števila nezgod po dnevih v tednu za obdobje zadnjih petih let je težje zaključevati na neke zakonitosti predvsem glede na različen režim izmenskega dela v tovarni. Drugačni so odnosi v tistih obratih, ki delajo v nepretrganem ciklusu v 4 izmenah od odnosov v obratih, ki delajo samo v prvi in drugi izmeni.

Tabela V

Dan	1969	1970	1971	1972	1973	Skupaj	%
Ponedeljek	50	54	39	53	39	235	18,0
Torek	34	54	42	44	45	219	16,8
Sreda	42	41	57	34	43	217	16,6
Četrtek	43	51	33	35	51	213	16,4
Petek	52	49	40	50	37	228	17,5
Sobota	38	25	24	37	25	149	10,3
Nedelja	13	21	7	13	5	59	4,4
Skupaj	272	295	242	266	245	1320	100

Glede na dejstvo, da vsaka nezgoda pomeni splet različnih dejavnikov in okoliščin, je težko popolnoma objektivno ugotoviti vse prvine nastanka vsake nezgode. Vzroki nezgod predstavljajo zelo široko paleto vzročno-posledičnih zvez, različnih vzrokov in povodov. Pri tem gre za subjektivne in objektivne okoliščine, ki so v tesni medsebojni zvezi, zato je med njimi težko najti pravi izvorni in prevladujoč vzrok za nastanek posamezne nezgode. Ko na osnovi zbranih ugotovitev poskušamo najti določene zakonitosti, nas posebej zanimajo tisti vplivi, ki naj pokažejo zlasti vlogo, aktivnost in odnos delovne organizacije in hkrati tudi odnos samega delavca do varnega dela.

Pomemben vidik pri ugotavljanju vzrokov je obravnavanje naslednjih okoliščin, v katerih so se nezgode dogajale:

- vzroki za nezgode, kot posameznikovo subjektivno ravnanje,
- materialni povzročitelji, to je viri nezdod,
- oblike nezdod, kar pomeni medsebojne vzročne zveze med materialnimi povzročitelji in subjektivnim ravnanjem posameznikov.

Pri popisu vsake nezgode je nujno ugotoviti tudi tiste osebnostne dejavnike, ki so bili kot oblika posameznikovega osebnega ravnanja najbolj neposreden vzrok za poškodbe. Pri tem se poslužujemo uradne klasifikacije vzrokov, ki pa ne zadovoljuje, ker so formulacije posameznih vzrokov premalo določne ter dopuščajo večkrat, da se pravi vzroki prikrijejo.

Analiza vzrokov iz prijav kaže na zelo veliko prevladovanje vzroka navedenega v nomenklaturi pod številko 113 — »Nesmotern (neracionalen) ali nevaren način dela (pri posamezniku)«. Analiza nezdod po stažu poškodovanih delavcev pa kaže, da gre v veliki meri tudi za nepoznavanje nevarnosti, za pomanjkanje primernih izkušenj, lahko pa tudi za odnos neposrednih vodij dela do varnega dela sodelavcev.

Po ocenah okoliščin, v katerih je prišlo do nezgode, so vsekakor važni tisti materialni povzročitelji oziroma viri, ki kažejo predvsem na delovno okolje in na sredstva, s katerimi je delal poškodovani delavec in, ki so neposredno povzročila nezgodo. Pri tem je treba upoštevati, da sam stroj kot tak ne more povzročiti nezgode; vsaka nezgoda je z izjemo višje sile posledica določenega ravnanja delavcev ali opuščanja določenega ravnanja. Takoimenovani subjektivni faktor je zato prisoten povsod, vendar nam obravnavanje virov nezdod omo, goča ocenjevati stopnjo vzgrajevanja varstva v stroje in delovne naprave.

Tabela VI

Pregled nezdod po materialnih povzročiteljih oziroma virih:

Šifra	1972		1973	
	Število	%	Število	%
12 železo in kovine ter stroji in strojni deli pri prenosu in montaži	157	59,0	144	58,8
18 delovna pota in prehodi	11	4,1	22	9,0
09 ročno orodje	14	5,3	19	7,8
03 dvigalne naprave	31	11,8	15	6,1
11 kamen, pesek, opeka in drugo	8	3,0	12	4,9
14 snovi in material v tekočem stanju (tudi kovine)	11	4,1	10	4,1
06 prometna sredstva	2	0,7	8	3,3
15 plini, vane, hlapi	3	1,1	6	2,4
02 delovni stroji	14	5,3	4	1,6
19 delo na višini	5	1,9	3	1,2
16 eksplozivna energija in plamen	3	1,1	2	0,8
13 les	4	1,5	—	—
10 rude, premog	2	0,7	—	—
04 posode pod pritiskom	1	0,4	—	—
Skupaj:	266	100,0	245	100,0

Iz navedenega pregleda je razvidno, da izmed posameznih povzročiteljev prevladujejo materiali in snovi, torej gre zlasti za nevarnosti, ki jih predstavljajo razmere, v katerih se predelujejo surovine, predmeti dela itd. Na drugi strani pa stroji in prevozna sredstva med povzročitelji ne predstavljajo velikega deleža, iz česar bi lahko skleпали, da splošna zaščitenost teh sredstev raste. Seveda pa to ne pomeni, da je na tem področju že vse opravljeno.

Ko smo obravnavali vzroke nezdod in njihove materialne povzročitelje, smo na eni strani spoznali namen subjektivnega (osebnega) obnašanja udeležencev v delovnem procesu, na drugi strani pa smo spoznali, katera so tista delovna sredstva v delovnih procesih, ob katerih se dogaja največ nezdod. Zanima nas pa še odgovor na posebno vprašanje, kakšen dogodek je kot fizični pojav sprožil določeno nezgodo. Gre za takoimenovano obliko nezgode, ki pove in opozori na tiste faze delovnega procesa, ki so hkrati tudi stalno prisotna okoliščina za nastanek nevarnosti. V bistvu gre za spoznanje, v kaj in kako usmeriti akcije v organizaciji dela, v izobraževanju, v uvajanju v delo itd.

Tabela VII

Šifra	1972		1973	
	Število	%	Število	%
20 udarec ob predmet	28	10,5	24	9,8
21 udarec predmeta	151	56,5	126	51,4
22 stisnjenje	19	7,3	16	6,5
23 padec na isti ravni	9	3,4	18	7,4
24 padec z višine	6	2,3	8	3,3
25 pretiran napor ali spodrslijaj	11	4,2	12	4,9
26 visoke temperature — opekline	42	15,8	36	14,7
27 zastrupitev s plini	—	—	3	1,2
28 električni tok	—	—	—	—
29 druge oblike	—	—	2	0,8
Skupaj:	266	100,0	245	100,0

Podatki jasno kažejo nekaj značilnih pojavov. Že prvi dve obliki udarcev predmetov in udarci ob predmet kažeta, da gre za največjo udeležbo prav tistih oblik, katerih bi najmanj pričakovali. Gre za delavčevo ravnanje pri delu. Udeležba teh dveh oblik samo potrjuje že prejšnje ugotovitve. Subjektivni faktor (osebni dejavnik) nezdod je v

največi meri v neznanju ali nepravilnem ravnanju in pa v organizaciji dela. Oblika pod šifro 26, to so opekline, pa z ozirom na značaj naše industrijske panoge ne predstavlja velikega deleža, čeprav bi bilo pričakovati dosti večje število.

Da pri vzrokih poškodb prevladuje problem znanja delavcev, potrjujejo tudi podatki o stažu poškodovanih. Te podatke zasledujemo že nekaj let in kažejo naslednjo sliko.

Med poškodovanimi je znašal delež tistih, ki so v podjetju zaposleni manj kot 2 leti — torej so novinci, kot je razvidno iz naslednjega pregleda:

Tabela VIII

Leto	Delež novincev med poškodovanimi %
1966	39,4
1967	45,3
1968	45,2
1969	48,2
1970	58,6
1971	64,0
1972	66,0
1973	58,4

V večini primerov gre za novozaposlene, le nekaj primerov je takšnih, ko gre za premestitve z enega na drugo delovno mesto. Poseben problem, ki zaskrbljuje pa kažejo podatki o poškodbah, do katerih pride že v prvih dneh zaposlitve. Tako smo imeli v lanskem letu kar 23 poškodb pri delavcih, ki so bili zaposleni v železarni do 7 dni. Podrobnejši pregled je naslednji:

Tabela IX

Staż na delovnem mestu	Število poškodb	Staż na delovnem mestu	Število poškodb
1 dan	6	3 mesece	9
2 dni	3	4 mesece	9
3 dni	4	5 mesecev	1
4 dni	3	6 mesecev	7
5 dni	2	6 mesecev do 1 leta	6
6 dni	3	1 do 2 let	58
7 dni	2	3 do 5 let	37
9 dni	1	6 do 10 let	31
10 dni	3	11 do 15 let	12
14 dni	3	16 do 20 let	8
15 dni	4	21 do 30 let	7
1 mesec	7	izredna dela (občasna)	7
2 meseca	18		
		Skupaj:	245

Uvajalni seminar, katerega sicer opravijo vsi novinci, posreduje določeno snov iz varstva pri delu, vendar pomeni le začetek uvajanja na delo. Vprašanje je tudi, koliko od podane snovi, ob množici vtisov prvega dne nove zaposlitve, novi delavci tudi resnično dojemajo. Pravo uvajanje mora slediti šele neposredno na delovnem mestu po neposredno nadrejenih. V novembru 1972 so bili uvedeni kartoni za uvajanje novih delavcev. Kontrola pa je pokazala, da neposredni vodje svojo funkcijo uvajanja vzamejo kot formalnost, novinec pa itak podpiše vse, kar se mu da. Številne nezgode pri novincih, posebno pri tistih, ki se poškodujejo v prvih dneh zaposlitve, potrjuje dejstvo, da se s temi ljudmi ne dela, da se jih ne poučuje, ne opozarja na nevarnosti ter ne nadzira njihovega dela.

Iz prej navedenih ugotovitev je mogoče zaključiti, da je vzroke nezdod nemogoče opazovati in ocenjevati samo z enega zornega kota, ampak je treba povsod iskati medsebojno zvezo med vzroki, viri in oblikami. Na podlagi ugotovljenega je mogoče povzeti naslednje:

1. osnovni problem varnosti pri delu je v znanju delavcev;
2. nič manj važno ni vprašanje odnosa organizatorjev proizvodnje, to je predvsem neposrednih vodij dela, do delovne varnosti;
3. delavčevo ravnanje, materialni povzročitelj in oblika nezgode so med seboj neločljivo povezani in tudi medsebojno pogojeni;
4. vsi preventivni ukrepi morajo biti zato podzeti iz vseh zornih kotov;
5. vse premalo aktivni so tudi drugi dejavniki, ki bi lahko vplivali na znižanje števila poškodb. Tako komisije za varstvo pri delu, ki so bile oblikovane v obratih v marcu 1972. leta, ne delajo, razen nekaterih redkih izjem. Tako se na primer komisije na elektroplavžu, v modelni mizarni, jeklovleku, kalibrirskem oddelku, obdelovalnici litne — niso sestale v tem obdobju niti enkrat, v nekaterih ostalih obratih in oddelkih pa so imele komisije samo po eno sejo;
6. razen sveta enote 114. panoge niti eden od samoupravnih organov v letu 1973 ni razpravljal o problemu varstva pri delu.

PODATKI PO OBRATIH IN ODDELKIH

V naslednji tabeli je prikazano število nezdod pri delu v letih 1972 in 1973 ter pogostost za dve leti. Pogostost je pokazatelj, ki pove število nezdod na 1 milijon učinkovitih izvršenih delovnih ur.

Število nezgod in pogostost

Tabela X

Obrat oziroma oddelek	Število nezgod		Pogostost		Indeks
	1972	1973	1972	1973	
Elektroplavž	12	13	58,2	65,2	112
Jeklarna	17	31	51,7	103,9	201
Elektrojeklarna	—	3	—	54,3	—
Valjarna I	48	34	82,0	64,3	78
Valjarna II	30	20	103,7	80,3	77
Jeklovlek	2	1	27,1	11,0	41
Kalibrirni oddelek	—	7	—	78,3	—
Obdelovalnica valjev	17	12	58,0	58,7	101
Obdelovalnica litine	—	7	—	66,4	—
Livarna I	41	36	108,8	96,7	89
Livarna II	53	28	100,9	56,3	56
Modelna mizarna	2	—	63,4	—	—
Šamotarna	4	1	32,9	21,0	64
Energetski obrat	1	1	7,7	7,5	97
Merilna služba	—	—	—	—	—
Mehanična delavnica	10	14	27,2	36,8	135
Elektroobrat	3	5	20,0	31,2	155
Promet	13	11	64,6	52,7	81
Razvojni oddelek	1	1	11,0	10,6	96
O T K	1	1	12,2	11,5	94
Ekspedit	10	15	54,8	81,2	148
Stanovanjska enota	—	—	—	—	—
Gostinska enota	—	—	—	—	—
Ostalo	1	4	1,5	6,2	414
Skupaj:	266	245	56,4	52,0	92

V naslednji tabeli je prikazano število izgubljenih dni zaradi nezgod pri delu v letih 1972 in 1973 ter resnost za ti dve leti. Resnost je pokazatelj, ki pokaže število izgubljenih dni na 1 milijon učinkovitih izvršenih delovnih ur.

Tabela XI

Število izgubljenih dni in resnost

Obrat oziroma oddelek	Štev. izgubljenih dni		Resnost	
	1972	1973	1972	1973
Elektroplavž	592	326	2.874	1.634
Jeklarna	227	712	690	2.386
Elektrojeklarna	—	55	—	995
Valjarna I	717	464	1.229	878
Valjarna II	496	511	1.714	2.051
Jeklovlek	11	9	149	99
Kalibrirni oddelek	—	129	—	1.442
Obdelovalnica valjev	287	191	979	934
Obdelovalnica litine	—	105	—	996
Livarna I	908	783	2.410	2.104
Livarna II	1.041	828	1.983	1.665
Modelna mizarna	34	—	1.078	—
Šamotarna	65	7	536	147
Energetski obrat	5	5	39	38
Merilna služba	—	—	—	—
Mehanična delavnica	147	237	400	624
Elektroobrat	20	53	136	331
Promet	318	287	1.581	1.376
Razvojni oddelek	10	20	110	212
O T K	22	8	269	92
Ekspedit	113	208	620	1.126
Stanovanjska enota	—	—	—	—
Gostinska enota	—	—	—	—
Ostalo	7	64	11	100
Skupaj:	5.020	5.002	1.064	1.062

TEŽJE POŠKODBE

Elektroplavž

MARCEN Jože se je poškodoval dne 22. 6. 1973 ter болоval 59 dni. Pri preobračanju prekucnika, naloženega z odpadnim grodljem, ga je prekucnik podrl. Pri tem se je imenovan poškodoval po glavi in gležnju leve noge.

LOVRENČAK Ivan se je poškodoval 7. 12. 1973 ter болоval skupaj 92 dni. Iz elektroplavža je bil začasno v času remonta premeščen v jeklarno I, kjer je delal v livni jami. Pri postavljanju kokil so se kokile popeljale iz klešč, pri čemer mu je stisnilo obe roki v zapestju, kjer je držal klešče z notranje strani.

Jeklarna I

VOVK Janez se je poškodoval 23. 1. 1973 ter болоval skupno 157 dni. Na rešetkah je naravnal kolike. Pri tem sta se zaradi neravne rešetke dve kokili prevrgli, imenovani ni mogel pravočasno odskočiti tako, da sta mu padli po nogah. Pri tem si je zlomil levo nogo pod kolenom ter opeknel po obeh nogah.

MUZERLIN Franc se je poškodoval 15. 6. 1973 ter болоval skupno 56 dni. Pri prestavitvi polne stoječe kokile na voz, so mu klešče zdrsnile. Pri tem se je kokila nagnila, potisnila imenovanega na tla ter ga opekla na levi nogi.

ŽAVSKI Franc se je poškodoval 25. 7. 1973 ter болоval skupno 121 dni. V vlivališču je hotel pripraviti klešče za poliranje kokil, ni pa se prepričal, če dobro stojijo. Pri tem so se klešče prevrgle in mu zlomile golenico desne noge.

Valjarna I

ŠOLINC Milan se je poškodoval 7. 11. 1973 ter болоval skupno 65 dni. Na predprogi je reguliral višino valja s pomočjo vijaka. Ko je prišel v eno smer do krajne lege, je v istem trenutku iz valjev izšel valjanec, nekoliko ukrivljen ter ga zadel v desno roko in ga poškodoval — urezal in opeknel po sredincu.

PELC Ivan se je poškodoval 21. 11. 1973 ter болоval skupno 74 dni. Pri potiskanju vozička na ozkem tiru mu je na tleh spodrsnilo tako da je padel. Pri tem se je ujel na roki. Z eno roko je prijel za tračnico, katere pa ni pravočasno umaknil tako, da mu je kolo vozička zapeljalo čez prste. Poškodovane ima štiri prste na desni roki.

Valjarna II

ARČAN Janko se je poškodoval 14. 7. 1973 ter болоval skupno 196 dni. Imenovani se je nahajal v bližini naprave za navijanje izmečka. Ko je žerjavovodja breme popustil, se je veriga odpela in zanihala. Pri tem je kavelj verige zbil imenovanemu čelado z glavo ter ga udaril po glavi.

Livarna I

KOREZ Franc se je poškodoval 9. 8. 1973 ter болоval skupno 66 dni. Zlagal je v čistilnici litine livne plošče s pomočjo žerjava. Ker plošče niso stale na ravnih tleh, je imenovani imel nogo pod spodnjo ploščo. Ko je odložil na vrh naslednjo livno ploščo, so se vse tri nagnile ter ga stisnile za prste na levi nogi.

Livarna II

KAJBA Mirko se je poškodoval 26. 2. 1973 ter болоval skupno 128 dni. Po končanem brušenju ulitka je hotel poravnati brusno ploščo. Toda namesto s predpisano napravo, katero je imel na razpolago, je to naredil z navadno železno palico. Pri tem mu je brusna plošča prijela palico ter mu jo potegnila v ohišje. Naslonska mizica je bila oddaljena od brusne plošče ca. 11 mm, namesto 3 mm. Skupno s palico mu je potegnilo tudi roko ter mu odrezalo štiri prste na levi roki.

HERCIGONJA Stepan se je poškodoval 24. 11. 1973 ter болоval skupno 63 dni. V čistilnici je obračal uteži, ki so mu zdrsnile, pri tem ga je stisnilo za sredinec leve roke ter mu ga poškodovalo.

DA, DA, TAKI SMO, KO GRE ZA NAŠE OKOLJE!

Prvo srečanje pihalnih orkestrov slovenskih železarn

V soboto, 18. maja je bilo na Jesenicah in v Planini pod Golico prvo srečanje godbenikov vseh treh slovenskih železarn. Srečanje je organizirala komisija za kulturo pri sindikalni organizaciji Slovenskih železarn in enaka komisija pri tovarniški konferenci sindikata železarne Jesenice, v sodelovanju s pihalnim orkestrom Jeseniških železarjev. Srečanja so se poleg drugih udeležili tudi generalni direktor Slovenskih železarn Gregor Klančnik, glavni direktor železarne Jesenice Peter Kunc, predsednik sindikata železarne Jesenice, Franc Kobentar, sekretar sveta ZKS Železarne in predsednik izvršnega sveta skupščine občine Jesenice Ivo Ščavničar, ter predstavniki sindikalnih organizacij železarne Ravne in Štore.

Kmalu po deseti uri dopoldne so se v prekrasem sončnem vremenu pripeljali na parkirni prostor pred Železarno naši gostje — godbeniki iz železarn Ravne in Štore. Ob zvokih pozdravnih koračnic, ki jih je igral gostitelj — pihalni orkester Jeseniških železarjev, so se gostje z rdečimi nageljni na prsih zbrali na vrtu za Kazino, kjer jim je prisrčno dobrodošlo zaželel predsednik tovarniške konference sindikata Železarne Franc Kobentar. Za njim je spregovoril generalni direktor Gregor Klančnik, ki je poudaril pomen in neločljivo povezanost godb in železarn. Govornik se je zavzel, da te godbe delujejo pod okriljem železarn, saj godbeniki delajo pri godbi svoj drugi »šiht«, ko s svojimi nastopi spremljajo delovne uspehe in dajejo delavcem kulturno razvedrilo. Taka srečanja, je dejal direktor Klančnik, naj postanejo trajna vez med godbeniki — železarji Slovenskih železarn, ki naj se razširjajo tudi na ostala področja v okviru Slovenskih železarn tako na kulturnem in športnem področju kot v proizvodnji in delitvi dela.

Za tem je glavni direktor jeseniške železarne predstavnikom vseh treh pihalnih orkestrov izročil spominsko darilo ob prvem srečanju. Predstavnik sindikata Železarne Ravne pa je pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev ob 100-letnici delovanja izročil umetniško sliko, domačijo Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca.

Popoldan so se vse tri godbe odpeljale na cvetoče poljane v Planino pod Golico, kjer jim je turistično društvo s pionirji, ob prisotnosti velikega števila občanov, pripravilo lep sprejem na parkirnem prostoru. Veselo razporeženi so godbeniki odkorakali na prireditveni prostor, kjer so izvajali koncertni program.

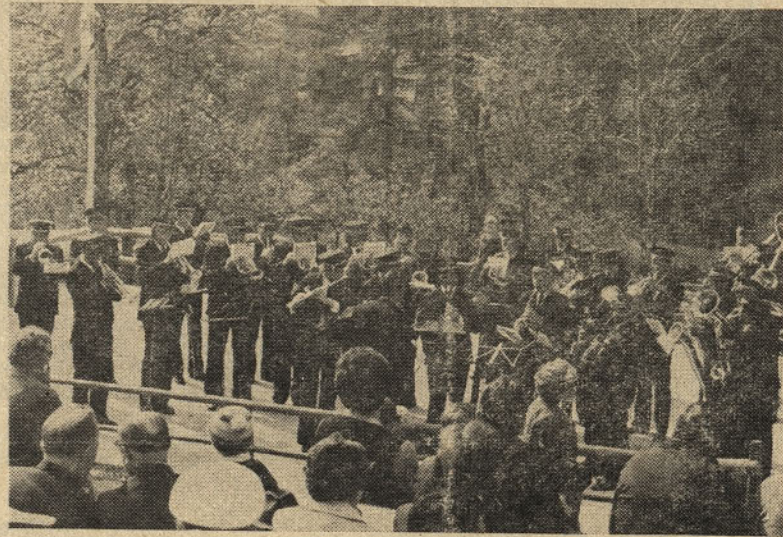
Vsak orkester je zaigral krajši samostojni koncert. Vsako skladbo so številni poslušalci z navdušenjem in burnim aplavzom pozdravili. Posebno so bili navdušeni nad izvajanjem skladbe solistke na cimbalah, članice orkestra Železarne Ravne, ki je s svojo mladostjo in tehnično neoporečnim izvajanjem osvojila srca vseh poslušalcev. Veliko presenečenje je pripravil nastop orkestra Železarne Štore, ki je z ubranostjo in prijetnim programom presenetil vse poznavalce te zvrsti glasbe. Čeprav orkester deluje šele štiri leta, je njihov vodja in glasbeni pedagog profesor Zupanc pokazal kaj se z vestnim študijem in pravilnim ter dobrim strokovnim vodstvom v kratkem času da narediti. Če bo orkester tako nadaljeval, verjetno ne bo dolgo, ko ga bomo srečali v vrhu amaterskih pihalnih orkestrov Slovenije. Višek srečanja pa je predstavljala nastop vseh treh orkestrov, ki so skupno odigrali nekaj koračnic

zelo ubrano in enotno, skratka enkratno. Njihov fortissimo je še dolgo odmeval po obronkih Golice, Rožce in drugih vrhov, ki obkrožajo Planino pod Golico.

Po končanem koncertu je glavni direktor Slovenskih železarn Klančnik dejal, da je enotnost in zvočna moč orkestrov Slovenskih železarn prikaz kako enotne in močne naj bi bile Slovenske železarne, kako ubrani bi morali biti pri izpolnjevanju proizvodnih nalog kot tudi na drugih področjih. Le tako enotni in močni bomo lahko premagali vse ovire in težave, ki nam bodo na poti v lepše in prijetnejše življenje.

Nastopu je sledilo tovariško srečanje, kjer so se utrjevala nova prijateljstva, nove vezi in nova spoznanja. Izmenjali so izkušnje in skupno programirali nastope v bodoče. Dogovorili so se tudi za skupni sestanek, na katerem bi postavili enotni program dela in poskušali pri ustreznih organih doseči enake pogoje za nadaljnje delo, saj vsi trije orkestri delujejo v okviru Slovenskih železarn.

Že v poznih popoldanskih urah so se godbeniki — železarji polni

METALURŠKI MOZAIK

nepozabnih spominov vračali v dolino in si na parkirnem prostoru pred železarno zaželeli srečno pot domov v upanju, da bodo ta srečanja postala tradicionalna in da bi se prihodnje leto srečali na Ravnah na Koroškem.

Prvo srečanje pihalnih orkestrov Slovenskih železarn je uspelo v vseh pogledih. Odražalo je utrjevalno moč in velik potencial železarjev, ki se odraža v enotnosti, stremljenju k napredku in ustvarjalnosti. Koliko samoodpovedovanja in požrtvovalnosti vseh, ki pri tem delu sodelujejo je potrebno za dosego takih uspehov, kar pa žal ni vedno cenjeno.

SM

BESEDA MLADIH NA KOZJANSKEM

Po več kot desetletnem premo-ru, ko v Sloveniji ni bilo širše delovne akcije, je republiška konferenca ZMS pripravila mladinsko delovno akcijo KOZJANSKO 74, nadaljevanje lanskoletne delovne akcije Kozjansko 73.

Na Kozjanskem bo v šestih izmenah sodelovalo okoli 1.000 mladih iz Slovenije in drugih republik. Sodelovale pa bodo tudi specializirane brigade pomladka Rdečega križa Slovenije, medicinskih sester, vzgojiteljic, socialnih delavcev, dijakov srednjih tehniških šol v Ljubljani.

Namen delovne akcije ni samo v gradnji nove ceste med Gračnico in Ledinišo, ampak je tudi kot šola samoupravljanja. To je šola za vodenje brigad v prihodnjem letu, šola za aktivno delo v Zvezi mladine. Seveda pa je cilj akcije pomagati prebivalcem teh zaostalih predelov, zgraditi več kot tri kilometre nove ceste ter okoli 15 kilometrov vodovodnega omrežja v krajevni skupnosti Prevorje ter med Fužinami in Kumrovcem.

Vsako jutro in vsak večer oživi brigadirsko naselje v Šentvidu pri Planini. Brigadirji so si preuredili tamkajšnjo osnovno šolo, v kateri že dve leti ni pouka in kulturni dom. Celoten objekt bo po zaključku mladinskih delovnih akcij na Kozjanskem namenjen mladinskemu turizmu.

Letošnja akcija je kadrovske-

ga značaja — šola za prihodnje akcije. Zaradi velikega zanimanja za mladinsko udarniško delo, bo Zveza mladine Slovenije že prihodnje leto pripravila več zveznih akcij v Sloveniji, prav zato je usposabljanje brigadirjev, ki bodo te akcije vodili, še posebno pomembno.

Na akciji se razvijajo resnični samoupravni odnosi. Prav o vseh težavah, o delu in prostem času se brigadirji dogovarjajo sami, nič ni vnaprej določenega, razen trase. Na brigadirskih konferencah, konferencah naselja, sestankih aktivna komunistov, vsepovsod se mladi aktivno vključujejo in oblikujejo svojo akcijo.

Prebivalci Kozjanskega so že začutili uspehe dela brigadirjev. Še lani so morali vstajati dobro uro prej, ker so morali do avtobusne postaje peš, letos pa avtobus v te vasi že vozi. Prav tako se tudi otroci vozijo z avtobusom do šole in nazaj, dokaz, da gre za pomemben korak, pa so novogradnje na Kozjanskem. Morda med mladimi iz teh krajev le ne bo več veljalo: »Čim prej iz teh zaostalih krajev!«

Mladih na tem področju res ni veliko, odšli so, ker tu ni bilo možnosti, kot jih ima mladina v bolj razvitih krajih, še posebej v mestih.

Seđaj pa bo bolje, vedo, da bo življenje lepše.

Nada Bohorč

ZDA. Ameriška družba Cast Iron Pipe Co. je razvila postopek odžveplavanja jekla izven jeklarskih peči in sicer v ponovi ali torpedu za prevoz tekočega železa. Postopek bazira na uporabi koksa, prepojenega z magnezijem, ki se potaplja s posebno napravo v talino. Ta način odžveplavanja je pokazal vrsto prednosti, tako, da ga je vpeljalo že več jeklarn.

ZDA. Podjetje Norton Co., Massachusetts je izdelalo stroj za brušenje okroglih valjastih jeklenih palic, s katerimi se je mogoče približati na 0,076 — 0,127 mm do končno obdelane mere. Obstoječi stroj ima 150 KM, izdelani pa so načrti za stroj 300 KM in premerom brusilnih plošč 600 mm.

ZRN Nemčija. V železarni Rheinhausen so postavili nov plavž v zameno za tri stare plavže s kapaciteto 6.000 ton grodlja dnevno.

Obločne peči v livarnah sive litine. V zadnjem času so se v livarnah pričele vedno bolj uveljavljati električne obločne peči. Po nekaterih ocenah talijo danes že okrog 1.500.000 ton sive litine, samo v ZSSR, pa je v obravnavi projekt livarne, kjer bi v te vrste pečeh pripravili 900.000 ton taline. Prednosti ustrezno konstruiranih peči so visoki učinki, zanesljivost v kvalitetenem pogledu in možnosti uporabe najrazličnejših vrst tudi manjvrednega vložnega materiala.

Poljska Polservice iz Varšave je prijavila patent za nov postopek formiranja s tekočim peskom na osnovi veziva iz furanskih smol. Postopek je uporaben za vse vrste litine za srednje in težke ulitke.

ZR Nemčija. Tvrdba Montanwerke — Tübingen je izdelala spiralni frezer iz karbidne trdine, s katerim so do 10-krat povečali hitrost obdelave.

Švedska. Vlada se je odločila za gradnjo nove železarne na severu, ob pristanišču Luleo, s kapaciteto 4 milijone ton letno.

Nizozemska. Tvrdba Metallurgie Hoboken-Overpelt je naročila pri Krupp-u, ZR Nemčija napravo za kontinuirano vlivanje gredic z letno zmogljivostjo 500.000 t.

ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT

SREČANJE SLOVENSКИH ŽELEZARN
V STRELJANJU Z MALOKALIBRSKO PUŠKO

Tekmovanja, ki je bilo v Štorah, dne 18. maja t. l. so se udeležili: Zelezarna Jesenice, Zelezarna Ravne, Zelezarna Štore in TOVIL Ljubljana.

Tekmovanje je bilo razdeljeno na štiri dele, in sicer: ekipno članice, kjer so se najbolj izkazale članice z Jesenic s 461 krogi, nato pa so bile naše s 441 krogi in članice z Raven s 411 krogi. Članice posamezno: 1. Kralj Majda z Jesenic z 246 krogi, 2. Kavka Lidija iz Štor z 229 krogi, 3. Eniko Vanda z Jesenic z 215 krogi, 4. Ivačič Katja iz Štor z 212 krogi, 5. Vehovar Ela z Raven z 210 krogi in 6. Hrovat Anica z Raven z 201 krogom.

Pri članih se je ekipa z Jesenic z 874 krogi uvrstila na prvo mesto, medtem ko so se naši izkazali z 800 krogi pred Zelezarno Ravne (786 krogov) in TOVILOM (742 krogov).

Člani posamezno: 1. Dobravc Edi (Jesenice) 242 krogov, 2. Jerzeršek Pavel (Jesenice) 237 krogov, 3. Dečman Vili (Štore) 220 krogov, 4. Korinšek Evgen (Ravne) 220 krogov, 8. Dečman Miha (Štore) 199 krogov in 11. Centrih Jože (Štore) 188 krogov.

Ekipa je štela 16 članov. Obe naši ekipi sta prejeli pokal za drugo ekipno mesto.

b. n.

REZULTATI MEDOBRTNIH TEKMOVANJ

KEGLJANJE

Končni vrstni red: 1. mesto: OTK-laboratorij-energetski podrtih 1260 kegljev, 2. mesto: livarna podrtih 1257 kegljev, 3. mesto: mehanična podrtih 1153 kegljev, 4. mesto: uslužbenci podrtih 1144 kegljev, 5. mesto: obdelovalnica podrtih 1106 kegljev, 6. mesto: kalibrnica-valjarna podrtih 1082 kegljev, 7. mesto: elektro obrat podrtih 1050 kegljev, 8. mesto: jeklarna-plavž podrtih 993 kegljev, 9. mesto valjarna II-jeklovlek podrtih 957 kegljev.

10 najboljših posameznih rezultatov na 50 lučajev

1. Zorc Franc (kalibrnica) 240 podrtih kegljev, 2. Rožman Dušan (OTK) 226 podrtih kegljev, 3. Gračner Ivan (livarna) 225 podrtih kegljev, 4. Pungershek Jani (OTK) 223 podrtih kegljev, 5. Škoberne Franc (livarna) 222 podrtih kegljev, 6. Grubenšek Franc (livarna) 221 podrtih kegljev, 7. Otorepec Ljubica (uslužbenci) 215 podrtih kegljev, 8. Perper Milica (OTK) 214 podrtih kegljev, 9. Felicijan Miro (mehanična) 212 podrtih kegljev, 10. Čagalj Joco (elktrobrat) 208 podrtih kegljev.

ODBOJKA

Sodelovalo je 9 ekip.

Končna uvrstitev: 1. mesto OTK, 2. mesto jeklarna, 3. mesto valjarna II, 4. mesto obdelovalnica, 5. mesto mehanična, 6. mesto uslužbenci, 7. mesto kalibrnica, 8. mesto elektro delavnica, 9. mesto livarna.

NAMIZNI TENIS

Končna uvrstitev: 1. mesto obdelovalnica, 2. mesto mehanična, 3. mesto livarna, 4. mesto elektro delavnica, 5. mesto kalibrnica, 6. mesto OTK, 7. mesto valjarna II, 8. mesto jeklarna, 9. mesto uslužbenci.

Najboljši posameznik je bil PAJK Vinko, ker je premagal vse svoje nasprotnike — čestitamo!

STRELJANJE Z ZRAČNO
PUŠKO

Tekmovanja se je udeležilo 137 članov kolektiva.

Rezultati so naslednji: 1. mehanična 898 krogov, 2. uslužbenci 889 krogov, 3. livarna 884 krogov, 4. valjarna in kalibrnica 860 krogov, 5. jeklarna 824 krogov, 6. valjarna II 821 krogov, 7. elektro obrat 811 krogov, 8. obdelovalnica 805 krogov, 9. OTK-energetski 800 krogov.

Posamezniki: 1. Dečman Miha (mehanična) 170 krogov, 2. Centrih Jože (valjarna II) 167 krogov, 3. Dečman Vili (livarna) 165 krogov, 4. Mernik Robert (jeklarna) 165 krogov, 5. Lubej Zdravko (laborat.) 158 krogov, 6. Šprajcer Gabriela (uslužbenci) 156 krogov, 7. Potrata Florjan (valjarna) 153 krogov, 8. Krajnc Srečko (elektro obrat) 146 krogov, 9. Kačičnik Alojz (obdelovalnica) 140 krogov.

POHOD PO POTEH
PARTIZANSKE LJUBLJANE

Iz železarne se je pohoda udeležilo 13 ekip in 46 posameznikov. Obratne ekipe so si s tem prislužile 5 stimulativnih točk za oceno medobratnega tekmovanja.

KOLESARJENJE

26. maja t. l. je bilo organizirano množično kolesarjenje okoli Celja na 28 km dolgi progi. Iz železarne Štore se je udeležilo kolesarjenja okrog 34 kolesarjev.

Tov. Mernik Marica in tov. Mravljak Franc sta prejela kolo za nagrado. Čestitamo!

SPRETNOSTNO
TEKMOVANJE

V torek 4. in četrtek 6. maja je bilo na Lipi tekmovanje v spretnostih za mlajše pionirje. Od lanske jeseni so se pod vodstvom Silve ČAGALJ pridno zbirali enkrat na teden in se pripravljali za tekmovanje.

Tekmovali so v naslednjih disciplinah: skok z mesta v daljino, met žoge v cilj, preskok čez kozo in plezanje po drogovi. Vsi pionirji so za svoj trud prejeli medalje.

Za zaključek pa bodo imeli izlet na Svetino, kjer se bodo okrepčali s pijačo in jedačo.

V jeseni pa se bodo znova zbrali in pripravili program za naslednje tekmovanje.

Ekipa naših strelcev

Tov. Lidija Kavka je prejela pokal za 2. mesto v ženski konkurenci

Pionirke in pionirji, sekcije splošne vadbe so s kolajnami zaključili uspešno sezono redne vadbe. Vsi so izpolnili norme iz partizanskega mnogoboja in so v znak priznanja ob zaključni svečanosti prejeli lepe kolajne v spomin na redno delo vse leto

	N.tenis	Odbojka	Strel.	Keglan.	Pohod	Skupaj
obdel	14	7	11	10	5	47
meh.	13	14	10	12	5	54
liv.	12	12	6	13	5	48
el.del.	11	8	7	8	5	39
kalib.	10	11	8	9	5	43
OTK	9	6	14	14	5	48
val.II	3	9	12	6	5	35
jekl.	2	10	13	7	5	37
usluž.	1	13	9	11	5	39

PO PLANINSKIH POTEH

POHOD NA POHORJE

Po večmesečnem počitku, ali bolje rečeno po zimskem spanju, smo se zopet odločili za daljši pohod po poti slovenske transverzale — na zeleno Pohorje.

V Celju se nas je zbralo 16 planincev. Vsi smo bili tega srečanja zelo veseli. Po prisrčnem pozdravu smo vstopili v avtobus in se odpeljali proti Slovenj Gradcu, od koder smo imeli planiran začetek pohoda.

V Slovenj Gradcu smo se izkrcali iz avtobusa in že nas je pozdravljalo prijazno jutranje sonce ter oznanjalo lep sončen dan. Vsak se je še okrepil in v bližnji trgovini založil nahrbtnik. Nato še kratek posvet z vodičem Jožetom in že smo krenili proti Kremžarjevemu vrhu. Hoja navzgor je bila čudovita, vse naokrog je bilo polno živopisanega cvetja. Po vejah pa so nam ptice prepevale v pozdrav. Tako smo bili prevzeti od lepote, da skoraj nismo vedeli kdaj smo prišli do kočice pod Kremžarjevim vrhom. Prejeli smo prvi žig, se malo odpočili na soncu pred kočico. Veselo razpoloženje se je nadaljevalo. Kmalu smo ugotovili, da nam tokrat ne bo dolg čas. Imeli smo več »vicmarjev«, ki so vedno znova skrbeli za humor.

Krenili smo naprej po lepi suhi poti, po gozdovih in sončnih jasah ter kmalu prispeli do druge kočice pod Malo Kopo. Imeli smo krajši postanek, prijazni upravnik nam je razkazal prostore v novem domu, ki so ga zgradili poleg stare kočice in bo letos že odprt. Namenjen je predvsem za zimski šport, saj je zgrajena tudi nova žičnica na lepo smučišče.

Povzpeli smo se naprej do vrha Male Kope. Pred nami se je razprostiral najlepši del zelenega Pohorja; to je predel med obema Kopama, kjer lahko hodiš ure in ure po mehkih stezah sredi zelenih travnikov in pašnikov, skoraj

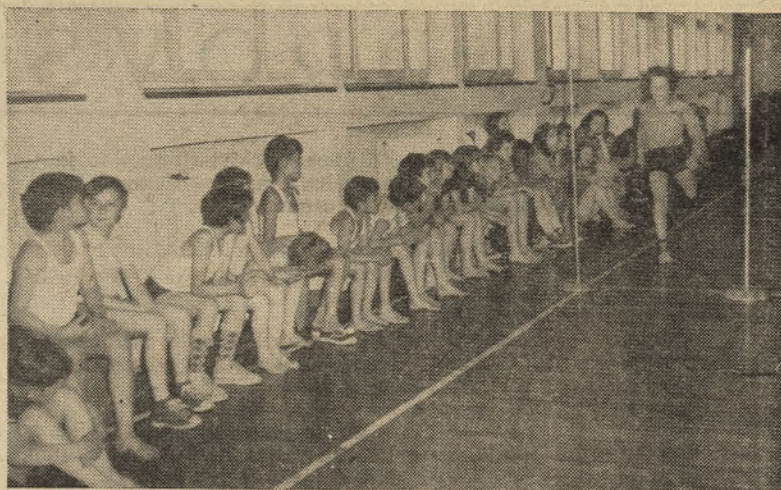
po ravnem, vedno okrog 1500 m visoko in z odprtim razgledom na vse strani. Planinski travniki, ki vežejo Malo Kopo z Veliko se imenujejo »Na Jezercih«. Od kod to ime bi vedel vsak Pohorčevce, da se imenujejo po Jezerniku, ki je prvotno samotaril na Uršlji gori. Ko so zgradili veliko romarsko cerkev, ga je zvonjenje motilo, zato je pobral jezero in zbežal na Pohorje. Na tem mestu se je ustavil ter hotel za stalno bivati — tako lepo je tukaj. Toda zvonjenje, ki ga je pregnalo z Uršlje gore, ga je motilo tudi tukaj. Zopet je pograbil jezero in se preselil na Jezerski vrh, kjer še danes prebiva v Ribniškem jezeru.

Po dobri uri hoje smo imeli krajši počitek na prelepi jasi. S pomočjo Jožeta, Karlija, snega in dračja je naša Milka, bolj poznana pod imenom »Sulc«, pripravila odlično Merx kavo. To je bil edinstven dogodek v naravi. Sonce je bilo visoko na nebu, brez vsakega oblaka, zato smo imeli sijajen razgled na vse strani: na Uršljo goro, Peco, Raduho, Paški Kozjak, Konjiško goro, Kamniške alpe, Zasavsko hribovje, Mozirске planine in Golico ter Grossglockner.

Nadaljevali smo pot, ki je bila tako prijetna, kot bi hodil po blazinah. Tudi na sneg smo naleteli, ki smo se ga razveselili, saj nas je malo ohladil. Nadaljevali smo pot mimo Pungarta, čez Črni vrh, ki je najvišja točka na Pohorju (1543 m), smo prispeli do Ribniške kočice. Koča je na lepem in razglednem kraju, tudi osebje je zelo prijazno. Najhujši privrženci žoge smo igrali odbojko, ostali pa so počivali v koči in pisali razglednice. Tudi smi kmalu zapustili igrišče, kajti žoga ni prenesla takšnih težkih udarcev in je počila. Zvečer smo posedli okoli mize in ob kapljici vina se je zvrstilo mnogo vicev, tudi družabnih iger ni manjkalo. Tako se je ura prehitro pomaknila do 22. in morali smo k počitku.

Zgodnja jutranja osvežitev z mrzlo planinsko vodo, nam je pospešila cirkulacijo krvi, zato smo čili in zdravi nadaljevali pot. Še prej je vsak pospravil krožnik koruznih žgancev in kavo. Ta dan pa so oblaki zakrili sonce. Preko Jezerskega vrha, kjer je spomenik padlim borcem, smo odkorakali proti Ribniškemu sedlu, kjer je bilo še dovolj snega. Hribine iz katerih se sestoji Pohorje ne prepuščajo vode, zato smo na vseh straneh videli polno žuborečih vod, studencev in izvirov. Tako smo prispeli do naše zadnje postojanke, to je kočica na Rogli. Imeli smo daljši počitek, če je še kaj ostalo v nahrbtnikih smo pospravili, nato smo se spustili naravnost po terasi smučišča in po gozdu, v dolino. Skozi vas Resnik, Jahorino ob Dravinji, smo prispeli do Zreč, kjer smo še ujeli avtobus. Odpeljali smo se proti Celju, polni lepih vtisov in doživetij. V Celju smo se poslovili ter se razšli vsak na svoj kraj.

Tako smo skupaj preživeli dva lepa dneva in se vrnilo domov obogateno z lepotami Pohorja ter z željo, da prihodnjic osvojimo še ostali del Pohorja.

Tekmovanje v poligonu je bilo izredno zanimivo in so vsi udeleženci pokazali visoko stopnjo vsestranosti. Najboljši čas poligona je dosegel — pionir Kavka Dejan

Za 2. mesto v streljanju je sprejel pokal Vili Dečman

Naše ekipe, ki so bile na pohodu ob žici okupirane Ljubljane

Pohoda ob žici okupirane Ljubljane se je udeležila naša znana planinka Marica Mirnik.

NEZGODE PRI DELU

V mesecu maju 1974 je bilo po obratih in oddelkih naslednje število nezgod pri delu:

Elektroplavž 3, Jeklarna I 4, Elektrojeklarna 2, Valjarna I 3, Valjarna II 1, Livarna I 7, Livarna II 3, Obdelovalnica valjev 1, Obdelovalnica litine 3, Mehanična delavnica 1, Elektroobrat 1, Promet 1, skupaj 30.

Brez nezgod pri delu so bili naslednji obrati oziroma oddelki: Jeklovlek, Kalibrirni oddelek, Modelna mizarna, Energetski obrat, Merilna služba, Razvojni oddelek, OTK, Ekspedit, Stano-

vanjsko gradbena enota, Gostinška enota in ostale službe.

Na poti na delo in z dela so bile prijavljene nezgode iz: Elektroplavž I — RUPNIK Ivan; Valjarna I — JAZBEC Stanko in SELIČ Anton; Promet — GRACNER Milan; Stanovanjska enota — JAZBEC Franc in VRANIČ Ivanka iz finančnega sektorja.

V prvih petih mesecih letošnjega leta je bilo v železarni skupno 148 nezgod pri delu, dočim je v enakem razdobju leta 1973 bilo 88 nezgod pri delu. Torej kar 60 več!

KADROVSKE VESTI

V mesecu maju so bile v naši organizaciji združenega dela naslednje kadrovske spremembe:

Iz JLA so se vrnili:

Fajdiga Marko, KV elektromehanik, elektroobrat; Obrez Janko, NK delavec, elektroobrat; Golež Jožef, PK gasilec, oddelek varstva pri delu; Kosi Silvester, NK delavec, elektroplavž.

Novi člani naše organizacije združenega dela:

Podhraški Vlado, Hukić Kasim, Memišević Husein, Budimlija Mirko, Gromilović Alozije, Dragičević Branko, Muhić Đemal, Miklaužević Augusta, Marković Nikola, Mušinović Ibro, Dračić Kasim in Hukić Mujo, vsi NK delavci iz valjarne I; Zabret Stefan, KV elektromehanik, elektroobrat; Grobin Martin, NK delavec, promet; Hurić Husein, Vukadinović Kostadin, Milutinović Sekula, Hasanić Sefer, Josić Ivo, Hasanić Safet, Nikolić Aco, Mašulović Svetomir in Perić Aleksa, vsi NK delavci iz livarne valjev; Bobek Marjan, NK delavec, mehanična delavnica; Romih Marija, NK delavka, komunalni oddelek; Mejrić Meho, Hasanić Husein, Memišević Enver, Stanković Ljubomir, Dejanović Momčilo, Đumić Sretko, Sturum Djuro, Vukmirović Mile, Dojčić Miroslav, Strika Milan, Banai Istvan, Bošnjak Stjepan in Trgovčić Bogdan, vsi NK delavci iz jeklarne II; Puškarić Milenko, PK strojni ključavničar, jeklarne II; Petek Emil, Gradič Martin, Vidic Jožef, Komlenac Djuro in Babić Zoran, vsi NK delavci iz livarne sive litine; Balčak Miodrag, KV kovinostругar, energetski obrat; Milić Petar, KV strojni ključavničar, elektroplavž; Lončar Milan in Kozic Dušan, oba NK delavca iz elektroplavža; Tatalović Slavko, Koberski Stevan, Gradinski Nikola in Đonlić Šefik, vsi NK delavci iz valjarne II; Manojlović Savo, KV strojni ključavničar, kaliberski oddelek; Jagarinec Andrej, NK delavec, obdelovalnica valjev in Tovornik Mirko, NK delavec iz obdelovalnice litine.

Vsem želimo prijetno počutje med nami!

Na odsluženje kadrovskega roka so odšli:

Regoršek Srečko, KV varilec iz mehanične delavnice; Mraz Ivan, PK žerjavovodja iz obdelovalnice valjev, Dolo Zaim in Hartman Branko, oba KV obratna električarja iz elektroobrata; Jager Milan, Cebulin Branko in Galič Milan, vsi KV strugarji iz mehanične delavnice; Straus Jožef, KV strojni ključavničar iz mehanične delavnice; Hace Stanislav, KV elektromehanik iz elektroobrata; Jost Vincenc, PK avtogeni rezalec iz valjarne II in Škornik Branko, NK delavec iz livarne sive litine.

Po izteku delovne pogodbe je prenehala lastnost delavca v združenem delu:

Preskar Daniel, maturant gimnazije iz kadrovske-spolšnega sektorja.

V preizkusni dobi so prenehale lastnosti delavca v združenem delu:

Nurić Husein, NK delavec iz livarne valjev in Bošnjak Stipan, NK delavec iz jeklarne II.

Po lastni želji so odšli iz organizacije združenega dela:

Fistrić Vladimir, NK delavec iz jeklovleka, Ferme Maks, ekonomski tehnik iz komercialnega sektorja; Mozetić Olga, ekonomski tehnik iz gostinske enote; Ojsteršek-Znidaršič Danica, dipl. ekonomist iz ekonomsko-organizacijskega sektorja; Pušnik Ivan, NK delavec iz valjarne I in Zanoški Zvonko, NK delavec iz valjarne I.

Samovoljno so zapustili organizacijo združenega dela:

Rezec Franc, NK delavec iz livarne valjev; Hustić Josip, NK delavec iz jeklarne II; Ezgeta Anto, NK delavec iz jeklarne I; Tovornik Anton, PK avtogeni rezalec iz valjarne I; Ocvirk Jožica, NK delavka iz komunalnega oddelka; Alatić Jožef, KV elektromehanik iz elektroobrata; Kovač Alojz, KV strugar iz obdelovalnice valjev; Žnidar Martin, KV strojni ključavničar iz kaliberskega oddelka; Krnić Dragan, Janjić Marko, Kresić Jovan in Mejrić Meho, vsi NK delavci iz jeklarne II; Krstić Jovan, NK delavec iz livarne valjev; Petek Emil, NK delavec iz livarne sive litine; Županc Branko, KV elektromehanik iz elektroobrata; Kos Jože, PK žerjavovodja iz jeklarne II; Tomljanović Ivan, NK delavec iz ekspedita, Korica Čedomir, NK delavec iz valjarne I; Memišević Enver, NK delavec iz jeklarne II; Kolar Ivan, NK delavec iz elektroplavža; Kolar Daniel, PK žerjavovodja iz obdelovalnice valjev; Hercigonja Stjepan, NK delavec iz livarne sive litine; Repnik Jože in Gradinski Nikola, oba NK delavca iz livarne sive litine; Majerić Ignac in Galović Petar, oba NK delavca iz valjarne I; Guček Franc, PK žerjavovodja iz valjarne II; Sajojić Jože, Puškarić Milenko, oba NK delavca iz jeklarne II; Ivanović Rade, NK delavec iz jeklarne I in Ivić Franc, KV ključavničar iz kaliberskega oddelka.

Na novo življenjsko pot so stopili:

Klepej Anton iz livarne valjev, Drame Anton iz valjarne I, Kovač Franc iz livarne valjev, Šuster Cveto iz OTK, Gorišek Majda iz splošnega sektorja in Mlakar Viktor iz jeklarne I, Košir

Peter iz konstrukcijskega oddelka, Kralj Gabrijela iz gostinske enote in Spreitzer Hinko iz livarne valjev, Fridl Jože iz obdelovalnice valjev, Kovač Franc iz avtooddelka ter Kok Rihard iz valjarne I.

Vsem želimo mnogo družinske sreče!

Naraščaj v družini so dobili:

Lesjak Franc iz jeklarne I, Ratajč Janez iz elektroobrata, Hladin Franc iz elektroobrata, Kučič Mijo iz jeklarne II, Canžek Marjana iz nadzorne službe in Canžek Vlado iz mehanične delavnice, Kladnik Ivan iz kemijskega laboratorija, Plahuta Franc iz jeklarne I, Černoša Martin iz elektroobrata, Jug Janez iz mehanične delavnice, Logar Viktor, dipl. inž. iz toplovodnega gospodarstva, Potočnik Jože iz OTK, Jančić Silva iz finančnega sektorja in Jančić Franc iz energetskega obrata.

Iskreno čestitamo!

Naši upokojeanci

SOTLAR STANE, rojen 20. 9. 1921 v Radečah pri Zidanem mostu, sedaj stanuje v Celju. Med NOB je aktivno sodeloval od leta 1942—1945. Nato je bil zaposlen pri več organizacijah na raznih vodilnih delovnih mestih. Bil je

tudi republiški poslanec. Dne 1. 10. 1962 se je zaposlil v naši organizaciji združenega dela na delovnem mestu direktor splošnega sektorja, in to delo opravljal vse do 31. 5. 1974, ko je bil redno upokojen.

ŽGANK FRANC, rojen 3. 10. 1918 v Veliki Pirešici, sedaj stanuje v Štorah in izhaja iz delav-

ske družine. Že leta 1933 si je začel služiti kruh pri zasebnikih. S krajšimi prekinitvami je tako delal vse do 24. 10. 1946, ko se je zaposlil v Železarni Store. Začel je na prometu, že leta 1947 pa

je bil premeščen v obrat valjarne, kjer je delal ves čas kot varilec-ogrevalc. Z dnem 17. 5. 1974 je bil redno upokojen.

ZAVRŠKI VINKO, rojen 4. 4. 1930 v Orešju pri Krapini, kjer tudi sedaj stanuje. Delal je pri več podjetjih, dne 30. 6. 1972 pa se je zaposlil v naši organizaciji

združenega dela — obratu ekspedit kot transportni delavec in bil zaradi slabega zdravja dne 24. 5. 1974 upokojen kot invalid I. kategorije.

ŠMID ANTON, rojen 5. 6. 1928 v Osredku, kjer tudi sedaj stanuje. V našem podjetju se je zaposlil 10. 9. 1947, in sicer v gradbenem oddelku, leta 1955 pa je bil premeščen na elektroplavž,

kjer je delal kot prebodar vse do 23. 5. 1974, ko je bil zaradi bolezni upokojen kot invalid I. kategorije.

Vsem želimo, da bi še mnogo let uživali zaslužen pokojnino!

Metalurški mozaik

Nodularna litina. Na svetu se uveljavlja nov način ugotavljanja napetosti nodularne litine z ultrazvokom v povezavi z linearnim potencijetrom.

Varenje. Varilna tehnika beleži v zadnjem času nagel razvoj. Avto industrija prehaja na postopek frikcijskega varenja. Na specialnih področjih se uveljavlja varenje z električnim žarčenjem. V ZDA nadomeščajo klasične postopke z obločnim varenjem v ionizirani atmosferi. Ford uporablja lasersko tehniko, v celoti krmiljeno z računalnikom. Švedi razvijajo varenje plošč samo na eni strani, kar ima po njihovih trditvah znatne ekonomske in kvalitne prednosti. FIAT je v tovarni Mirafiori montiral skupno 18 varilnih robotov, ki izdelajo skupno 500 varov v eni uri.

STORSKI ŽELEZAR. Glasilo delovnega kolektiva Železarne Store — Izhaja vsak mesec — Odgovorni in glavni urednik ing. Stane Ocvirk — Pomočnik urednika Rudolf Uršič — Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (Št. 421-1/72 z dne 20. 2. 1974) — Tisk: AERO, kemična in grafična industrija Celje.